

RAUTAVAARA

PARAS LUONNOSTAAN

TALOUSARVIO 2026 JA TALOUSSUUNNITELMA 2027–2028

Kunnanhallitus 8.12.2025 § 202

Kunnanvaltuusto 15.12.2025 § 71

Sisälllys

1	Kunnanjohtajan katsaus vuodelle 2026.....	3
2	Talousarvion yleisperustelut.....	5
2.1	Talousarvion ja taloussuunnitelman lähtökohdat.....	5
2.2	Paras luonnostaan -kuntastrategia.....	5
2.3	Talousarvion valmistelu.....	7
2.4	Riskienhallinta ja riskiluokat.....	7
2.5	Toimintaympäristö.....	8
2.5.1	Väestökehitys ja työllisyys.....	8
2.5.2	Talouden kehitysnäkymät.....	11
2.6	Kunnan toiminta.....	12
2.6.1	Toimintakate, toimintatuotot, toimintakulut ja kokonaislainamäärä.....	12
2.6.2	Henkilöstösuunnitelma.....	15
2.7	Kuntakonsernin toiminta.....	16
3	Käyttötalousosa.....	18
3.1	Kunnanhallituksen alaiset toiminnot.....	18
3.1.1	Hallintopalvelut.....	18
3.1.2	Elinkeinopalvelut.....	23
3.2	Tekniset palvelut.....	30
3.3	Hyvinvointipalvelut.....	37
3.3.1	Sivistystoimi.....	37
4	Tuloslaskelmaosa.....	48
5	Investointiosa.....	50
6	Rahoitusosa.....	56
7	Talousarvion sitovuus ja toimintavaltuudet.....	58

1 Kunnanjohtajan katsaus vuodelle 2026

Vuosi 2026 avautuu Rautavaaralle vakaana, mutta myös riskejä on tunnistettavissa. Epävarma maailmanpoliittinen tilanne jatkuu myös vuonna 2026. Venäjän hyökkäyssota Ukrainassa ja globaalit taloudelliset jännitteet vaikuttavat edelleen myös kuntatalouteen. Inflaatio on tasaantunut, mutta kustannustaso pysyy korkeana. Rautavaaran kunta tulee kuitenkin jatkamaan vastuullista taloudenpitoa ja kehittämistä kuntastrategiansa mukaisesti – luonnollisen hyvän elämän kuntana.

Talousarvion 2026 laatimisen lähtökohtana on ollut varovainen optimismi ja realistinen arvio tulevasta. 830 000 €:n nettoinvestoinnit toteutetaan vahvasta kassasta ilman lisävelkaantumista. Veroprosentit pidetään ennallaan ja talous on edelleen ylijäämäinen.

Vuoden 2026 suurimmat riskit liittyvät etenkin hyvinvointialueen toiminnan muutoksiin, valtionosuusjärjestelmän epävarmuuteen, väestökehityksen aiheuttamiin paineisiin peruspalveluissa sekä valtion mahdollisiin leikkaustoimenpiteisiin esimerkiksi 2. asteen opiskelijoiden lukukausimaksuissa. Kunnan vahvuuksia taas ovat muun muassa motivoitunut ja työssään hyvinvoiva henkilöstö, vahva metsäomaisuus, tasapainoinen kuntatalous ja vahva kassa sekä luontomatkailun kasvavat mahdollisuudet.

Rautavaara on onnistunut säilyttämään taloutensa tasapainon valtakunnallisen kuntatalouden kiristyessä, mutta tuleva vuosi edellyttää myös tiukkaa ja ennakoivaa talousjohtamista sekä rohkeutta tehdä asioita uudella tavalla. Elinkeinopalveluiden toiminnassa mainittu TAIMI-malli on yksi esimerkki kuntamme innovatiivisuudesta ja rohkeudesta tehdä asioita "laatikon ulkopuolelta".

Kansantalouden näkymät taas ovat haastavat. Suomen bruttokansantuotteen arvioidaan kasvavan vuonna 2026 noin 1,1 %, ja inflaation pysyvän alle 2 %:ssa. Tähän ennusteeseenkin sisältyy valtavasti epävarmuustekijöitä ja taantumun, jopa laman, riski on todellinen.

Kuntien kustannustaso kasvaa noin 3 % vuodessa, joka asettaa erityisesti pienille kunnille haasteita. Valtionosuuksien määrä pysyy noin vuoden 2025 tasolla, mutta epävarmuutta aiheuttavat hallituksen esittämät mahdolliset leikkaukset ja valtionosuusjärjestelmän uudistus, jonka aikataulu on edelleen avoin.

Rautavaaran kunnan talousarvio vuodelle 2026 on 45 710 €:a ylijäämäinen. Kunnan toimintakate on -5 376 429 €:a toimintakulujen ollessa 7 911 528 €:a ja toimintatuottojen ollessa 2 535 099 €:a. Valtionosuuksien ja verotulojen jälkeen vuosikatteeksi muodostuu 848 901 €:a ja poistojen, arvonalentumisten ja satunnaisten erien jälkeen tulokseksi muodostuu 45 710 €:a. Kunnan lainamäärä laskee talousarviovuonna edelleen, ollen vuoden lopussa noin 3 056 € per asukas, kun vastaava luku koko maassa on keskimäärin yli 3 800 €.

Talous pysyy siis tasapainossa, ja velanhoidokyky on erittäin hyvä. Veroprosentit säilyvät myös vuoden 2025 tasolla. Verotuloja arvioidaan kertyvän 3 817 000 €:a ja valtionosuuksia 2 110 330 €:a. Vaikka usein kuulee toistakin väitettävän, Rautavaaran kunta ei siis ole pelkästään valtionosuuksien varassa elävä kunta. Valtionosuudet muodostavat kunnan tulopohjasta ainoastaan 24 %:a. Merkittävä vahvuus Rautavaaran kunnan taloudessa on myös sen tase. Kunnan metsät ja Savon Voima Oy:n osakkeet tuottavat vuosittain kunnalle vuosittain yhteensä noin 0,5 miljoonaa euroa tuloa hoidusta, joka käytetään palveluiden ylläpitoon ja kehittämiseen. Vuoden 2026 investointitaso on varsin maltillinen, 830 000 euroa.

Erityistä huomiota kiinnitetään varautumiseen, turvallisuuteen ja kiinteistöjen sekä vesi- ja viemäriverkoston kuntoon. Myös pitkään odotettu Saarelan sillan investointi on nyt lopultakin toteutumassa vuoden 2026 aikana. Vuonna 2026 käynnistetään myös uuden päiväkodin suunnittelu ja itse päiväkodin on tarkoitus valmistua vuoden 2027 aikana.

Riskiarvio ja toimintaympäristö

Vuoden 2026 merkittävimmät riskit liittyvät seuraaviin tekijöihin:

1. Hyvinvointialueen vuokrasopimusten muutokset: Pohjois-Savon hyvinvointialue on jo vähentänyt Rautavaaralla käyttämiään tiloja, joka on vähentänyt kunnan vuokratuottoja. Kunnan on varmistettava, että nykyiset kiinteistöt säilyvät Pohjois-Savon hyvinvointialueella sekä pyrittävä hankkimaan vuokratuottoja tyhjiksi jääneistä kiinteistöistä.
2. Väestön väheneminen on taittunut, mutta kuolleisuus ylittää edelleen syntyvyyden ja kunnan saaman maan sisäisen muuttovoiton sekä maahanmuuton. Ikääntyminen pienentää työikäisen väestön osuutta ja vaikuttaa suoraan kunnan verotuloihin
3. Kustannusten nousu: Energian ja rakentamisen kustannusten nousu voi ylittää talousarvion varaukset jopa +10 %, mikä edellyttää jatkuvaa seurantaa ja reagointia.
4. Tulopohjan kapeus: Valtionosuusjärjestelmän, yksittäisten suurten veronmaksajien muutokset tai metsätilojen myyntitulojen vaihtelut voivat vaikuttaa merkittävästi kunnan talouden tasapainoon. Positiivista on Rautavaaralle rakennettava Winda Energyn akkukenttä sekä mahdollinen aurinkovoimala. Nämä molemmat tuovat valmistuessaan kunnalle mittavat kiinteistöverotuotot.
5. Hankintalain muutos: Mikäli hankinnat in-house -yhtiöiltä loppuvat siirtymäajan puitteissa, on kunnan valmistauduttava tuottamaan tarvitsemiamme palveluita, kuten esimerkiksi ateria- ja palkanlaskentapalveluita, joko itsenäisesti, yhteistyössä muiden kuntien kanssa tai kilpailuttamalla ne.

Yllä mainittuja riskejä hallitaan jatkuvalla talouden ja toimintaympäristön seurannalla, edunvalvonnalla, varautumissuunnitelmilla ja käyttötalousmenojen kurinalaisella johtamisella. Erityisesti edunvalvonnan merkitys tulee korostumaan.

Rautavaaran kunnalla on kuitenkin vahva tasepuskuri, jonka avulla voimme reagoida toimintaympäristön muutoksiin ja selvitä vaikeidenkin aikojen yli. Tasepuskurimme on itse asiassa asukaskohtaisesti Suomen kuntien 8:ksi vahvin.

Tulevaisuuden näkymät

Rautavaaran ”*Paras luonnostaan*” -kuntastrategiaa ollaan tätä kirjoittaessani päivittämässä ja se tulee ohjaamaan kunnan toimintaa vuoteen 2030 saakka. Vuonna 2026 käynnissä olevat kehityshankkeet tukevat kunnan elinvoimaisuutta, yrittäjyyttä ja yhteisöllisyyttä.

Yhteistyö seudun kuntien ja yritysten kanssa vahvistuu, ja digitalisaation hyödyntäminen palveluiden tuottamisessa etenee. Kunnan henkilöstö on sitoutunut ja kykenevä sopeutumaan muutoksiin, mikä on suurin vahvuutemme epävarmassa ajassa.

Rautavaara on pieni, mutta sitkeä ja vahva itsenäinen kunta. Me emme odota muutosta – me teemme sen itse. Vuosi 2026 on meille mahdollisuus vahvistaa taloutta, kehittää palveluja ja luoda uusia elinvoiman lähteitä. Rautavaaran tulevaisuus ei ole sattumaa, vaan seurausta päättäväisyydestä, yhteistyöstä ja uskosta siihen, että luonnollisen hyvän elämä on mahdollista ja onnellista täällä meillä Suomen Samoalla.

Yhdessä tehden, tekemiseemme uskoen, toisiamme tukien, eteenpäin kohti loisteliasta tulevaisuutta.

Mikko Kärnä
Kunnanjohtaja, Rautavaaran kunta

2 Talousarvion yleisperustelut

2.1 Talousarvion ja taloussuunnitelman lähtökohdat

Kuntalain 110 §:n määrää, että kunnanvaltuuston on vuoden loppuun mennessä hyväksyttävä kunnalle seuraavaksi kalenterivuodeksi talousarvio ottaen huomioon kuntakonsernin talouden vastuut ja velvoitteet. Talousarvion hyväksymisen yhteydessä valtuuston on hyväksyttävä myös taloussuunnitelma kolmeksi tai useammaksi vuodeksi (suunnitelmakausi). Talousarviovuosi on taloussuunnitelman ensimmäinen vuosi.

Talousarvio ja -suunnitelma on laadittava siten, että ne toteuttavat kuntastrategiaa ja edellytykset kunnan tehtävien hoitamiseen turvataan. Talousarviossa ja -suunnitelmassa hyväksytään kunnan ja kuntakonsernin toiminnan ja talouden tavoitteet. Talousarviossa ja taloussuunnitelmassa tulee olla käyttötalous- ja tuloslaskelmaosa sekä investointi- ja rahoitusosa.

Taloussuunnitelman on oltava tasapainossa tai ylijäämäinen. Kunnan taseeseen kertynyt alijäämä tulee kattaa enintään neljän vuoden kuluessa tilinpäätöksen vahvistamista seuraavan vuoden alusta lukien. Kunnan tulee taloussuunnitelmassa päättää yksilöidyistä toimenpiteistä, joilla alijäämä mainittuna ajanjaksona katetaan. Talousarvioon otetaan tehtävien ja toiminnan tavoitteiden edellyttämät määrärahat ja tuloarviot sekä siinä osoitetaan, miten rahoitustarve katetaan.

Kunnan toiminnassa ja taloushoidossa on noudatettava talousarviota.

2.2 Paras luonnostaan -kuntastrategia

Kuntastrategialla valtuusto päättää kunnan toiminnan ja talouden pitkän aikavälin tavoitteista. Kuntaa johdetaan kuntastrategian mukaisesti, se tarkistetaan vähintään kerran valtuuston toimikaudessa (Kuntal 37 ja 38 §). Talousarvio ja -suunnitelma on laadittava siten, että ne toteuttavat kuntastrategiaa ja edellytykset kunnan tehtävien hoitamiseen turvataan (Kuntal 110 §).

Kuntastrategiassa tulee ottaa huomioon:

1. kunnan asukkaiden hyvinvoinnin edistäminen,
2. palvelujen järjestäminen ja tuottaminen,
3. kunnan tehtäviä koskevissa laeissa säädetyt palvelutavoitteet,
4. omistajapolitiikka,
5. henkilöstöpolitiikka,
6. kunnan asukkaiden osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuudet, ja
7. elinympäristön ja alueen elinvoiman kehittäminen.

Talousarvio vuodelle 2026 on valmisteltu vielä edellisellä valtuustokaudella hyväksytyin kuntastrategian pohjalta. Strategian päivitys valtuustokaudelle 2025–2029 on talousarviota laadittaessa käynnissä, mutta valmistuu arviolta ohjaamaan vasta seuraavan talousarvion valmistelutyötä.

Talousarvion valmistelua ohjanneen aiemman kuntastrategian laadinta aloitettiin lokakuussa 2021 ja viimeinen työpaja pidettiin joulukuussa ennen vuoden loppua. Kuntastrategia viimeisteltiin alkuvuonna 2022, jonka jälkeen strategia julkistettiin 14.3.2023. Sen jälkeen strategiaa on jalkautettu organisaatioon, työntekijöille, luottamushenkilöille ja kuntalaisille. Kuntastrategia on laadittu mahdollisimman vuorovaikutteisessa prosessissa valtuutettujen, kuntalaisten, yritysten ja yhdistysten kanssa hyödyntäen mm. sähköistä kuntalaiskyselyä, haastatteluja ja työpajoja.

Rautavaaran kuntastrategia valtuustokaudelle 2021–2025 nimettiin *Paras luonnostaan -kuntastrategiaksi*. Strategiassa luonto asetui keskeiseksi osaksi rautavaaralaisuutta. Rautavaaran kunnan tehtäväksi tunnistettiin luoda luonnollisen hyvää elämää - tuoda yhteen luonnon mahdollisuudet ja hyvän elämän edellytykset. Kuntamme ja sen kehittämisen johtavaksi

päämääräksi eli visioksi muodostui tavoite, että Rautavaara on luonnollisen hyvän elämän edelläkävijä.

Kuntastrategia pyritään tekemään kaikille kuntalaisille, luottamushenkilöille ja työntekijöille mahdollisimman tutuksi niin, että jokainen voi siihen samaistua ja kokea tekevänsä kuntastrategian mukaista työtä. Siksi päättyneen valtuustokauden 2021–2025 kuntastrategian tavoitteista on kuvattu video, jossa esiintyy kuntalaisia, yrittäjiä, kunnan työntekijöitä ja yhdistystoimijoita. Itse kukin kertoo videolla omin sanoin, kuinka tavoite näkyy hänen arjessaan. Video löytyy muun muassa osoitteesta: https://youtu.be/6x_7gCAhPyA?si=ulaGTqti4GIUorW3

Kuntalain mukaan kuntastrategia tarkistetaan vähintään kerran valtuuston toimikaudessa. Valtuustokauden ollessa nyt alussa kuntastrategia tullaan päivittämään vuoden 2026 aikana. Valmistelu on ollut käynnissä jo vuonna 2025. Myös kunnassa tapahtuneiden henkilövaihdosten takia kuntastrategiaan perehtyminen ja tarkastelu on tarkoituksenmukaista. Kuntastrategiaan perehtymistä ja tarkistamista varten on järjestetty seminaareja ja työpajoja syksyn 2025 aikana. Elinkeinopäällikkö Johan Halvarsson koordinoi strategian päivitystyötä.

Hyväksyty kuntastrategia on pohjana koko valtuustokautta koskevia tavoitteita ja vuosittain talousarvioon otettavia toiminnallisia tavoitteita laadittaessa. Kuntastrategian, toiminta- ja taloussuunnitelman sekä talousarvion tavoitteiden tulee muodostaa yhtenäinen ja johdonmukainen kokonaisuus, joka tulee käsitellä kunnan palvelualueiden, erillisten taseyksiköiden ja tytäryhtiöiden kanssa. Kuntakonsernin strateginen johtaminen konkretisoituu kuntastrategiassa, toteuttamisohjelmissa sekä talousarviossa ja -suunnitelmassa määriteltyihin selkeisiin päämääriin, tavoitteisiin, toteutettaviin toimenpiteisiin sekä niiden seurantaan ja tuloksellisuuden arviointiin.

Kunnan toiminnalle asetettavien tavoitteiden tulee olla konkreettisia ja kuvata kunnan aikaansaannoskykyä ja positiivisia vaikutuksia kuntalaisten hyvinvointiin sekä kunnan elinvoimaisuuteen.

Tavoitteiksi päättyneen valtuustokauden 2021–2025 strategiatyössä valittiin

1. **Luontomatkailun kehittäminen**
Rautavaara on houkutteleva matkailukohde Tahkon, Bomban, Vuokatin ja Kolin rinnalla
2. **Paikkakunnalla käyvien viipymän pidentäminen**
Rautavaaralla käyvien viipymä on pidentynyt ainakin yhdellä yöllä
3. **Vanhosten ja uusien yritysten toimintaedellytysten kehittäminen**
Tehdään elinkeinopolitiikkaa, joka lisää Rautavaaralla toimivien vanhojen ja uusien yritysten kannattavuutta ja kasvua
4. **Hyvinvointia ja viihtymistä tukevan asuinympäristön kehittäminen ja markkinointi**
Rautavaara on asuinympäristö, jossa työ ja vapaa-aika yhdistyvät luonnollisesti
5. **Yhdistystoiminnan hyödyntäminen hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseksi**
Yhdistykset edistävät kuntalaisten hyvinvointia ja terveyttä yhdessä kunnan kanssa
6. **Kunta on hyvä paikka tehdä töitä**
Työpaikoilla on ilmapiiri ja tekemisen tapa, jossa jokainen työntekijä kokee tulevaisuutensa kannustetuksi, kuulluksi ja arvostetuksi
7. **Kuntatalous, joka kestää myös ekologisen ja sosiaalisen tarkastelun**
Rautavaaralla on taloudellisesti, ekologisesti ja sosiaalisesti kestävä kuntatalous, joka mahdollistaa palveluiden tuottamisen ja kehittämisen itsenäisenä kuntana myös hyvinvointialueuudistuksen jälkeen

Tavoitteiden ja niiden saavuttamisen edellyttämien toimenpiteiden määrittelyyn tulee olla vuorovaikutteinen prosessi ja siinä hyödynnetään luottamushenkilöiden, henkilöstön ja kuntalaisten asiantuntemusta ja ideoita. Asetettujen tavoitteiden tuloksellisuutta hallituksen sekä lautakuntien

tulee seurata ja arvioida luotettavaan tietoon perustuen säännöllisesti ja tavoitteita voidaan myös muuttaa, jos niiden ei enää koeta olevan sopivia Rautavaaralle.

2.3 Talousarvion valmistelu

Talousarvion 2026 valmistelu on käynnistynyt Rautavaaran kunnanhallituksen päätöksellä 25.8.2025. Talousarvion pohjana (raamina) on ollut kuluvan vuoden talousarvio ja talouden toteuman ennuste sekä vuoden 2024 tilinpäätös. Pohjaa laadittaessa on arvioitu seuraavan vuoden toiminnan muutoksista aiheutuvat olennaiset euromääräiset muutokset. Tulopohjaa arvioitiin valtionosuus- ja verotuloennusteilla.

Talousarvioraamissa toiminnan vuosikatteeksi arvioitiin vuonna 2026 yhteensä 1,138 miljoonaa euroa. Raamin laskennassa talousarviovuoden 2026 arvioitiin päätyvän 338 403 euron tilikauden ylijäämään. Tulopohjan osalta verotuloarvio pohjautui 13.8. päivitettyihin veroennusteisiin sekä 13.8. päivitettyihin ennakkollisiin valtionosuuslaskelmiin. Raamia laadittaessa huomiottiin, että veroennusteet ja valtionosuuslaskelmat saattavat muuttua loppuvuoden 2025 aikana ennen talousarvion hyväksymistä. Muuttuneet ennusteet verotuloista ja valtionosuuksista päivitettiin raamiin hallintopalvelujen toimesta ennen talousarvioesityksen antamista.

Kunnanhallituksen hyväksymän talousarvion valmistelun aikataulun mukaisesti viranhaltijoiden talousarvioehdotusten tuli olla valmiina 27.10. ja luottamushenkilöiden talousarvioseminaari pidettiin 29.10. Seminaarin jälkeen valtuustoryhmiltä pyydettiin lausunnot talousarvioehdotuksesta. Lautakunnat käsittelivät talousarvion 2026 kokouksissaan marraskuun aikana. Tarkastuslautakunta käsitteli oman esityksensä lautakunnan talousarvioksi 2026 kokouksessaan 10.9.2025 § 41. Talousarviokirjaa koostettaessa tarkastuslautakunnan määrärahat on sisällytetty hallintopalveluiden toimintakuluihin.

2.4 Riskienhallinta ja riskiluokat

Sisäinen valvonta ja riskienhallinta ovat osa kunnan ja konsernin johtamis- ja hallinto- järjestelmää, päätöksentekoa sekä strategista ja operatiivista toiminnan ja talouden suunnittelua ja seuranta, poikkeamiin reagointia ja suoriutumisen arviointia. Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan tulee olla kokonaisvaltaista eli sen tulee toteutua kaikissa toiminnoissa ja kaikilla organisaation tasoilla. Tuloksellisimmillaan riskienhallintaa toteutetaan osallistavana prosessina. Riskienhallinnan tulee ulottua toiminnan kannalta kaikkiin keskeisiin sisäisiin sekä ulkoisiin tehtäviin ja toimenpiteisiin. Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan tavoitteena on vahvistaa hyvää hallintoa ja yhdenmukaistaa johtamista sekä varmistaa, että kunnalle ja kuntakonsernille asetetut tavoitteet saavutetaan, ja toiminta on tuloksellista. Sisäinen valvonta ja riskienhallinta kattavat kunnan ja kuntakonsernin hallinnon, talouden ja toiminnan järjestämisen.

Riskillä tarkoitetaan epävarmuuden vaikutusta Rautavaaran kuntakonsernin tavoitteisiin. Epävarmuuden vaikutukset voivat olla joko negatiivisia tai positiivisia suhteessa tavoitteisiin. Riski on joko mahdollisuus, uhka tai niiden yhdistelmä. Riskien merkittävyyttä arvioidaan tapahtuman todennäköisyyden ja seurausten yhdistelmänä. Raportoivat ja toiminnan suunnittelussa huomioitavat riskit jaetaan neljään luokkaan: strategiset riskit, taloudelliset riskit, toiminnalliset riskit ja vahinkoriskit. Riskit voivat olla seurausta organisaation sisäisistä toimenpiteistä tai ulkoisista tapahtumista.

Strategiset riskit ovat riskejä, jotka liittyvät Rautavaaran kunnan pitkän aikavälin tavoitteisiin, menestystekijöihin sekä niihin kohdistuviin sisäisiin tai ulkoisiin epävarmuustekijöihin. Strategiset riskit uhkaavat kuntastrategiassa asetettujen tavoitteiden toteutumista. Strategiset riskit liittyvät tyypillisesti väestön hyvinvointiin ja ikärakenteeseen, talouden suhdannevaihteluihin, työn rakennemuutokseen, elinkeinoelämän kehitykseen, kansainvälistymiseen, ympäristön kestävyteen

ja yhdyskuntarakenteeseen, valtiontalouteen ja hallituspolitiikkaan, lainsäädäntöön ja muuttoliikkeeseen.

Taloudelliset riskit liittyvät markkinahintojen muutoksiin, rahoitusvarojen riittävyyteen lyhyellä tai keskipitkällä aikavälillä sekä vastapuolien kykyyn täyttää taloudelliset velvoitteensa. Kunnan toimintaan liittyviä rahoitusriskejä ovat muun muassa verotulojen ja valtionosuuksien muutokset, rahoitus- ja korkoriskit, investointiriskit, takaus- ja vakuutusriskit, hinnoittelu sekä maksuvalmiusriski.

Toiminnallisilla riskeillä tarkoitetaan kunnan päivittäistä toimintaa, johtamista, prosesseja ja järjestelmiä uhkaavia riskejä. Toiminnalliset riskit liittyvät operatiiviseen johtamiseen, prosessien toimivuuteen ja jatkuvuuden hallintaan, tietoturvaan ja -suojaan, ICT-palveluihin, sopimus- ja yhteistyökumppaneiden toimintaan, projektien ja hankkeiden hallintaan, maineeseen ja imagoon, henkilöstörakenteeseen, henkilöstön osaamiseen ja saatavuuteen, avainhenkilöihin, lainsäädännön velvoitteisiin, toimielin- ja viranhaltijapäätöksiin, hankintoihin, toiminnasta aiheutuvaan vahingonkorvausvastuuseen ja väärinkäytöksiin.

Vahinkoriskit ovat kunnan sisällä tai toimintaympäristössä tapahtuvia virheitä, toimintahäiriöitä ja onnettomuuksia, jotka aiheuttavat vahinkoa tai menetyksiä. Vahinkoriskit kohdistuvat usein vain tiettyyn kohteeseen. Vahingon mahdollisuus sekä seuraukset ovat etukäteen tiedossa, mutta vahingon todennäköisyyttä ei tiedetä mutta niitä voidaan arvioida. Vahinkoriskit kohdistuvat yleensä asiakkaiden, henkilöstön tai ympäristön turvallisuuteen tai omaisuuteen. Kyse voi olla esimerkiksi onnettomuusriskeistä, työsuojeluriskeistä, ympäristöriskeistä tai vastaavista.

Kunnanhallituksen ja lautakuntien alaisten palvelualueiden sekä yksiköiden tulee talous- ja toimintasuunnitelman laadinnan yhteydessä analysoida keskeisimpiä toimintaympäristön muutoksia, tunnistaa riskejä, arvioida niiden vaikutuksia ja toteutumisen todennäköisyyttä ja laatia tarvittavat suunnitelmat ja toimenpiteet riskien hallitsemiseksi.

2.5 Toimintaympäristö

2.5.1 Väestökehitys ja työllisyys

Rautavaaran kunnan väestökehitys jatkuu ennakkotietojen mukaan negatiivisena ja kunnan väkiluku on vähentynyt myös vuoden 2025 aikana. Rautavaara kohtaa tulevaisuudessakin pienelle ja syrjäiselle kunnalle tyypillisiä haasteita, kuten väestömäärän vähenemistä ikääntymisen, alhaisen syntyvyyden ja muuttoliikkeen vuoksi. Koko Pohjois-Savon maakunnan alueella väestönmuutos on negatiivista ja väestön määrä vähenee sekä korkean kuolleisuuden että kuntien välisen nettomuuton (tulo- ja lähtömuuton erotus) takia. Tilastokeskuksen väestöennusteiden mukaan Rautavaaran kunnan väkiluku jatkaa laskuaan myös tulevaisuudessa ja olisi vuonna 2045 jopa yli 400 henkeä nykyistä pienempi.

Vuoden 2025 syyskuun loppuun mennessä kunnan väkiluku on laskenut edellisvuodesta -21 henkilöä, ollen 1 390 henkilöä 30.9.2025. Pohjois-Savon liitto ei ole päivittänyt Pohjois-Savon väestömuutostilastoja heinäkuun 2025 jälkeen, joten talousarviota laadittaessa on käytetty väestömuutoksen ennakkotietoja alkuvuoden 2025 osalta. Luonnollinen väestönlisäys (eli elävänä syntyneiden ja kuolleiden erotus) on ollut -24 henkilöä vuoden 2025 heinäkuun loppuun mennessä. Vuonna 2024 Rautavaaran väestö väheni edellisvuosia vähemmän, mutta vuonna 2025 väestökehitys näyttää mukailevan puolen vuoden perusteella aiempia vuosia. Kuolleisuus on väestön ikärakenteesta johtuen korkealla ja kunnassa syntyy vain vähän lapsia. Kuntien välisessä nettomuutossa Rautavaaran kunta on plussalla 7 henkilön verran.

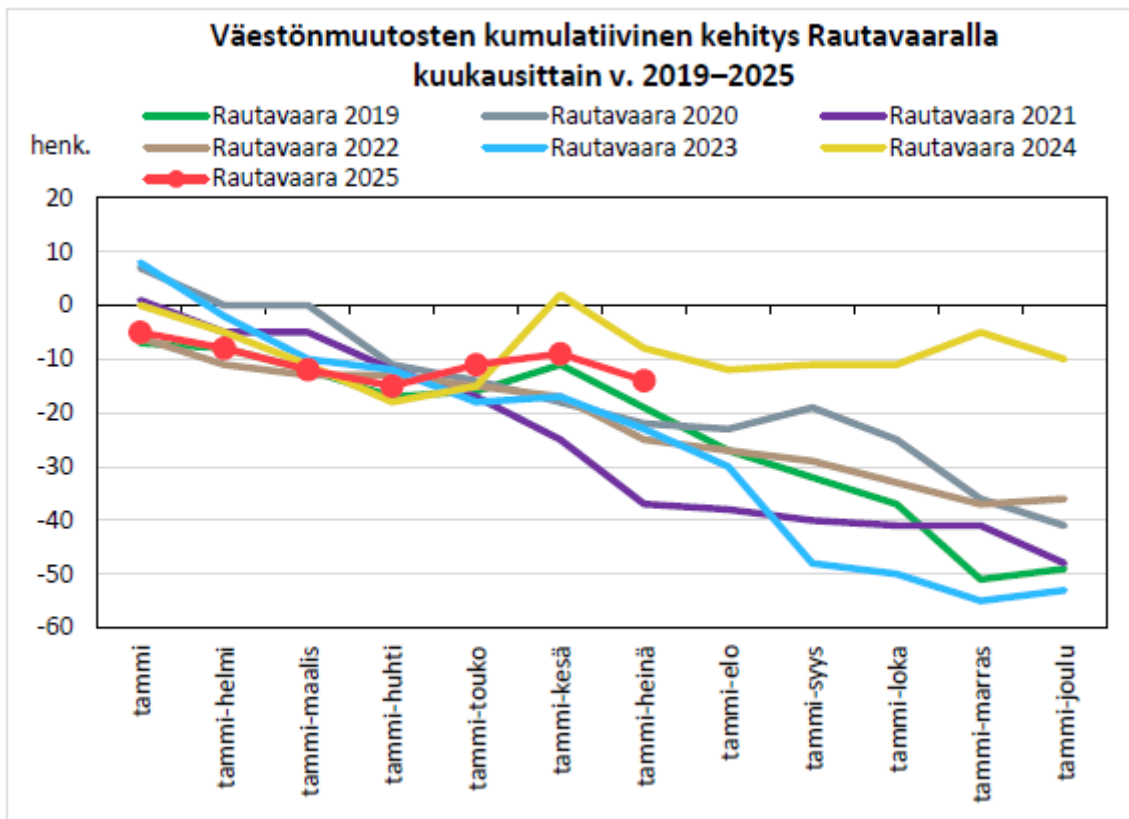
Rautavaaran kunnan väestöllinen eli demografinen huoltosuhde on verrattain korkea johtuen kunnan ikärakenteesta. Väestöllinen huoltosuhde tarkoittaa alle 15-vuotiaiden ja 65 vuotta täyttäneiden määrän suhdetta 15–64-vuotiaiden määrään. Saatu luku on kerrottu sadalla. Huoltosuhteen heikkeneminen voi vaikuttaa merkittävästi kunnan talouteen, koska se tarkoittaa,

että yhä harvempi työssäkäyvä henkilö joutuu tukemaan yhä suurempaa määrää ei-työssäkäyviä henkilöitä. Vuoden 2024 lopussa kunnan väestöllinen huoltosuhdeluku oli 106,6.

Taulukko 1: Väestö Pohjois-Savossa tammi-heinäkuu 2025.

Kunta	Elävänä syntyneet	Kuolleet	Luonnollinen väestönlisäys	Kuntien välinen tulo-muutto	Kuntien välinen lähtö-muutto	Kuntien välinen netto-muutto	Kokonais-netto-muutto	Kokonais-muutos*) tammi-heinäkuu 2025	Vertailutietona kokonais-muutos*) tammi-heinäkuu 2024	Väkiluku 31.7.2025
Kaavi	10	35	-25	72	63	9	10	-14	-11	2 575
Rautavaara	3	27	-24	34	27	7	10	-14	-8	1 399
Tuusniemi	4	24	-20	83	74	9	13	-8	5	2 303
Koillis-Savon seutukunta	17	86	-69	189	164	25	33	-36	-14	6 277
POHJOIS-SAVO	1 049	1 810	-761	5 488	5 890	-402	268	-502	37	248 313

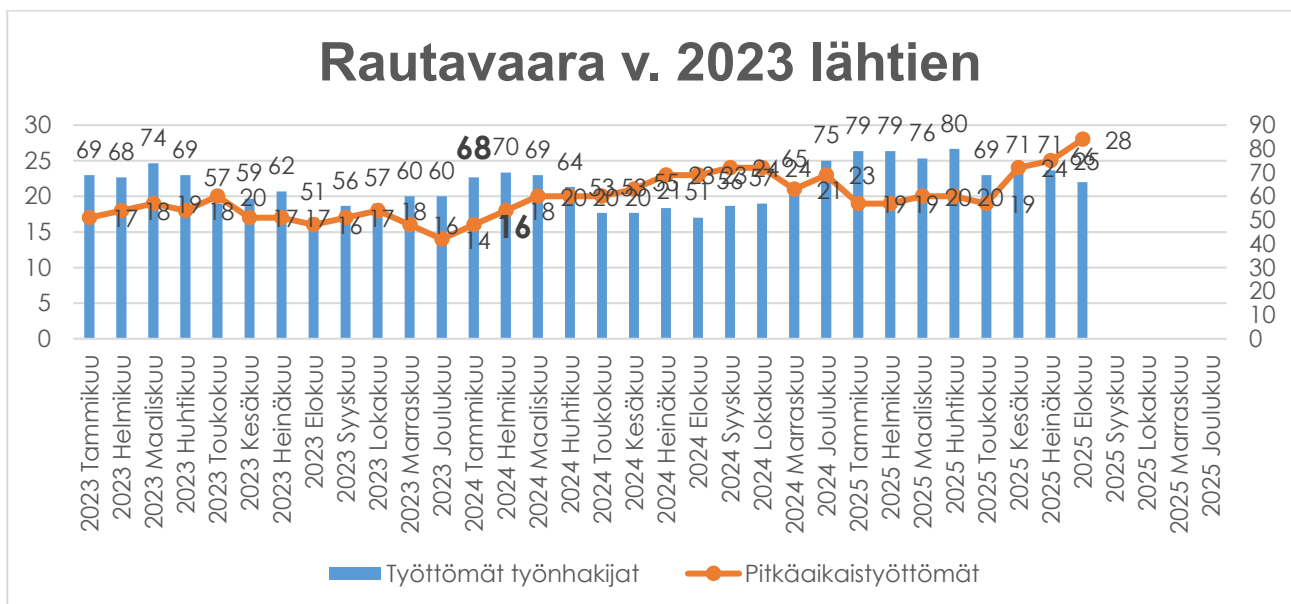
Kuvaaja 1: Väestönmuutosten kumulatiivinen kehitys Rautavaaralla 2019–2025.

Viimeisimmän työllisyyskatsauksen mukaan elokuussa 2025 Rautavaaran kunnan työttömien työnhakijoiden osuus työvoimasta on 13,6 %, kun Pohjois-Savon keskiarvo on 11,6 %. Muutos vuodentakaiseen työttömien määrään on Rautavaaralla + 3,7 %-yksikköä, kun vastaava muutos Pohjois-Savossa on +1,3 %-yksikköä. Vuodentakaiseen verrattuna on Rautavaaran työttömien työnhakijoiden määrä kasvanut 15 henkilöllä (51 -> 66), mutta kun samaan aikaan kunnan työvoima (työkäinen väestö) on kutistunut 30 hengellä (517 -> 487), jolloin työttömien suhteellinen osuus on kasvanut reilummin.

Vuoden 2025 alussa lakisääteinen työllisyyden hoito siirtyi valtiolta kunnille, ja Rautavaara liittyi Kuopion työllisyysalueeseen 10 muun kunnan kanssa. Työllisyysalueen toiminnan käynnistyksen ongelmat yhdistettynä valtakunnalliseen ennätyselliseen työttömyyteen ovat vaikuttaneet myös Rautavaaran työttömyyslukuihin. Työllisyysalueelta on ohjattu aiempaa vähemmän työttömiä eri palveluihin, mikä sekä näkyy suoraan työttömyysprosentissa, lisäksi työpaikkojen vähyys on pidentänyt työttömyysjaksojen kestoja. Pitkään hyvällä n. 15 henkilön tasolla ollut pitkäaikaistyöttömyys alkoi kasvaa vuonna 2024 ja vuoden 2025 elokuussa Rautavaaralla oli jo 28 pitkäaikaistyöttöä, mutta määrä näyttäisi vakiintuvan jatkossa 25. henkilön tienoille.

Kuvaaja 2: Työttömien työnhakijoiden ja pitkäaikaistyöttömien määrä Rautavaaralla 2023 lähtien.

Rautavaaran työllisyyslukuja tarkasteltaessa luvuissa on todennäköisesti havaittavissa toukokuussa 2025 päättyneen Työtä ja hyvinvointia Koillis-Savossa -hankkeen hyvä vaikutus pitkäaikaistyöttömien määrässä vuoden 2025 alkupuoliskolla. Parivuotisen hankkeen toimenpiteet alkoivat silloin purra, henkilöitä saatiin hankkeessa ohjattua mm. työkyvyttömyyseläkkeelle ja sairauslomalle.

Työllisyyspalveluiden siirtyminen kuntien järjestämisvastuulle ja Kuopion työllisyysalueen toiminnan käynnistymiseen liittyvät ongelmat ovat heijastuneet koko vuoden 2025 aikana myös Rautavaaran työllisyyspalveluiden toimintaan. Yhteistyö työllisyysalueen ja kunnan välillä on ollut haasteellista ja tiedonkulussa on ollut vaikeuksia. Taloussuunnitelmakaudella ja talousarviovuonna 2026 toimintaa pyritään vakiinnuttamaan ja tarkastelemaan vaihtoehtoja, joilla Rautavaaran kunnan työllisyyspalveluiden hoito sekä työllisyyspalvelut saadaan järjestettyä ja toiminta vakiinnutettua.

2.5.2 Talouden kehitysnäkymät

Suomen talous on ollut suhdannekuopassa ja kotitalouksien kulutus pidemmän aikaa varovaista. Taloudellinen epävarmuus haastaa omalta osaltaan myös kuntien toimintakenttää. Käännettä parempaan koko maan talouden osalta on odotettu ja siirretty useampaan kertaan. Esimerkiksi Elinkeinoelämän keskusliiton (EK) ja Kuopion alueen kauppakamarin suhdannebarometreissa Pohjois-Savon alueen suhdanneodotukset ovat positiiviset, joten vienoja merkkejä käännöksestä on olemassa. Kasvun käynnistyessä on syytä olettaa, että se myös jatkuu ja epävarmuus hiljalleen hellittää.

Valtiovaraministeriön syksyn 2025 talouden katsausten perusteella Suomen bruttokansantuote (BKT) kasvoi vuonna 2024 noin 0,4 prosentin vuositasolla ja talouden toipuminen jatkuu edelleen vuoden 2025 osalta ennusteiden mukaisesti 1 prosentin kasvulla. Inflaatio hidastuu ja korot laskevat. Rakentaminen, energiasiirtymä ja puolustushankinnat kasvattavat investointeja. Talouden kasvua kuitenkin hidastaa maailmanpoliittinen epävakaus, esimerkiksi Yhdysvaltojen asettamien tullien korotukset sekä muu yleinen epävarmuus. Kotitaloudet eivät ole lisänneet kulutustaan. Ennusteiden mukaisesti BKT jatkaisi kasvuaan vuosina 2026 ja 2027, mutta kasvu olisi edelleen maltillista. Talouden hidas kasvu painaa julkista taloutta edelleen ja ennusteissa on kokonaisuudessaan edelleen epävarmuustekijöitä.¹

Koko Suomen työllisyystilanne on haastava, joka heijastuu myös Pohjois-Savon alueen talouskehitykseen. Työllisyystilanne rasittaa samalla kuntien järjestämistä vastuulle vuoden 2025 siirtyneitä työllisyyspalveluita, josta syntyy kunnalle sekä suoraa järjestämiseen liittyviä että epäsuoria ns. kuntien rahoitusosuuteen liittyviä kustannuksia. Kunnat maksavat osan Kelan työttömyystuista, ja rahoitusvastuussa on tällöin kunta, joka on merkitty työttömän vakituiseksi kotikunnaksi. Maksuosuus kasvaa työttömyyden pitkittyessä yli 100 päivään 10 prosentista aina 50 prosenttiin saakka silloin kun työttömyys on jatkunut yli 700 päivää. Työttömyys on noussut keskimääräisesti Suomessa noin 9,4 prosenttia vuoden 2025 aikana.

Työ- ja elinkeinoministeriön ennusteiden mukaisesti työttömien työnhakijoiden määrä kääntyy maltilliseen laskuun vuonna 2026 koko Suomessa ja arvioiden mukaan myös Pohjois-Savon alueella. Pitkäaikaistyöttömien määrän ennustetaan kuitenkin samalla kasvavan, joten nopeaa helpotusta haastavaan työllisyystilanteeseen ei ole lähitulevaisuudessa näköpiirissä. Työmarkkinoilla on potentiaalista kasvunvaraa, mutta kysynnän puute pitää työttömyyden korkealla tasolla. Heikko työllisyystilanne vaikuttaa suoraan esimerkiksi kuntien verotulojen kehitykseen.

Valtiovaraministeriön ennusteissaan julkaisemien tietojen mukaisesti koko julkishallinnon alijäämä on tällä hetkellä syvä ja kokonaisuudessaan 4,3 % suhteessa BKT:hen vuoden 2025 osalta. Kunnallishallinnon osuus tästä on noin 0,6 %. Vuonna 2026 koko julkishallinnon alijäämän arvioidaan paranevan 3,6 % tasolle, kunnallishallinnon osuuden ollessa ennusteissa 0,5 % BKT:sta. Taloussuunnitelmakaudella vuosina 2027–2028 kunnallishallinnon osuus alijäämästä olisi 0,6–0,4 % välillä BKT:stä.

Vaikka inflaatio hidastuisi taloussuunnitelmakaudella, kuntien toimintamenot jatkavat kasvuaan yleisen hintatasojen nousun sekä henkilöstökulujen kasvun kautta. Kunta-alalle saatiin keväällä 2025 kolmivuotinen palkkaratkaisu, jonka sopimuskausi päättyy 1.2.2028. Palkkaratkaisun mukaisesti perusratkaisun palkankorotukset ovat sopimuskauden aikana yhteensä 7,37 prosenttia. Talousarvion valmistelussa on huomioitu sopimuskaudelle sovitut palkankorotukset taloussuunnitelmavuosille.

Kulutusten kasvun lisäksi kuntien menoja kasvattavat investoinnit, joita tarvitaan muun muassa rakennuskannan ikääntymisen, muuttoliikkeen ja vihreän siirtymän vuoksi. Heikkenevä taloustilanne

¹ Ks. tarkemmin [Valtiovaraministeriön taloudelliset katsaukset - vm.fi/talouden-ennusteet](https://www.valtiovaraministerio.fi/taloudelliset-katsaukset-vm-fi/talouden-ennusteet) ja [Kuntaliiton talousbarometri - kuntaliitto.fi/talous-ja-elinvoima/talousbarometri](https://www.kuntaliitto.fi/talous-ja-elinvoima/talousbarometri).

korostaa investointien tarveharkinnan tärkeyttä samalla, kun välttämättömiä investointeja on paljon erityisesti rakennuksiin, teihin ja perusinfrastruktuuriin.

Kuntatalouden suunnitellussa onkin huomioitava yleinen taloudellinen kehitys, joka tulee taloussuunnitelmakautena vaikuttamaan myös Rautavaaran kunnan toimintaedellytyksiin. Kuntien taloudellinen liikkumavara ei tule arvioiden mukaan lisääntymään lähitulevaisuudessa. Aktiivisesti seurattava esimerkiksi valmistelussa olevaa valtionosuusjärjestelmän uudistusta, jolla tulee olemaan vaikutuksia kuntien talouksiin tavalla tai toisella. Verotulot ovat kuntien merkittävin tulonlähde, valtionosuuksien merkityksen vaihdellessa kunnasta toiseen. Erityisesti pienille kunnille valtionosuudet muodostavat kuitenkin usein merkittävän osan kunnan tulopohjasta. Rautavaaran kunnalle valtionosuudet vaikuttavat merkittävästä toimintakatteeseen ja tätä taustaa vasten Rautavaaralla on seurattava valtionosuusuudistuksen mukanaan tuomaa muutosta erityisen tarkasti.

Myös muut lainsäädäntöuudistukset, esimerkiksi hankintalainsäädännön, vesihuoltolain ja julkisuuslain päivittäminen, saattavat vaikuttaa kuntakentän toimintaedellytyksiin ja kuntien talousnäkyymiin taloussuunnitelmakauden aikana laajakantoisesti. Uudistuksiin liittyy toiminnallisia ja taloudellisia riskejä tukipalveluiden järjestämisen sujuvuuteen, toimivuuteen sekä kustannuskehitykseen liittyen. Kokonaisuutta onkin seurattava aktiivisesti ja pyrittävä reagoimaan lainsäädäntöuudistusten tuomiin muutostarpeisiin ennakoivasti. Suomen hallitus on lisäksi valmistellut ns. velkajarrua, joka ennakkotietojen mukaan sitoisi kuntataloudet osaksi julkisen talouden kokonaisuutta ja saattaisi pakottaa esimerkiksi kunnat sopeuttamaan talouttaan itsestään riippumattomista syistä. Tätäkin uudistusta on seurattava erittäin tarkasti Rautavaaran kunnan kannalta.

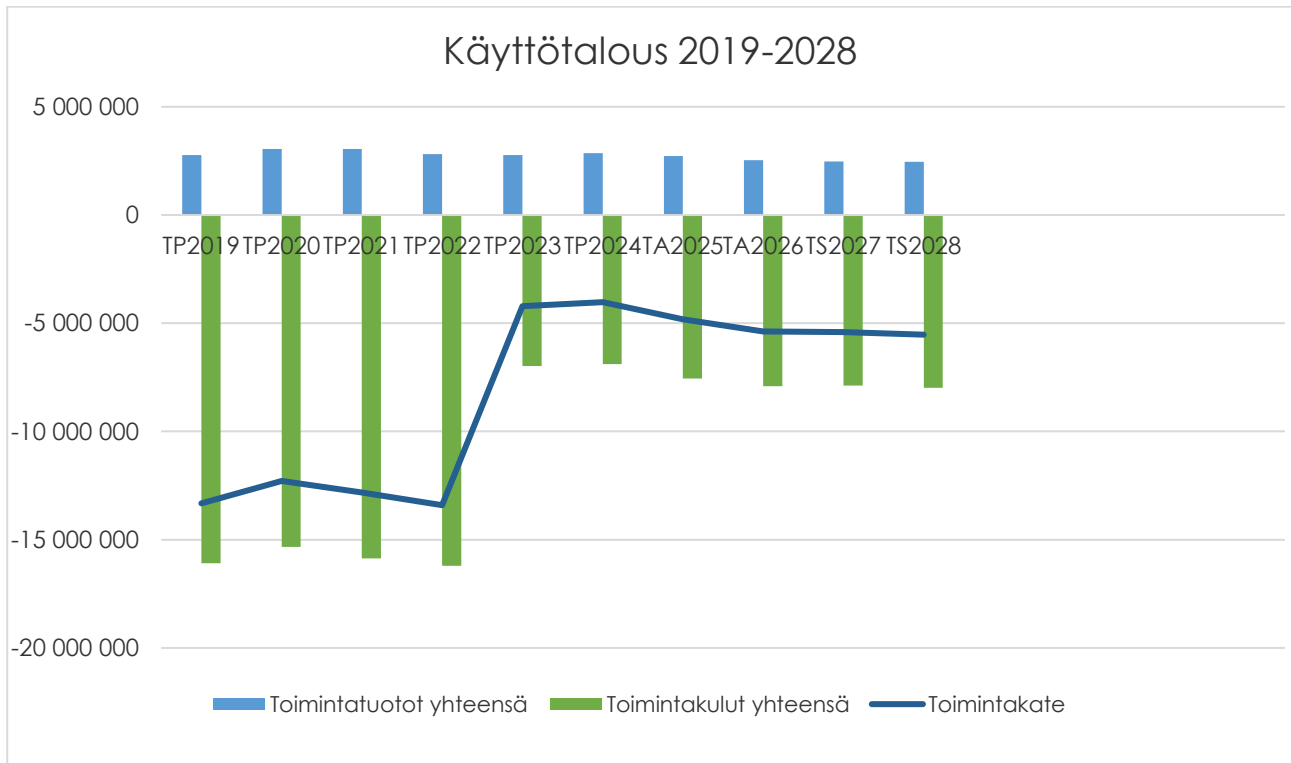
Kokonaisuutena talouden kehitysnäkyymiin vaikuttavat edelleen myös aiempien vuosien hyvinvointialueuudistus sekä työllisyyspalveluiden siirtyminen kuntien järjestämisvastuulle. Kunnat rahoittavat työllisyyspalveluita enemmän kuin valtiolta siirtyi rahoitusta palveluiden järjestämiseen. Hyvinvointialueuudistus on muuttanut kuntien tehtäväkenttää ja tulopohjaa, mutta uudistukseen liittyy lisäksi esimerkiksi kuntien omistukseen jääneiden sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen käytössä olevien kiinteistöjen vuokraaminen hyvinvointialueiden käyttöön. Vuoden 2026 osalta hyvinvointialue ei enää vuokraa kunnanviraston alakertaa, Rautaharjun huoneistoa Touhutupaa eikä terveyskeskuskompleksissa Hopeapajun asumisyksikköä. Muihinkin hyvinvointialueen tuottamien palveluiden muutoksiin on syytä varautua, jolloin kunnan kiinteistöjen käyttöaste ja vuokratulot saattavat muuttua äkillisesti taloussuunnitelmakaudella.

2.6 Kunnan toiminta

2.6.1 Toimintakate, toimintatuotot, toimintakulut ja kokonaislainamäärä

Rautavaaran kunnan talousarvio 2026 on ylijäämäinen 45 710 euroa. Koko taloussuunnitelma vuosille 2026–2028 on myös ylijäämäinen 245 758 euroa. Taloussuunnitelma, jonka osa tuloslaskelma on, on kuntalain (410/2015) 110 § 3 momentin mukainen, koska se on kolmen vuoden suunnitelmakaudella tasapainossa ja ylijäämäinen. Suunnitelmavuosiin liittyy kuitenkin poikkeuksellisen paljon epävarmuutta myös taloussuunnittelun näkökulmasta, joten arviota suunnitelmavuosista on syytä tarkentaa myöhemmin. Erityisesti valtionosuusjärjestelmän uudistus ja muut lainsäädäntömuutokset voivat vaikuttaa merkittäväällä tavalla kunnan talouteen taloussuunnitelmavuosina.

Kuvaaja 3: Toimintatuotot ja -kulut 2019–2028

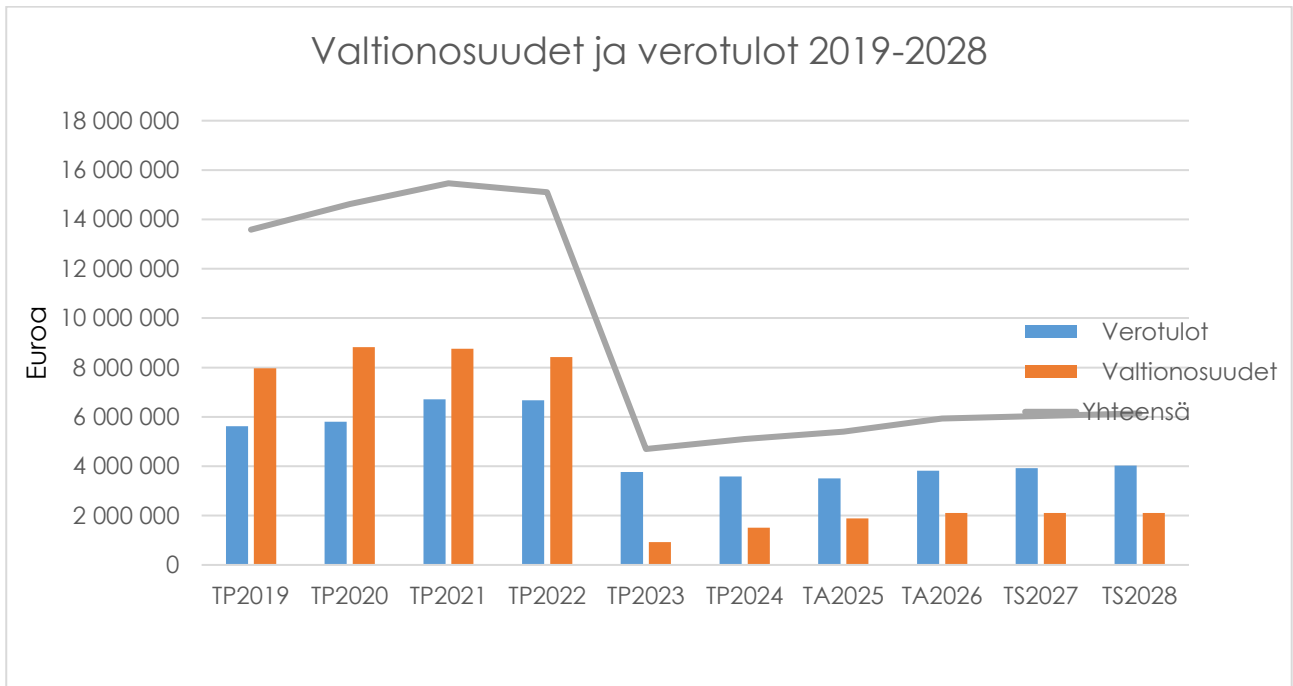
Toimintakulut vuonna 2026 kasvavat noin 4,8 % vuodesta 2025. Verotuloja arvioidaan kertyvän yhteensä 3 817 000 euroa.

Rautavaaran kunnanvaltuusto päätti vuoden 2026 veroprosenteista kokouksessaan 3.11.2025 § 59 ja prosentit säilyivät vuoden 2025 tasolla. Valtuuston päätöksen mukaisesti tuli kunnan vuoden 2026

- tuloveroprosentiksi 9,4 %;
- maa-alueiden yleiseksi kiinteistöveroprosentiksi 1,30 %;
- rakennusten yleiseksi kiinteistöveroprosentiksi 1,30 %;
- vakituisten asuinrakennusten kiinteistöveroprosentiksi 0,65 %;
- muiden asuinrakennusten kiinteistöveroprosentiksi 1,25 %;
- rakentamattoman rakennuspaikan veroprosentiksi 2,00 %; ja
- yleishyödyllisen yhteisön kiinteistöveroprosentiksi 0,00 %.

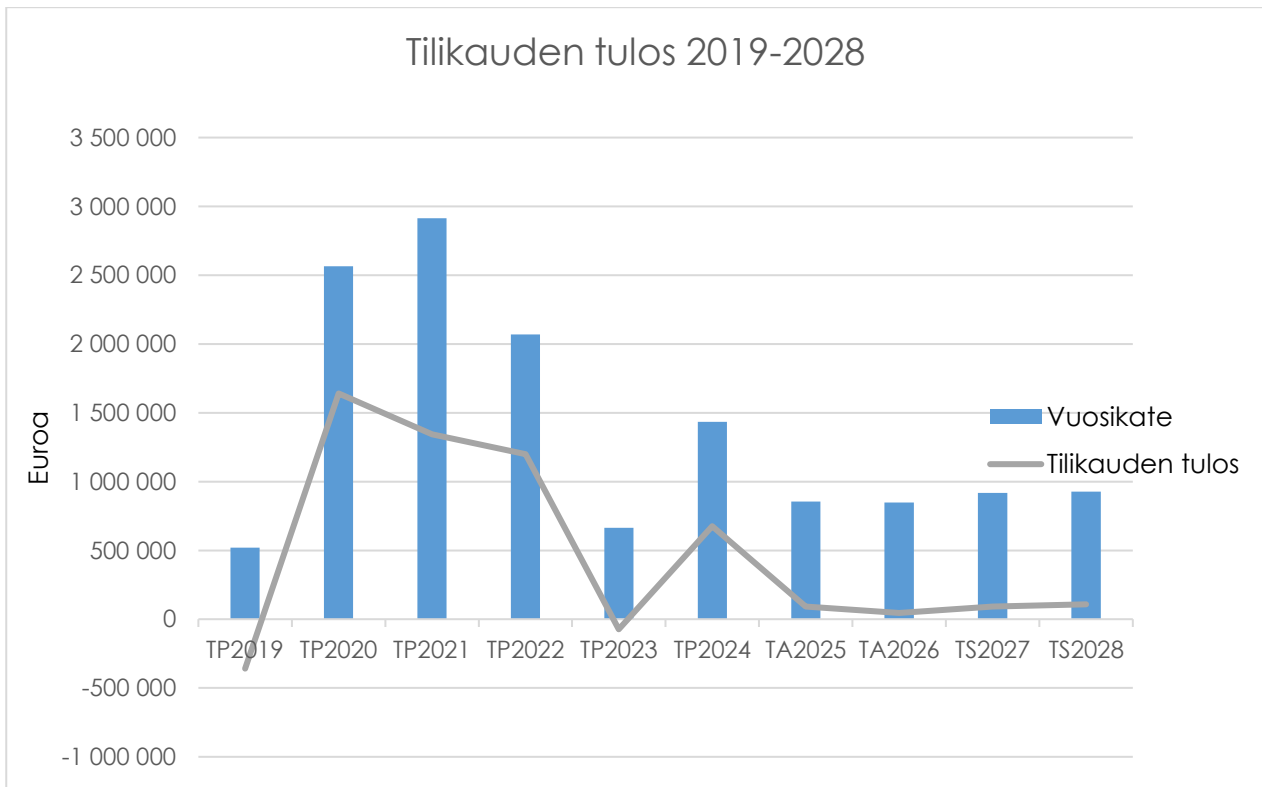
Valtionosuuksia arvioidaan kertyvän yhteensä 2 110 330 euroa. Valtionosuudet kasvavat 11,7 % prosenttia (eli 221 071 euroa). Valtionosuudet muodostivat vielä vuonna 2022 lähes puolet kunnan tulopohjasta, mutta nyt niiden merkitys on pienentynyt merkittävästi.

Kuvaaja 4: Valtionosuudet ja verotulot 2019–2028

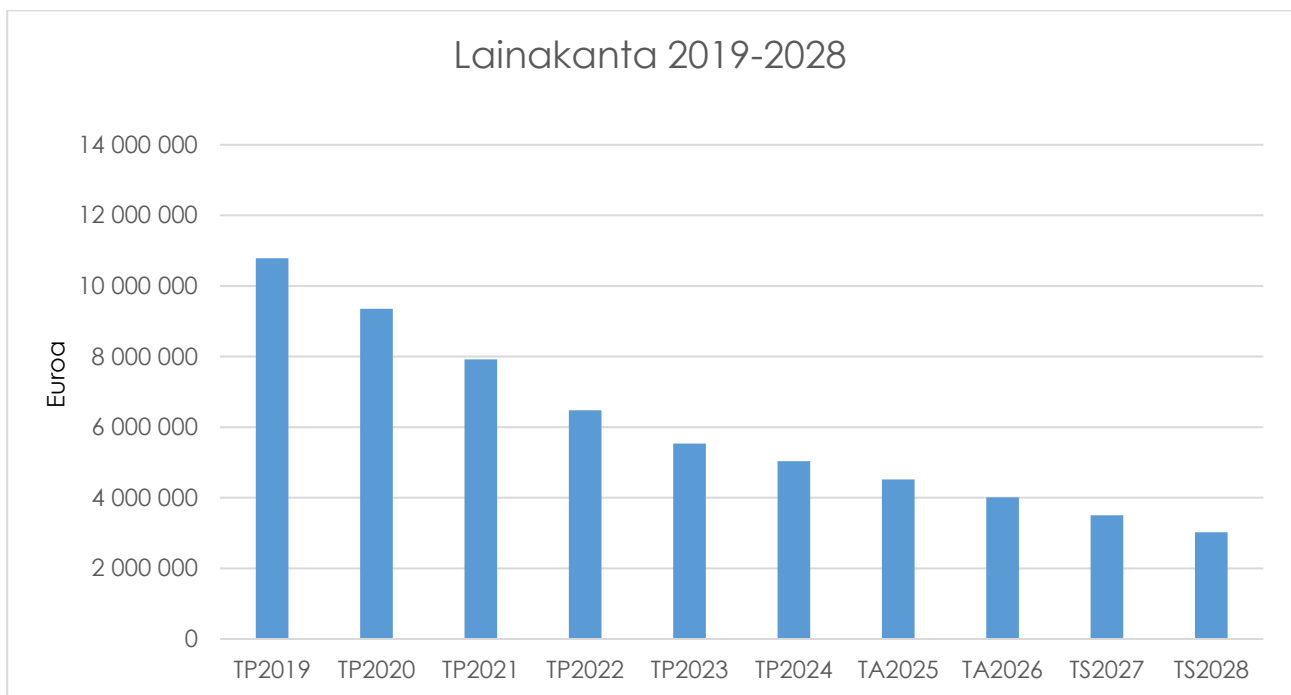
Kunnan tulot jakautuvat vuonna 2026 seuraavasti: valtionosuudet 24,9 % (vuonna 2025 23,2 %), verotulot 45,1 (43,1 %) ja toimintatuotot 30 % (33,7 %). Kunnan vuosikate on 848 901 euroa, joka riittää kattamaan poistot. Terveessä taloudessa tilikauden tuloksen tulisi riittää lainojen lyhennyksiin ja mielellään osittain tai kokonaan uusiin investointeihin, mutta talousarvion mukaan tähän ei päästä vaan lainojen lyhennykset ja investoinnit katetaan osittain kassavaroilla.

Kuvaaja 5: Tilikauden tulos 2019–2028

Kokonaislainamäärä vuoden 2025 tilinpäätöksessä arvioidaan olevan 4 524 839 euroa, jota lyhennetään vuonna 2026 on 508 400 euroa. Näin ollen talousarviovuonna pitkäaikaisten lainojen yhteismäärä on noin 4 016 439 euroa. Ennusteen mukaan lainamäärä vähenee tulevina vuosina, kun investoinnit ovat vuoden 2025 tasoa tai sen alle. Suunnitelman mukaan talousarviovuonna 2026 pitkäaikaiset lainat vähenevät edelleen aiempien vuosien tapaan. Taloussuunnitelmakauden vuosina 2026–2028 ei arvioida otettavan ollenkaan uutta lainaa, vaan kokonaislainamäärä laskee vuosittain pitkäaikaisten lainojen vähennyksen myötä.

Kuvaaja 6: Kokonaislainamäärä 2019–2028

2.6.2 Henkilöstösuunnitelma

Rautavaaran kunnan henkilöstö- ja koulutussuunnitelma laaditaan ja hyväksytään talousarvion rinnalla osana talousarvioprosessia, mutta talousarviosta erillisenä dokumenttina. Kunnan yhteistyökomitea käsittelee suunnitelman työnantajan ja henkilöstön yhteistoiminnan varmistamiseksi. Suunnitelman hyväksyminen kuuluu hallintosäännön § 7 mukaisesti kunnanhallituksen päätösvaltaan.

Henkilöstö- ja koulutussuunnitelman tarkoituksena on tukea kunnan henkilöstöpolitiikan ennakoivuutta ja suunnitelmallisuutta. Rautavaaran kunnassa henkilöstö- ja koulutussuunnitelma sisältää myös tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelman. Suunnitelman avulla pyritään ennakoimaan henkilöstötarpeeseen vaikuttavia toiminnallisia muutoksia, poistumaa sekä rekrytointi- ja koulutustarpeita. Henkilöstösuunnitelmassa käydään läpi muun muassa henkilöstöresurssi palvelualueittain. Suunnitelman laadintavaiheessa tiedossa olevat henkilöstövaihdokset, rekrytoinnit ja muut mahdolliset henkilöstömäärän muutokset huomioidaan talousarviossa. Suunnitelmaa tukee vuosittain laadittava henkilöstöraportti, joka toimii apuvälineenä henkilöstösuunnittelussa. Seuranta toteutetaan tämän raportin avulla.

Rautavaaran kunnan henkilöstömäärä henkilötyövuosina on talousarviota laadittaessa 50,11 (30.9.2025). Vuonna 2024 henkilöstömäärä henkilötyövuosina on ollut 63,67 (31.10.2024). Noin puolet

Rautavaaran kunnan henkilöstöstä työskentelee hyvinvoinnin palvelualueella, koululla ja varhaiskasvatuksessa. Hallinto- ja teknisissä palveluissa on vain murto-osa näistä määrästä. Henkilöstösuunnitelman mukaisesti Rautavaaran kunnan henkilöstömäärä pysyisi arviolta suunnitteen vuoden 2025 tasossa myös tulevaisuudessa. Henkilöstömäärän muutoksiin vaikuttavat kuitenkin esimerkiksi hankerahalla palkatut määräaikaiset työntekijät sekä palvelualueiden sisäisessä toiminnassa tapahtuvat ja tehtävien järjestämiseen vaikuttavat muutokset.

Edellisvuosien tapaan Rautavaaran kunnassa on varauduttava eläkepoistuman aiheuttamiin rekrytointitarpeisiin. Lisäksi kunnan sairauspoissaolojen määrä on ollut edellisvuosina keskimääräistä kunnallista työnantajaa korkeampi. Yksittäiset pitkät poissaolot vaikuttavat sairauspoissaolojen määrään kokonaisuudessaan.

Sairauspoissaolojen seuraamisen tueksi esihenkilöille on hankittu työkyvyn tuen sovellus, joka toimii esihenkilön tukena työkyvyn varhaisen tuen mallin toteuttamisessa. Työkyvyn tukeminen, sairauspoissaolojen ennaltaehkäisy, työssäjaksaminen ja toimiva yhteistyö työterveyshuollon kanssa ovat keskeisessä osassa Rautavaaran kunnan toimintaa suunniteltaessa.

Taulukko 2: Vakituiset ja määräaikaiset virka- ja työsuhteet palvelualueittain vuosina 2026–2028

Palvelualue	Kuluvan vuoden suunnitelma	Henkilöstösuunnitelman htv		
	2025	2026	2027	2028
Hallintopalvelut	6,14	6,81	6,14	6,14
Elinkeinopalvelut	3,83	2,5	2	2
Hyvinvointipalvelut	38,9	37	36,5	36,5
Tekninen	16,06	15,16	15,16	15,16
Yhteensä	64,93	61,47	59,8	59,8

2.7 Kuntakonsernin toiminta

Yhteisö, jossa kunnalla on kirjanpitolain (1336/1997) 1 luvun 5 §:ssä tarkoitettu määräysvalta, on kunnan tytäryhteisö. Kunta tytäryhteisöineen muodostaa kuntakonsernin. Mitä kuntalaisia 16 säädetään kunnan tytäryhteisöstä, sovelletaan myös kunnan määräysvaltaan kuuluvaan säätiöön. Kunnan toiminta käsittää kunnan ja kuntakonsernin toiminnan lisäksi osallistumisen kuntien yhteistoimintaan (Kunnat ja kuntayhtymät voivat sopimuksen nojalla hoitaa tehtäviään yhdessä). Kuntien julkisoikeudellisen yhteistoiminnan muotoja ovat yhteinen toimielin, yhteinen virka, sopimus viranomastehtävän hoitamisesta ja kuntayhtymä.

Omistajaohjauksella on huolehdittava siitä, että kunnan tytäryhteisön toiminnassa otetaan huomioon kuntakonsernin kokonaisuus, ja kunnan tytäryhteisön hallituksen kokoonpanossa on otettava huomioon yhteisön toimialan edellyttämä riittävä talouden ja liiketoiminnan asiantuntemus.

Konserniohjetta sovelletaan kunnan tytäryhteisöjen sekä soveltuvin osin osakkuusyhteisöjen omistajaohjaukseen. Valtuuston tulee päättää kunnan ja kuntakonsernin toiminnan ja talouden keskeisistä tavoitteista sekä konserniohjauksen periaatteista.

Konserniohjeessa annetaan tarpeelliset määräykset ainakin:

1. kuntakonsernin talouden ja investointien suunnittelusta ja ohjauksesta
2. konsernivalvonnan ja raportoinnin sekä riskienhallinnan järjestämisestä
3. tiedottamisesta ja kunnan luottamushenkilöiden tietojensaantioikeuden turvaamisesta
4. velvollisuudesta hankkia kunnan kanta asiaan ennen päätöksentekoa
5. konsernin sisäisistä palveluista
6. kunnan tytäryhteisöjen hallitusten kokoonpanosta ja nimittämisestä, ja
7. kunnan tytäryhteisöjen hyvästä hallinto- ja johtamistavasta.

Rautavaaran kunnan voimassa oleva konserniohje on hyväksytty kunnanvaltuuston kokouksessa 23.10.2023 § 131.

Rautavaaran kuntakonserniin kuuluvat seuraavat tytäryhtiöt:

- Kiinteistö Oy Rautavaaran Virastotalo (kunnan omistusosuus 70,14 %), ja
- Rautavaaran Vuokratalot Oy (kunnan omistusosuus 100 %).

Kuntalain mukaan sellainen toiminta, jota kunta harjoittaa kilpailuilla markkinoilla, tulee pääsääntöisesti yhtiöittää eli siirtää osakeyhtiön, osuuskunnan tai säätiön hoidettavaksi. Rautavaaran kunnalla on omistuksessaan vuokraustoiminnassa olevia kiinteistöjä, joiden vuokraustoiminta on tästä syystä siirretty Rautavaaran Vuokratalot Oy:lle.

Rautavaaran kunta on asettanut valtuustotason tavoitteet kaikille kunnan edustajille ja tytäryhtiöiden hallituksille:

- Konserniyhteisöjen on tuettava kuntastrategiaa ja kunnan talousarvion toteuttamista
- Tulostavoitteena tytäryhtiöillä on omakustannusperiaate:
  - yhtiöiden tulee tuotoillaan kattaa menonsa
  - mahdollisista poikkeamista tulee erikseen neuvotella kunnan kanssa
  - hinnoittelu vastaa yleistä kustannuskehitystä
- Yhtiöiden tulee toteuttaa välttämättömät peruskorjaukset ja vuosikorjaukset ja turvata siten omistamiensa kiinteistöjen kunto sekä haettava korjauksiin ulkopuolista rahoitusta
- Yhtiöiden tulee raportoida kunnalle hyväksytyjen konserniohjeiden mukaisesti
- Yhtiöiden tulee laatia tilinpäätöksensä siten, että kuntakonsernin tilinpäätökseen voidaan ottaa tytäryhtiöiden tuloslaskelma, rahoituslaskelma ja tase, ja
- Yhtiöillä tulee olla riittävät ohjeistukset sisäisestä valvonnasta ja riskienhallinnasta.

Kunnalla on myös valmius antaa tytäryhtiöilleen konserniohjausta edellä mainituissa asioissa valtuustotason tavoitteisiin pääsemiseksi.

3 Käyttötalousosa

Käyttötalousosassa kuvataan tarkemmin palvelualueiden toimintaa, selvitetään tarkemmin palvelutarpeisiin, tavoitteiden asettamiseen sekä niiden saavuttamiseen liittyviä seikkoja, haasteita ja epävarmuustekijöitä. Myös toiminnan muutoksista ja käynnissä olevista ja suunnitelluista hankkeista kerrotaan käyttötalousosassa. Perusteluissa tehdään lisäksi selkoa toiminnan painopisteistä ja kehittämistarpeista sekä arvioidaan muun muassa henkilöressurssien, toimitilojen ja muiden tuotannontekijöiden voimavarojen riittävyyttä. Määrärahat ja tuloarviot sidotaan tavoitteisiin. Valtuusto osoittaa toimielimelle määrärahan tai asettaa tuloarvion määrätyn tehtävän tai tehtävien hoitamiseksi siten, että tehtävälle asetetut tavoitteet voidaan toteuttaa.

3.1 Kunnanhallituksen alaiset toiminnot

3.1.1 Hallintopalvelut

Vastuuhenkilö: hallintojohtaja

Kunnanhallituksen suorassa alaisuudessa toimii hallintopalveluiden palvelualue sekä hallintopalveluiden palvelualueeseen sisältyvä elinkeinopalveluiden toimintayksikkö. Hallintopalvelut ja elinkeinopalveluiden toimintayksikkö toimivat kahtena tulosalueena kunnanhallituksen alaisuudessa.

Hallintopalveluiden tehtävänä on ohjata, yhteen sovittaa ja tukea kuntakonsernin toimintaa sekä vastata kunnan hallinto- ja tukipalveluista. Hallintopalveluiden tehtäviin kuuluvat kunnan tiedonhallinnan ja asiakirjahallinnon sekä arkistoinnin vastuut, tietosuojan valvonta ja tietoturva. Lisäksi hallintopalveluiden tehtäviin kuuluvat kunnan oikeudelliset asiantuntijapalvelut, henkilöstöhallinto, työhyvinvointi ja työsuojelu, henkilöstön osaamisen kehittäminen, taloushallinto, maksuliikenteen toteutuminen, talouden suunnittelu ja raportointi, hallinnon ja päätöksenteon tukipalvelut sekä muut kunnan virasto- ja asiointipalvelut. Hallintopalveluiden vastuulla ovat lisäksi yleisesti kunnanvaltuuston sekä kunnanhallituksen ja tarvittaessa tarkastuslautakunnan valmistelu- ja täytäntöönpanotehtävät.

Hallintopalvelut vastaavat lisäksi kunnan tietohallinnon järjestämisestä, kunnan riskienhallinnasta sekä vakuuttamisen valmistelusta ja toimeenpanosta. Hallintopalvelut vastaavat myös valtuuston, kunnanhallituksen ja tarkastuslautakunnan käytännön kokousvalmisteluista. Tämän ohella hallintopalveluiden vastuulla ovat vaalien sekä kunnallisten ja valtiollisten kansanäänestysten käytännön järjestelyt.

Toiminnan kuvaus ja keskeiset muutokset 2026

Vuonna 2026 hallintopalveluiden palvelualue keskittyy toiminnassaan palvelualueen perustehtävien tehokkaaseen ja onnistuneeseen läpivientiin. Hallintopalveluiden toimintaa kehitetään erityisesti sähköisen asiakirjahallinnon ja tiedonhallinnan saralla. Tiedonhallinnan kehittämistä jatketaan ja vuoden 2023 kyberhyökkäyksessä menetettyjä suunnitelmia sekä ohjeistuksia laaditaan uudelleen. Toimintavuoden tavoitteena on päivittää kunnan tiedonohjaussuunnitelma ja tiedonhallintamalli tiedonhallintalainsäädännön vaatimille tasoille. Päivitystyö vaatii henkilöresurssia ja tavoite on, että asiakirjahallinnon suunnittelija pystyisi käyttämään 50 % vuosityöajastaan tiedonohjaussuunnitelman ja tiedonhallintamallin laadintaan.

Vuonna 2026 Suomessa ei ole yleisiä valtakunnallisia vaaleja, joten vaalien tai kansanäänestysten järjestämiseen ei talousarviossa varata määrärahaa. Taloussuunnitelmakaudella vuonna 2027 järjestetään eduskuntavaalit, mutta vuonna 2028 Suomessa ei ole niin ikään ennakoon tiedossa olevia valtakunnallisia vaaleja.

Käyttötalouden puolella rahaa varataan asiakirjahallinnon kehittämisen osalta sähköisen allekirjoituksen käyttöönottoon. Sähköisellä allekirjoituksella pystytään sujuvoittamaan sopimusten laadintaa ja allekirjoittamista sekä toimielinten pöytäkirjantarkastuksen prosesseja. Rautavaaran kunnassa on käytössä lisäksi sähköinen kokouspalvelu CloudMeeting, jonka käyttöä pyritään lisäämään toimintavuonna osana toimielinten kokousprosesseja, esimerkiksi äänestyksiä ja vastaehdotusten kirjaamista pöytäkirjaan. Vuonna 2025 asiantuntijajärjestelmä Dynasty on päivitetty uuteen versioon, joten vuonna 2026 päivitysvuorossa olisi sähköisen kokouspalvelu CloudMeeting. Versiopäivityksen myötä pystytään myös käyttöönottamaan kokouspalvelun uusia ominaisuuksia kunnan kokouskäytänteissä.

ICT-palveluihin varataan yhteensä 212 000 euroa, joka sisältää muun muassa sähköisen allekirjoituksen käyttöönoton. Yleisen hintakehityksen nousun takia hallintopalveluiden vastuulla olevissa ICT-kustannuksissa, asiantuntijapalveluissa sekä muissa kokonaisuuksissa vuoden 2026 talousarviossa on varauduttu hintojenkorotuksiin. Osittain palveluntarjoajat ovat tiedottaneet korotuksista jo syksyn 2025 aikana, mutta korotuksia saattaa ilmetä vielä vuoden lopussa tai alkuvuodesta 2026. Korotuksiin on pyritty varautumaan jo talousarvion raamia laadittaessa ja korotuspaine on huomioitu talousarvion laadinnassa 1,6 % yleiskorotuksella vuoden 2025 kustannustasoon nähden. Työterveyshuollon kulujen osalta nousun on todettu jo vuonna 2025 olleen yleistä hintakehitystä huomattavasti suurempaa, tämä näkyy myös hallintopalveluiden työterveyskulujen kehityksessä ja varaukset työterveysmenoista on pyritty tekemään vuoden 2025 toteumaennusteeseen suhteuttaen.

Henkilöstökustannusten kehityksessä on huomioitu kunta-alan työ- ja virkaehtosopimusten sopimuskaudelle 2025–2028 sovitut yleiskorotukset, paikalliset järjestelyerät ja kehittämisohjelmaerät. Vuoden 2026 osalta KVTES:in piirissä olevan henkilöstön yleiskorotus on 1.8.2026 alkaen 2,27 %. Lisäksi 1.10.2026 jaossa on paikallinen järjestelyerä 0,20 % ja kehittämisohjelmaerä 0,40 %. Kokonaisuutena henkilöstökustannukset kohoavat noin 2,9 %. Teknisten sopimuksen ja OVTES:in korotukset ovat linjassa KVTES:in korotusten kanssa.

Hallintopalveluiden yleisen toiminnan kehittämisessä keskiöön nostetaan taloushallinnon prosessien sujuvoittaminen sekä parempi varautuminen poikkeustilanteisiin ja riskienhallinta. Tällä hetkellä taloushallinnon palvelut, erityisesti kirjanpito on yhden henkilön varassa, jolloin palveluiden toteuttamiseen kohdistuu merkittävää toiminnallista henkilöriskiä. Yhden henkilön poissaolo voi käytännössä lamauttaa kunnan kirjanpidon ja taloushallinnon kokonaisuudessaan. Henkilöriskiin yhdistyy taloudellista riskiä, sillä yllättävissä tai pitkissä poissaolotilanteissa ainoana vaihtoehtona olisi ostaa taloushallinnon palvelua kunnan ulkopuolelta. Ongelmana on, ettei kunnallisen kirjanpidon osaamista löydy mistä tahansa ja naapurikunnissa on ollut merkittäviä haasteita poissaolotilanteissa järjestää taloushallinnon sekä palkanlaskennan palvelut.

Taloushallinnon asiantuntijana kunnassa toimiva kirjanpitäjä on palvellut Rautavaaran kuntaa erittäin pitkää, joten on myös tärkeää, että hänen tietotaitoaan pystytään siirtämään eteenpäin tulevaisuutta varten. Hallintopalveluiden henkilöstösuunnitelmaan lisätään tämän vuoksi yksi uusi kokoaikainen ja toistaiseksi voimassaoleva tehtävä, talouskoordinaattori, joka toimisi kirjanpitäjän varahenkilönä sekä taloushallinnon toisena asiantuntijana, osallistuen keskeisesti tilinpäätöksen, osavuositarkastuksen sekä talousarvion laadintaan. Palkkavarauksen tätä tehtävää varten on sivukuluineen 33 562 euroa 1.5.2026 alkaen. Rekrytointi tehtävään pyrittäisiin avaamaan alkuvuodesta ja tehtävä täyttämään toistaiseksi 1.5. alkaen. Uudella tehtävällä hallintopalveluiden tehtäväkokonaisuuksia pystyttäisiin järjestelmään uudelleen niin, että talouskoordinaattorille siirrettäisiin reskontranhoitoon sekä laskutukseen liittyviä tehtäviä. Tämä mahdollistaa tulevaisuudessa sen, että osa myöhemmin eläköitymistensä kautta vapautuvista toimista jätetään täyttämättä.

Merkittävimpana toiminallisena ja samalla taloudellisena riskinä koko hallintopalveluiden toiminnan ja kunnan tukipalveluiden toteutumisen kannalta voidaan pitää valmistelussa olevaa hankintalain

kokonaisuudistusta. Toteutuessaan ennakkotietojen mukaisesti, tulisi uudistus tarkoittamaan sitä, että kunnat voivat hankkia palveluita osaomistamiensa inhouse -yhtiöiden kautta vain, mikäli omistusosuus on 10 % tai yli. Rautavaaran kunta hankkii tällä hetkellä muun muassa palkanlaskennan sekä ICT-palvelut inhouse -yhtiöiden kautta eikä kunta omista yhdestäkään inhouse -yhtiöstä 10 % osuutta. Toteutuessaan hankintalain uudistus pakottaa Rautavaaran kunnan tarkastelemaan palveluiden toteuttamistapaa uudelleen. Tärkeää on punnita asiaa kokonaisuutena ja laskea kulukehitystä eri vaihtoehtoilla. Riskienhallinnan näkökulmasta on tärkeää, että hallintopalvelut valmistautuvat etukäteen lakimuutokseen. Haasteena on, että lain toteutuessa kustannukset kilpailutuksissa lähtisivät mahdollisesti merkittävään nousuun tai omaa palveluntuotantoa ajatellen osajaja ei välttämättä ole työmarkkinoilla saatavilla. Asiaa seurataan aktiivisesti ja kunta on mukana keskusteluissa naapurikuntien kanssa esimerkiksi palveluiden toteuttamisesta yhteistyönä.

Kuntalaisia pyritään osallistamaan kotikuntansa talouden suunnitteluun osallistuvan budjetoinnin (OSBU) käyttöönottolla. Hallintopalvelut yhdessä elinkeinopalveluiden toimintayksikön ja koko muun kunnan organisaation kanssa tulee vuoden 2026 aikana keräämään kuntalaisilta ideoita, joihin osallistuvaan budjetointiin varattua rahaa voitaisiin suunnata. Vuoden 2026 aikana osallistuvaan budjetointiin rakennetaan ns. OSBU-prosessi, jossa ideoita kerätään, ideoista toteuttamiskelpoiset valmistellaan äänestykseen ja kuntalaisille annetaan mahdollisuus äänestää eri vaihtoehtojen välillä. Äänestyksen voittaneet ideat päättyvät toteutukseen osallistuvaan budjetointiin varatun 20 000 euron investointimäärärahan puitteissa. Määräraha varataan keskitetysti investointeihin ja se kohdentuu kuntalaisten ehdotusten sekä äänestyksen perusteella tarkemmin vuoden aikana.

Investointeihin on hallintopalveluiden osalta varattu lisäksi 15 000 euroa hallinnon vastuulla olevien ICT-ympäristöjen yleiseen kehittämiseen. Varauksella katetaan asiakirjahallinnon sähköistymiseen vaiheittaiseen etenemiseen liittyviä kustannuksia sekä tietoturvan ja tietosuojan kehittämiseen liittyvien vaatimusten kehittämistä. Vuonna 2025 valtuustosalin on hankittu uudet AV-laitteistot valtuuston kokousten striimaamista varten sekä valtuustosalin käytön monipuolistamiseksi. Investointivarauksella pystytään kehittämään myös muiden kokoustilojen monikäyttöisyyttä ja kohdistamaan investointimäärärahaa kokoustilojen laitehankintoihin. Hybridikokouksiin, joissa osa läsnäolijoista on paikalla kokoustilassa ja osa etäyhteyksin kokousovelluksessa, on tällä hetkellä käytössä kunnanhallituksen kokoushuone ja valtuustosalin, mutta kunnassa on tunnistettu tarve toiselle varattavalle kokoustilalle, jota voitaisiin hyödyntää myös hybridikokouksissa.

Henkilöstöhallinto

Henkilöstöhallinto on osa hallintopalveluita, jonka toiminnasta vastaa hallintojohtaja. Henkilöstösihteeri suunnittelee ja toteuttaa toimintaa henkilöstöhallinnossa. Henkilöstöön liittyvät asiat ratkaisevat pääasiassa joko kunnanhallitus tai hallintojohtaja toimivaltuuksiensa mukaisesti.

Kunnanhallitus vastaa muun muassa kunnan henkilöstöpolitiikasta, henkilöstöä koskevista suunnitelmista ja ohjeistuksista sekä kunnallisen virka- ja työehtosopimuslainsäädännön edellyttämästä valvonnasta. Hallintojohtaja toimii muun muassa kunta- ja hyvinvointialueyönantajien (KT) yhteyshenkilönä, henkilöstöasioiden viestijänä yhdessä henkilöstösihteerin kanssa ja palkkaukseen sekä työ- ja virkaehtosopimusten soveltamiseen liittyvien asioiden vastuuhenkilönä.

Kunnassa toimii lakisäätisenä yhteistoimintaelimenä yhteistyökomitea, joka myös käsittelee henkilöstöön liittyviä asioita yhteistoiminnassa työnantajan kanssa. Yhteistyökomitea vastaa myös työsuojelun valvonnasta ja työpaikan työsuojelutoiminnasta annetun lain nojalla työsuojelutoimikunnalle kuuluvista tehtävistä.

Vuoden 2024 aikana valmistunut ja kunnanhallituksen joulukuussa 2024 hyväksymä henkilöstöopas ja perehdyttämisen tarkastuslista ovat olleet käytössä vuoden 2025. Opasta on päivitetty aktiivisesti tarpeen mukaan vuoden aikana ja päivityksiä jatketaan myös tulevaisuudessa. Vuonna 2026 on

tarkoitus, että oppaan yhteyteen kootaan muut aiemmin laaditut henkilöstöohjeet. Samalla vuonna 2026 on tarkoitus päivittää kunnan intranetin sisältöä, löydettävyyttä ja rakenteita sekä tarkastaa, että henkilöstöhallintoon liittyvät sisällöt ovat oikein ja löydettävissä intranetin kautta.

Vuosittainen työhyvinvointikysely kuntien eläkevakuuttaja Kevan kyselytyökalulla toteutettiin ajalla 15.9.–30.9.2025. Työhyvinvointikyselyn vastausprosentiksi muodostui 60,9 % (vuonna 2024 58,2 %). Työhyvinvointiprosentiksi puolestaan muodostui edellisvuoden tapaan huimat 84 % (vuonna 2024 84 %). Työhyvinvointikartoituksessa kysyttiin, suositteletko työntekijä työpaikkaa tuttavalleen, johon 100 % vastasi kyllä (vuonna 2024 95 %). Palvelualueiden esihenkilöt ovat käyneet tulokset läpi tarkemmin omissa yksiköissään. Kunnanhallitus puolestaan on käsitellyt tulokset koko kunnan osalta kokouksessaan. Tulokset huomioidaan henkilöstöhallinnon toimia vuodelle 2026 suunniteltaessa ja tulosten kehitystä seurataan aktiivisella otteella myös tulevaisuudessa. Mikäli tuloksissa tapahtuvaa merkittäviä muutoksia tai heikkenemistä, henkilöstöhallinnon osalta ryhdytään tarpeen mukaan selvittämään minkä vuoksi näin on tapahtunut.

Työhyvinvointi eli TYHY-toimintaa järjestettiin vuonna 2025 hyvinvoinnin palvelualueen johdolla, kun kunnan henkilöstö vietti yhteistä työhyvinvointipäivää 2.10.2025. Vuonna 2026 koko kunnan yhteisen työhyvinvointipäivän järjestäminen on teknisten palveluiden palvelualueella. Järjestämisvastuu kiertää ja jokainen palvelualue järjestää kunnan yhteisen TYHY-päivän vuorovuosin.

Työhyvinvointia ylläpidetään jatkossakin oikeudella työpaikkaliikuntaan. Henkilöstö on oikeutettu työpaikkaliikuntaan 1 x 60 min/viikko sopivana ajankohtana työvuoron aikana, esihenkilön kanssa sovitulla tavalla. Työpaikkaliikunnan toteuttaminen OVTES-työehtosopimuksen piiriin kuuluvissa työtehtävissä kuitenkin aiheutti haasteita, jonka vuoksi selvitettiin, kuinka työpaikkaliikunta saataisiin toteutettua tasapuolisesti koko kunnan henkilöstölle. Näin ollen ohjeistusta muutettiin niin, että henkilöstön on mahdollista valita 1.1.2025 alkaen vuosittain, ottaako käyttöönsä lisäyksen ePassi-saldoon. Tällöin työntekijä voi joko valita, että ePassin-saldo on 275 €/vuosi ilman työpaikkaliikuntaa tai 200 €/vuosi sisältäen 1 x 60 min/viikko työpaikkaliikunnan. Henkilöstön oli mahdollista valita näiden kahden vaihtoehdon väliltä ensimmäistä kertaa 1.1.2025 alkaen ja noin puolet kunnan henkilöstöstä valitsi ePassin-saldoksi 275 €/vuosi, suurin osa oli OVTES-työehtosopimuksen piiriin kuuluvia työntekijöitä. Samaa periaatetta noudatetaan myös vuoden 2026 toiminnassa ja kysely järjestetään vuosittain, jolloin henkilöstön on mahdollista valita kummanko vaihtoehdon ottavat kulloinkin käyttöönsä. Muutosta ei ole mahdollista tehdä kesken vuotta.

Pitkien sairauspoissaolojen osuus kasvoi vuonna 2024 vaikka lyhyiden sairauspoissaolojen osuus vastaavasti väheni. Sairauspoissaolojen määrä on vuonna 2025 kehittynyt käytettävissä olevien 9 kuukauden tietojen perusteella pitkälti edellisvuoden tavoin. Vuonna 2025 pitkät poissaolot ovat vaikuttaneet sairauspoissaolojen määrään, vaikka niiden osuus onkin koko henkilöstömäärään suhteutettuna määrällisesti vähäinen. Lisäksi lyhyet 1–3 päivän sairauspoissaolot ovat jonkin verran lisääntyneet vuoden 2025 aikana.

Rautavaaran kunnassa sairauspoissaolojen määrä on ollut edellisvuosina keskimääräistä kunnallista työnantajaa korkeampi. Vuonna 2024 keskimääräinen sairauspoissaolopäivien määrä yhtä henkilötyövuotta kohden (kalenteripäivä) kunta-alalla oli 15,5 (vuoden 2023 tilasto). Rautavaaralla sairauspoissaoloja oli 19,1 päivää/henkilötyövuosi. Vuonna 2025 keskimääräinen sairauspoissaolopäivä yhtä henkilötyövuotta kohden (kalenteripäivä) kunta-alalla on 16,3 (vuoden 2024 tilasto). Talousarviota laadittaessa käytettävissä olevien 9 kuukauden tietojen perusteella Rautavaaralla sairauspoissaoloja oli vuonna 2025 yhteensä 18,8 päivää/henkilövuosi. Vuoden 2026 toiminnassa huomioidaan ennakoivasti sairauspoissaolojen vähentäminen sekä yhteistyön kehittäminen työterveyshuollon toimijoiden kanssa työkyvyn ylläpitämiseksi ja työssä jaksamisen parantamiseksi.

Rautavaaran kunta vaihtoi työterveyshuollon palveluntuottajaa vuoden 2025 aikana ja työterveyshuollon palvelut kunnalle tuottaa seuraavan nelivuotiskauden ajan Suomen Terveystalo Oy. Käytännön tasolla työterveyshuollon palvelutarjoajan vaihdosta aiheutui kustannusvaikutuksia

työterveyshuollon järjestämiskustannuksiin vuoden 2025 osalta sekä jossain määrin myös taloussuunnitelmakaudella. Vuonna 2025 palvelut saatiin tehokkaasti käyntiin ja yhteisiä toimintamalleja kehitettyä. Vuoden 2026 aikana on tarkoitus jatkaa yhteistyötä työterveyshuollon järjestäjän Terveystalon kanssa ja kehittää myös malleja, joilla helpotetaan esihenkilöiden työtä työkykyjohtamisessa ja työntekijöiden terveyden ylläpitämisessä sekä tukemisessa.

Työsuojelu

Työsuojeluhenkilöstöön kuuluvat työsuojelupäällikkö, varatyösuojelupäällikkö, työsuojeluvaltuutettu ja varatyösuojeluvaltuutettu. Tiimi kokoontuu säännöllisesti joka toinen viikko. Työsuojelun uusi toimintakausi alkaa 1.1.2026 ja jatkuu 31.12.2029, uudelle toimikaudelle on nimetty työnantajan edustajat sekä henkilöstön edustajat ovat valinneet luottamusedustajansa yhteistoimintaan. Työsuojeluvaltuutetun vaalit järjestettiin 29.9–5.11.2025 välisenä aikana ja uudelle toimikaudelle valittiin työsuojeluvaltuutettu sekä varavaltuutettu. Laki työsuojelun yhteistoiminnasta työnantajan ja työntekijöiden välillä (44/2006) 33§ velvoittaa huolehtimaan, että työsuojelukoulutus on ajan tasalla, työsuojeluhenkilöstön koulutukseen varataan riittävät määrärahat. Vuoden 2026 toiminnassa otetaan huomioon työsuojeluhenkilöstön mahdolliset koulutustarpeet.

Työsuojelu toimintaohjelma laaditaan uudelle toimikaudelle ja sitä päivitetään vuosittain, päivityksen yhteydessä arvioidaan edellisen vuoden tavoitteiden toteutuminen sekä määritellään seuraavan vuoden painopistealueet. Työsuojeluhenkilöstö tekee säännöllistä viestintää liittyen määriteltyyn painopistealueeseen. Vuoden 2026 osalta työsuojelun toiminnan keskiössä on käynnistyvän työsuojelun toimintakauden ohjelman laadinta ja toimeenpano.

Ensiapukoulutettujen määrä henkilöstössä on tällä hetkellä kattava, mutta koulutustarvetta seurataan aktiivisesti ja koulutuksia järjestetään vuosittain. Ensiavun peruskurssi järjestetään vuoden 2026 aikana verkkokoulutuksena. Tämä ensiavun peruskurssi vastaa ns. Suomen Punaisen Ristin EA1@ tasoista koulutusta.

Henkilöstön työhyvinvointiin ja työkykyyn kiinnitetään edelleen huomiota. Ennaltaehkäisevällä ja ennakoivalla toiminnalla sekä vahvalla työkykyjohtamisella ja painopisteen siirtämisellä reagoivasta ennakoivaan tuetaan menestystä nyt ja tulevaisuudessa. Tämä luo perustan hyvinvoivalle henkilöstölle. Työkykyjohtamisen tukena esihenkilöille on työterveyshuollon Sirius-järjestelmä. Esihenkilöille järjestetään lisäksi vuonna 2026 koulutusta työkykyjohtamisen eri osa-alueista.

Työterveyshuollon toimintasuunnitelmaan lisättiin jo vuoden 2023 puolella influenssarokotukset sekä terveystarkastukset koko henkilöstölle. Henkilöstö ja esihenkilöt ovat kokeneet nämä terveyttä ja hyvinvointia edistävänä toimenpiteenä. Työnantajana Rautavaaran kunta on tunnistanut myös valtakunnallisesti tietoisuuteen nousseet mielen terveyden haasteet työelämässä. Kunnassa on lisätty työterveyden toimintasuunnitelmaan mielen hyvinvointia tukevat matalan kynnyksen mielen sparraus ja lyhytterapia. Molemmat ovat tuoneet lisäkeinoja työssäjaksamisen parantamiseen, ja näistä on nähtävissä jo positiivisia tuloksia. Suunnitelmallisesti ennaltaehkäisevät toiminnot säilytetään toimintasuunnitelmassa edelleen myös taloussuunnitelmakaudella.

Työpaikkojen turvallisuuskävelyt sekä poistumisharjoitukset tehdään säännöllisesti. Turvallisuuskävelysten yhteydessä pyritään kiinnittämään huomiota ennaltaehkäisevään työsuojeluun sekä työturvallisuuteen liittyvän tietouden lisäämiseen. Samalla ennakoidaan mahdollisia vahinkoriskejä ja pyritään minimoimaan niiden toteutumista esimerkiksi kiinnittämällä huomiota toimipisteiden tapaturma-alttiuteen.

Taulukko 3: Hallintopalvelut yhteensä

	TA 2026 (€)	TA 2025 (€)	TP 2024 (€)	Muutos TA 2025 (€ ja %)		Muutos TP 2024 (€ ja %)		TS 2027 (€)	TS 2028 (€)
Toimintamenot	966 018	866 335	906 621	99 683	12 %	59 397	7 %	993 516	997 824
Toimintatulot	7 100	33 120	61 708	-26 020	-79 %	-54 608	-88 %	8 920	7 100
Netto	958 918	833 215	844 913	125 703	15 %	114 005	13 %	984 596	990 724

Taulukko 4: Hallintopalvelut euroa per asukas

Toimintakulut netto:		Hallintopalvelut			
	TA 2026	TA 2025	TP 2024	TS 2027	TS 2028
Euroa per asukas	730	618	598	767	791
Asukasmäärä	1 314	1 348	1 414	1 283	1 252

Taulukko 5: Hallintopalveluiden sisäiset erät

	TA 2026 (€)	TA 2025 (€)	TP 2024 (€)	Muutos TA 2025 (€ ja %)		Muutos TP 2024 (€ ja %)		TS 2027 (€)	TS 2028 (€)
Sisäiset menot	238 510	266 776	259 550	-28 266	-11 %	-21 040	-8 %	238 510	238 510
Sisäiset tulot	435 022	320 432	440 455	114 590	36 %	-5 433	-1 %	435 022	435 022
Netto	-196 512	-53 656	-180 905	-142 856	266 %	-15 607	9 %	-196 512	-196 512
Poistot	10 114 €	13 901 €	28 341 €	-	-	-	-	6 932 €	8 099 €

3.1.2 Elinkeinopalvelut

Vastuhenkilö: elinkeinopäällikkö

Kunnanhallituksen alaisuudessa ja hallintopalveluiden palvelualueen osana toimii elinkeinopalveluiden toimintayksikkö. Elinkeinopalvelut ovat valtuustoon nähden oma tulosalueensa. Elinkeinopalveluiden yksikön tehtäviin kuuluvat kunnan yritys-, elinkeino- ja matkailupalvelujen järjestäminen sekä työllisyyden edistäminen. Yksikkö tekee yhteistyötä työllisyysalueen kanssa ja seuraa lakisäätelien työllisyyspalveluiden toteutumista Rautavaaran kunnan alueella.

Toiminnan kuvaus ja keskeiset muutokset 2026

Elinkeinopalvelut toteuttavat kunnan strategista ja kokonaisvaltaista elinkeinopolitiikkaa, jolla tuetaan yritystoiminnan edellytyksiä, työllisyyden kasvua, maaseutuelinkeinoja, kuntamarkkinointia ja samalla luoden erinomaiset työolosuhteet elinkeinopalveluiden työntekijöille. Kunnan rooli ei ole ainoastaan hallinnollinen, vaan myös aktiivisesti kehittävä ja verkostoja rakentava. Vuonna 2026 painotetaan erityisesti työllisyyskoordinaattorin työn konkretisoitumista, uusien hankkeiden käynnistymistä sekä kansainvälisten yhteistyöverkoston vahvistamista ECCP (European Cluster Collaboration Platform) -yhteisön kautta.

Työllisyyden edistämisessä merkittävä muutos tapahtui vuoden 2025 alussa, kun TE-palveluiden taloudelliset vastuut siirtyivät kunnille. Rautavaara on osa Kuopion työllisyysaluetta, jonka kautta kuntalaiset saavat lakisääteliset palvelut. Vuonna 2026 työllisyyskoordinaattorin rooli vahvistuu edelleen: hän toimii yhdistävänä linkkinä yritysten ja työnhakijoiden välillä, ohjaten asiakkaita oikeille palvelupoluille ja koordinoien alueellista yhteistyötä. Työllisyysalueen maksujen arvioidaan

kasvavan vuonna 2026 johtuen yleisen taloustilanteen heikosta kehityksestä ja tulevista ennusteista, mikä korostaa kunnan omaa roolia työllisyyden ylläpitämisessä ja uusien mallien etsimisessä. Näihin ns. pakollisiin työllisyyskustannuksiin (mm. työllisyysalueen maksut, henkilöstökustannukset, työllisyystukien kuntaosuudet eli ns. sakkomaksut, palkkatuki ja hankeosuudet) arvioidaan kohdistuvan noin 365 360 euroa, joka muodostaa merkittävän osan elinkeinopalveluiden kokonaismenoista.

Osana talousarviota elinkeinopalvelut esittävät, että Rautavaaran kunta perustaa TAIMI-malliin perustuvan elinvoiman kehitystilin, jonka alkupääoma on 339 291 euroa. Ensimmäisenä vuonna mallilla ei ole käyttötalous- eikä investointivaikutuksia, sillä alkupääoma otetaan kunnan kassavaroista ja se siirretään talletuksena korkeakorkoiselle kunnan nimissä olevalle tilille. Näin varat säilyvät edelleen kassavaroissa. Talletuksen korkojen käytöstä päättää jatkossa vuosittain kunnanvaltuusto.

TAIMI-mallin peruseriaate on, että:

1. **TAIMI-mallin alkupääomaan ei kosketa.**
339 291 € säilytetään täysimääräisenä erillisellä, korkeakorkoisella talletustilillä. Pääomaa ei käytetä yritystukiin eikä muihin menoihin.
2. **Tili kartuttaa korkoa vuosittain.**
Kertyvät korot kirjataan TAIMI-mallin käytössä oleviksi varoiksi, ja ne otetaan huomioon vuosittaisessa päätöksenteossa tulevina vuosina.
3. **Vuosittainen lisätalletus perustuu verotulojen kasvuun.**
Kunta tallettaa vuosittain tilille hallituksen ja valtuuston päättämän osuuden lisäverotuotoista (kunnallisvero, yhteisövero, kiinteistövero), mikäli verotulot ovat kasvaneet edelliseen vuoteen verrattuna.
Mallin periaatteet ja lisätalletuksen määrään vaikuttavat mittarit sekä niiden laskentatavat hyväksytään valtuuston päätöksellä vuoden 2026 aikana.
4. **Vuosittainen käyttöpäätös tehdään poliittisesti kerran vuodessa.**
Kunnanhallitus ja -valtuusto päättävät talousarvion yhteydessä, paljonko tililtä siirretään yritystukiin käytettäväksi.
– Nostettava **summa olisi hyvä pysyä alle 50 %** tilille kertyneistä **vuosittaisista** vero-osuuksista ja koroista.
– Nostot kirjataan käyttötalouden puolelle elinvoiman kehittämistoimiin.
– Pääomaa (339 291 €) ei alenneta.
5. **Varojen käyttö perustuu viranhaltijoiden vuosittaiseen ehdotukseen.**
Kunnanhallitus ja -valtuusto saavat kerran vuodessa viranhaltijavalmistelun kautta esityksen nostettavasta määrästä ja sen kohdentamisesta TAIMI-mallin mukaisten periaatteiden mukaisesti: vaikuttavuuspisteet, verotulohyöty ja yritystukien vuosittainen enimmäismäärä.
6. **Rahaston tarkoitus on tukea vaikuttavinta elinvoiman kehittämistä.**
Varoja käytetään vuosittain yritystukien ja toimintaympäristön kehittämisen rahoittamiseen vain valtuuston päätöksen mukainen summa. Malli varmistaa, että yritystuki perustuu mitattuun vaikuttavuuteen eikä rahaston varojen käyttö vaaranna kunnan taloudellista vakautta.

Elinkeinopalvelut jatkavat vahvaa panostusta hanketoimintaan. Vuoden 2025 loppupuolella haettiin 214 611 € EAKR-tukirahaa matkailuekosysteemihankkeelle, jonka tavoitteena on luoda seuraavan kolmen vuoden aikana Rautavaaralle kokonaisvaltainen matkailun yhteistyöverkosto. Hankkeen avulla yhdistetään luontomatkailun vahvuudet, yritysten kehityshankkeet ja kunnan markkinointitoimet siten, että matkailupalvelut muodostavat yhtenäisen ja kansainvälisesti

kiinnostavan kokonaisuuden. Mikäli rahoitus toteutuu, Rautavaaran kunnan oma rahoitusosuus kolmelle vuodelle on 42 921 euroa (14 307 euroa kohdistuu vuoden 2026 budjetille).

Vuonna 2026 käynnistyy myös Rautavaaran kunnan verkkosivujen saavutettavuuden parantamisen hanke, jonka tavoitteena on varmistaa, että kunnan verkkopalvelut ovat kaikkien käyttäjryhmien saavutettavissa, tukien yhdenvertaisuutta ja digipalveluiden käytettävyyttä. Hanke kytkeytyy osaksi elinkeinopalveluiden strategiaa, sillä saavutettavat verkkosivut tukevat sekä matkailun että yrityspalveluiden näkyvyyttä ja vahvistavat kunnan houkuttelevuutta asuin- ja yritysympäristönä. Verkkosivujen uudistus on myös välttämätön, jotta palvelut täyttävät saavutettavuussäätelyn vaatimukset. Tähän on vuoden 2026 talousarviossa varattu 19 250 euron määräraha.

ECCP-yhteistyö (European Cluster Collaboration Platform) nousee vuonna 2026 entistä tärkeämmäksi. Alusta tarjoaa kanavan kansainvälisiin verkostoihin ja rahoitusinstrumentteihin (mm. Horizon-ohjelma), jotka mahdollistavat uusien yhteishankkeiden kehittämisen myös Rautavaaralla. ECCP:n kautta syntyvät yhteistyömahdollisuudet vahvistavat paikallista elinkeinoelämää ja tuovat uusia rahoituslähteitä kuntaan.

Yritystoiminnan tukeminen jatkuu neuvonnan, asiantuntijayhteistyön ja uusien tukimallien avulla. Vuonna 2026 kehitetään reilun tukimallin pilottihanke, jossa yritystuet kohdennetaan toimijoille, jotka noudattavat luotuja strategisia suuntaviivoja ja toimivat vastuullisesti sekä taloudellisilla että yhteiskunnallisilla mittareilla. Mikäli päätetään hakea tätä rahoitusta vuoden 2026 aikana ja rahoitus toteutuu, Rautavaaran kunnan oma rahoitusosuus 1,5 vuodelle olisi 17 540 euroa (6 368 euroa kohdistuisi vuoden 2026 budjetille). Tämä aiheuttaisi tarpeen lisätalousarviolle ja määrärahamuutokselle vuoden 2026 aikana.

Matkailun kehittämisessä korostuu edelleen kohdennettu markkinointi ja digitaalinen näkyvyys. Vuoden 2025 matkailukyselyn perusteella Rautavaaran merkittävin potentiaalinen markkina-alue on Puola, minkä vuoksi vuoden 2026 markkinointia kohdistetaan entistä tarkemmin Keski-Euroopan markkinoille. Markkinointia toteutetaan yhteistyössä Visit Finlandin, Iisalmi-Tienoot -verkoston ja Pohjois-Savon Matkailu Oy:n kanssa.

Vuonna 2026 panostetaan myös tekoälyratkaisuihin. Tavoitteena on hyödyntää tekoälyä elinkeinoelämän tukivalmennuksessa, työllisyysvalmennuksessa sekä matkailijoiden opastuspalveluissa. Näillä kehitystoimilla lisätään palveluiden tehokkuutta ja parannetaan yritysten kilpailukykyä.

Lisäksi elinkeinopalvelut vastaavat osallistuvan budjetoinnin toteutuksesta yhdessä hallintopalveluiden kanssa, joka käynnistetään Rautavaaran kunnassa vuonna 2026. Prosessin ideointi- ja äänestysvaiheet toteutetaan elinkeinopalveluiden koordinoimana. Tavoitteena on lisätä kuntalaisten vaikutusmahdollisuuksia ja läpinäkyvyyttä kunnan kehittämisessä sekä lisätä yhteisöllisyyttä ja osallisuutta.

Rautavaaran kunnan oma rahoitusosuus kaikista elinkeinopalveluiden alla olevista vuonna 2026 käynnistettävistä tai jatkuvista hankkeista on yhteensä 20 675 euroa.

Kaiken kaikkiaan elinkeinopalveluiden painopisteet vuonna 2026 ovat työllisyyden edistäminen, yritystoiminnan tukeminen, verkostoyhteistyön vahvistaminen, digitaalisten palveluiden ja saavutettavuuden kehittäminen sekä kuntamarkkinoinnin ja osallistumisen vahvistaminen. Näiden avulla kunta vastaa haastavaan taloustilanteeseen ja luo uusia mahdollisuuksia paikallisille yrityksille ja koko alueen elinvoimalle. Näillä toimenpiteillä Rautavaara edistää *Paras Luonnostaan* -strategian mukaista hyvää elämää jokaiselle.

Taulukko 6: Elinkeinopalvelut yhteensä

	TA 2026 (€)	TA 2025 (€)	TP 2024 (€)	Muutos TA 2025 (€ ja %)		Muutos TP 2024 (€ ja %)		TS 2027 (€)	TS 2028 (€)
Toimintamenot	676 845	558 289	405 870	118 556	21 %	270 975	67 %	628 138	632 856
Toimintatulot	86 930	119 356	212 134	-32 426	-27 %	-125 204	-59 %	58 930	58 930
Netto	589 915	438 933	193 736	150 982	34 %	396 179	204 %	569 208	573 926

Taulukko 7: Elinkeinopalvelut euroa per asukas

Toimintakulut netto:		Elinkeinopalvelut			
	TA 2026	TA 2025	TP 2024	TS 2027	TS 2028
Euroa per asukas	449	326	137	444	458
Asukasmäärä	1 314	1 348	1 414	1 283	1 252

Taulukko 8: Elinkeinopalveluiden sisäiset erät

	TA 2026 (€)	TA 2025 (€)	TP 2024 (€)	Muutos TA 2025 (€ ja %)		Muutos TP 2024 (€ ja %)		TS 2027 (€)	TS 2028 (€)
Sisäiset menot	24 029	22 717	36 316	1 312	6 %	-12 287	-34 %	24 029	24 029
Sisäiset tulot				0		0			
Netto	24 029	22 717	36 316	1 312	6 %	-12 287	-34 %	24 029	24 029
Poistot				-	-	-	-		

Kunnanhallituksen alaisten toimintojen valtuustotason tavoitteet 2026

Tavoite	Toimenpiteet	Mittari tai indikaattori	Vastuutaho
Luontomatkailun kehittäminen			
Tavoite 1: Rautavaaran kansallinen ja kansainvälinen matkailumarkkinointi.	Toimenpide 1: Toteutetaan maksulliset kampanjat (talvi, kesä, syksy). Toimenpide 2: Osallistutaan messuille, toteutetaan matkailukysely, kehitetään matkailuneuvontaa ja markkinointivideoita.	Mittari 1: Kampanjoiden tavoitavuus ja sivustovierailut %, tapahtumien osallistujamäärät. Mittari 2: Kyselyvastausten määrä, messuraportit.	Elinkeinopalvelut
Paikkakunnalla käyvien viipymän pidentäminen			
Tavoite 1: Edistetään kunnan työntekijöiden muuttamista ja lyhytaikaista majoittumista paikkakunnalle.	Toimenpide 1: Markkinoidaan kunnan työntekijöille tarjottavaa lyhytaikaista majoitusta sekä työsuhdeasuntoa niille, jotka siirtävät vakinaisen osoitteensa Rautavaaralle.	Mittari 1: Yöpymiset lyhytaikaisessa majoituksessa per vuosi. Mittari 2: Vuokratut työsuhdeasunnot per vuosi.	Hallintopalvelut
Vanhojen ja uusien yritysten toimintaedellytysten kehittäminen			
Tavoite 1: Työllisyysalueyhteistyön ja työnantajaverkoston vahvistaminen.	Toimenpide 1: Vakiinnutetaan yhteistyö työllisyysalueen kanssa. Toimenpide 2: Järjestetään työnantaja-aamukahveja sekä lisätään yritysvierailuja ja työllisyyskoordinaattorin kenttätyötä.	Mittari 1: Työllisyysalueyhteistyön tapaamisten määrä. Mittari 2: Yritystilaisuuksien määrä. Mittari 3: Asiakaspalautteet ja työllistymiset.	Elinkeinopalvelut
Tavoite 2: Uusien hankkeiden valmistelu ja rahoituksen hyödyntäminen.	Toimenpide 1: Jätetään vähintään yksi hanke (ELY / EAKR) hakemus vuonna 2026. Toimenpide 2: Tavoitellaan ECCP-jäsenyyttä. Toimenpide 3: Käynnistetään matkailuekosysteemihaanke, jos haettu rahoitus toteutuu.	Mittari 1: Jätettyjen hakemusten määrä. Mittari 2: Hyväksytyjen hankkeiden määrä, kunnan omarahoitusosuus hankkeissa.	Elinkeinopalvelut

Hyvinvointia ja viihtymistä tukevan asuinympäristön kehittäminen ja markkinointi			
Tavoite 1: Panostamme parhaaseen päätöksenteon ilmapiiriin ja sujuvuuteen kaikilla tasoilla.	Toimenpide 1: Kunnanhallituksen työskentelyn kehittäminen, niin että päätöksenteko on avointa, keskustelevaa, yhdenvertaista, toisia kunnioittavaa ja perustuu tietoon sekä yhteistyöhön viranhaltijoiden kanssa. Toimenpide 2: Asiat valmistellaan huolellisesti, päätösten ennakkovaikutuksia selvittäen. Varmistetaan sujuva ja kaikkia kunnioittava vuorovaikutus eri toimijoiden kanssa.	Mittari 1: Kunnanhallituksen ja valmistelusta vastaavien työntekijöiden itsearviointin tulokset.	Hallintopalvelut ja kunnanhallitus
Tavoite 2: Hyvinvointiyhteistyö. Sosiaalisen kuntoutuksen ja kuntouttavan työtoiminnan mallien kehittäminen.	Toimenpide 1: Rakennetaan yhtenäinen palveluprosessi yhteistyössä hyvinvointialueen kanssa; vahvistetaan tiedonvaihtoa ja vastuunjakoa.	Mittari 1: Yhteistyöpalaverien määrä. Mittari 2: Asiakkaiden eteneminen jatkopalveluihin ja hyvinvointialueen palaute.	Elinkeinopalvelut
Yhdistystoiminnan hyödyntäminen hyvinvoinnin ja terveyden edistämisessä			
Tavoite 1: Kunnan ja paikallisten yhdistysten vuoropuhelun sekä yhteistyön edistäminen.	Toimenpide 1: Kunta järjestää yhdistyskyselyn ja arvioi sen tuloksia.	Mittari 1: Yhdistyskyselyn järjestäminen (järjestetty / ei järjestetty).	Hallintopalvelut ja hyvinvoinnin palvelualue.
Kunta on hyvä paikka tehdä töitä			
Tavoite 1: Kunnan rekrytointiprosessi on laadukas, ja sujuva ja tavoittaa riittävän määrän osaavaa työvoimaa.	Toimenpide 1: Kunnassa ylläpidetään laadukasta ja sujuvaa rekrytointiprosessia.	Mittari 1: Hakijamäärän kehitys suhteessa avoinna oleviin tehtäviin sekä hakijamäärän keskiarvo suhteessa vuodessa haettavana olleisiin tehtäviin.	Hallintopalvelut

Tavoite 2: Kehitämme ja ylläpidämme positiivista työnantajakuva.	Toimenpide 1: Kunnasta työnantajana viestitään tehokkaasti ja positiivisessa hengessä. Hallintopalvelut tukevat palvelualueita onnistuneiden rekrytointien läpiviennissä.	Mittari 1: Rekrytointien hakijapalautteen keskiarvo, tavoitetaso 4 (asteikolla 1–5).	Hallintopalvelut
Tavoite 3: Kunta on veto- ja pitovoimainen työnantaja.	Toimenpide 1: Luomme henkilöstölle työnteon edellytykset, joissa työn merkityksellisyys ja viihtyvyys yhdistyvät. Henkilöstön työhyvinvointia edistetään aktiivisesti ja työhyvinvointitoimenpiteet ovat aktiivisessa käytössä.	Mittari 1: Työhyvinvointikartoituksen tulokset. Mittari 2: Sairauspoissaolojen määrä pv/työntekijä. Mittari 3: Henkilöstön vaihtuvuus, aloittaneiden ja lopettaneiden työntekijöiden määrä (huomioiden eläköitymiset) sekä vaihtuvuusprosentti (vuoden aikana lähteneet työntekijät jaettuna keskimääräisellä työntekijämäärällä).	Hallintopalvelut
Kuntatalous, joka kestää myös ekologisen ja sosiaalisen tarkastelun			
Tavoite 1: Käyttöön otetaan osallistuva budjetointi (OSBU) Rautavaaran kunnassa.	Toimenpide 1: Osallistavassa budjetoinnissa kuntalaiset kutsutaan mukaan kehittämään Rautavaaraa. Asukkaat pääsevät päättämään siitä, miten julkisia varoja käytetään. Talousarviossa tähän tarkoitukseen osoitetaan ennalta määritellyt rahausumat. Suunnitellaan ja toteutetaan ideoiden keruu, arviointi ja äänestys elinkeinopalveluiden johdolla yhteistyössä johtoryhmän kanssa. Viranhaltijat valmistelevat esitykset asukkaiden aloitteiden pohjalta ja asukkaat äänestävät, mitkä esitykset pääsevät toteutukseen.	Mittari 1: Kunnassa otetaan käyttöön osallistuvan budjetoinnin (OSBU) prosessi (otettu käyttöön / ei otettu käyttöön). Mittari 2: Saapuneiden ehdotusten määrä, äänestysaktiivisuus, toteutettujen ideoiden määrä.	Elinkeinopalvelut ja hallintopalvelut

Tavoite 2: Digitaaliset ja saavutettavat palvelut. Verkkosivujen saavutettavuuden ja tekoälyn hyödyntämisen edistäminen	Toimenpide 1: Toteutetaan kunnan verkkosivujen saavutettavuusuudistus. Toimenpide 2: Kehitetään tekoälypohjainen matkailuneuvontabotti ja palveluohjausta tukevat digiratkaisut.	Mittari 1: Saavutettavuusauditoinnin tulokset. Mittari 2: Tekoälyratkaisujen käyttöönotto (otettu käyttöön / ei otettu käyttöön). Mittari 3: Verkkosivujen kävijämäärän kasvu %.	Elinkeinopalvelut
---	---	--	-------------------

3.2 Tekniset palvelut

Vastuuhenkilö: tekninen johtaja

Toiminnan kuvaus ja keskeiset muutokset 2026

Tekniset palvelut on osa Rautavaaran kunnan teknistä lautakuntaa. Teknisen lautakunnan esittelijänä toimii tekninen johtaja. Teknisen lautakunnan esittelijä on myös teknisten palvelujen tulosalueen tilivelvollinen viranhaltija.

Teknisten palvelujen tehtävänä on tuottaa asumisen, kiinteistöjen ylläpidon, kunnallistekniikan ja ympäristönkäytön peruspalveluita.

Metsänhoidosta ja -myynnistä aiheutuvat menot ja tulos on muodostettu talousarvioon voimassa olevan metsänhoitosopimuksen mukaisesti suhteutettuna edellisiin vuosiin.

Henkilöstön muutoksena vuodelle 2026 tapahtuu, että määräaikaista projekti-insinöörin tehtävää ei jatketa.

Kirvesmies siirtyi vuonna 2025 vesilaitoksen hoitajaksi, kirvesmiehen paikkaa ei täytetä toistaiseksi, resurssi korvataan ostopalveluina paikallisilta toimijoilta tai määräaikaisella kirvesmiehellä.

Riskienhallinta

Strategiset ja taloudelliset riskit

Teknisten palveluiden suurin tulonlähde, tilojen vuokratulot, tulee laskemaan merkittävästi, n. 200 000 € vuoteen 2025 verrattuna. Pohjois-Savon Hyvinvointialueen toiminnan ja palveluverkon muutokset vaikuttavat tilojen tarpeeseen Rautavaaralla. Suuntaus on oletettavasti myös tulevaisuudessa, että tilojen tarve entisestään vähenee.

Tyhjäksi jäävien tilojen vuokranmenetysten vaikutus teknisten palvelujen talouteen voi nousta merkittäväksi riskiksi. Riskien ennakointia pitkällä tähtäimellä hankaloittaa entisestään sopimusten muuttuminen toistaiseksi voimassa oleviin, vain yhden vuoden irtisanomisajalla.

Toiminnalliset riskit

Organisaation pieni koko aiheuttaa merkittävän toiminnallisen riskin. Kenen tahansa suunnittelematon poissaolo aiheuttaa työkuorman merkittävän nousun muille työyhteisössä, pitempään jatkuessa poissaolijan tilalle on löydettävä sijainen. Ammattitaitoisten sijaisten löytäminen voi olla haasteellista Rautavaaran sijainninkin vuoksi.

Vesilaitosten toimintaa säätelevän vesihuoltolain uudistaminen tulee toteutuessaan aiheuttamaan merkittävän riskin vesilaitoksen toimintaedellytyksiin nykyisillä resursseilla.

Vahinkoriskit

Kiinteään omaisuuteen kohdistuva ilkivalta ja väärinkäytökset ovat varteenotettava riski. Omaisuutta pyritään suojaamaan valaistuksella, kameravalvonnalla ja valvontakierroksilla. Etenkin kriittisen infran suojaamista tullaan entisestään tehostamaan.

Taulukko 9: Tekniset palvelut yhteensä

	TA 2026 (€)	TA 2025 (€)	TP 2024 (€)	Muutos TA 2025 (€ ja %)	Muutos TP 2024 (€ ja %)	TS 2027 (€)	TS 2028 (€)
Toimintamenot	2 681 869	2 740 192	2 472 548	-58 323 -2 %	209 321 8 %	2 658 707	2 691 581
Toimintatulot	1 801 896	1 950 935	1 981 768	-149 039 -8 %	-179 872 -9 %	1 801 896	1 801 896
Netto	879 973	789 257	490 780	90 716 11 %	389 193 79 %	856 811	889 685

Taulukko 10: Tekniset palvelut euroa per asukas

Toimintakulut netto:		Tekniset palvelut			
	TA 2026	TA 2025	TP 2024	TS 2027	TS 2028
Euroa per asukas	670	586	347	668	711
Asukasmäärä	1 314	1 348	1 414	1283	1252

Taulukko 11: Teknisten palveluiden sisäiset erät

	TA 2026 (€)	TA 2025 (€)	TP 2024 (€)	Muutos TA 2025 (€ ja %)	Muutos TP 2024 (€ ja %)	TS 2027 (€)	TS 2028 (€)
Sisäiset menot	531 588	475 192	502 144	56 396 12 %	29 444 6 %	531 588	531 588
Sisäiset tulot	1 282 147	1 152 018	1 184 670	130 129 11 %	97 477 8 %	1 282 147	1 282 147
Netto	-750 559	-676 826	-682 526	-73 733 11 %	-68 033 10 %	-750 559	-750 559
Poistot	763 790 €	731 834 €	715 746 €	-	-	781 668 €	771 440 €

Siivouspalvelut

Vastuuhenkilö: siivouspalvelupäällikkö

Siivouspalvelut jatkavat ylläpito- ja perussiivouspalvelujen tuottamista laadukkaasti ja taloudellisesti kunnan eri kiinteistöihin.

Vuonna 2026 siivouspalvelujen myyntiä jatketaan hyvinvointialueelle. Siivouksen piiristä poistuvat Touhutupa sekä virastotalon vuokrattu osuus. Palvelu jatkuu kuitenkin palo- ja pelastuslaitokselle.

Siivouspalvelujen toiminnan keskeisenä tavoitteena on ylläpitää terveelliset, turvalliset ja viihtyisät tilat kunnan työntekijöille, asiakkaille ja oppilaille. Toiminnassa korostuvat palvelun laatu, kustannustehokkuus sekä henkilöstön hyvinvointi ja ammattitaito.

Henkilöstömäärä pysyy vuonna 2026 ennallaan, eikä palveluiden myynnin supistumisella ole vaikutusta henkilöstöön. Kustannusarvioissa on huomioitu työehtosopimuksen mukaiset palkankorotukset sekä mahdolliset henkilöstösivukulujen muutokset.

Aineiden, tarvikkeiden ja tavaroiden kustannukset pysyvät edellisvuoden tasolla.

Kalustohankinnoissa varaudutaan vanhimpien yhdistelmäkoneiden (2 kpl) ja pyykkikoneen uusintaan.

Vuokrakulut laskevat hieman annostelijoiden poistumisen vuoksi monitoimitalolta ja virastotalolta. Vuokrakulut koostuvat pääasiassa sisääntulomattojen vuokrista.

ICT-palveluissa varaudutaan siivousmitoitushjelmiston lisäksi kolmen tietokoneen leasing-kustannuksiin.

Työterveyshuollon kustannukset siirtyvät vuoden 2026 alusta henkilöstöhallinnon kustannuspaikalta jokaiselle palvelualueelle. Näihin kustannuksiin on varauduttu, ja ne kasvattavat kokonaistalousarviota edelliseen vuoteen verrattuna.

Vuonna 2026 siivouspalvelujen keskeisiä tavoitteita ovat:

- Osallistuminen siivousalan ajankohtaistapahtumaan tai koulutukseen.
- Ergonomiaa tukevien koneiden ja välineiden päivittäminen.
- Työhyvinvointikartoituksen toteuttaminen vuosittain ja tulosten hyödyntäminen toiminnan kehittämisessä.

Toimintaa kehitetään jatkuvasti henkilöstön osaamista vahvistamalla sekä huomioimalla ympäristövastuulliset toimintatavat.

Riskienhallinta

Strategiset riskit:

Hyvinvointialueen vuokraamien kiinteistöjen vuokrauksen jatkuminen sisältää epävarmuustekijöitä. Osaan näistä kiinteistöistä sisältyy myös siivouspalvelujen osto, mikä voi vaikuttaa tuleviin myyntituloihin.

Taloudelliset riskit:

Tarvikkeiden ja koneiden hintojen nousu sekä saatavuushaasteet voivat lisätä kustannuksia. Näitä riskejä hallitaan osallistumalla Sansian kilpailutuksiin ja seuraamalla markkinatilannetta.

Toiminnalliset riskit:

Yllättävät poissaolot ja rekrytointitilanteet voivat aiheuttaa henkilöstöpulaa. Riskiä pienennetään tarjoamalla harjoittelupaikkoja alan opiskelijoille ja vahvistamalla sijaisjärjestelyjä.

Vahinkoriskit:

Työsuojeluun ja työturvallisuuteen liittyvät riskit toimintaympäristöissä. Niitä hallitaan jatkuvalla seurannalla ja työturvallisuusilmoitusjärjestelmän tehokkaalla käytöllä, jolloin mahdollisiin ongelmiin voidaan puuttua viipymättä.

Siivouspalvelujen toiminta jatkuu vuonna 2026 vakaana ja laadukkaana. Painopisteinä ovat henkilöstön työhyvinvointi, kaluston kehittäminen sekä kustannustehokas palvelutuotanto. Taloudelliset ja toiminnalliset riskit ovat hallinnassa, ja palveluilla on valmius vastata tulevien vuosien muutoksiin.

Lupa- ja viranomaispalvelut

Vastuuhenkilö: rakennustarkastaja

Kunnan rakennusvalvontaviranomainen huolehtii rakentamista koskevien lupien käsittelystä ja rakennustyön aikaisesta valvonnasta. Lisäksi se huolehtii rakennetun ympäristön valvonnasta.

Rakennustarkastajan virkaan on yhdistetty työnjohtajan toimi ja rakennustarkastajan työajasta 30 % on rakennustarkastajan tehtäviä ja 70 % työnjohtotehtäviä. Rakennusvalvonnassa työskentelee myös toimistosihtööri, jonka työajasta kuuluu 2 % rakennusvalvonnan tehtäviin.

Rakennusvalvonnan lupamäärä on pudonnut vuoden 2025 alussa voimaan tulleen lakimuutoksen vuoksi, kun alle 30m² saunarakennukset eivät vaadi enää rakentamislupaa.

Toisaalta pienissä lupamäärissä yksikin teollisen mittakaavan lupahakemus nostaa lupamaksujen tuloja merkittävästi.

Lupamäärän vuoksi myös lupamaksut jäävät edelleen matalammalle tasolle. Rakennusvalvonnan taksat päivitetään vuoden 2025 loppuun mennessä.

Lupamäärien laskiessa tulisi jatkossa tarkastella rakennustarkastaja / työnjohtajan työnajan todellista jakautumista ja kulujakoa.

Rautavaaran kunnan ympäristönsuojelupalvelut hankitaan ostopalveluna Kuopiosta. Kuopion ympäristönsuojelupalvelut hoitaa tehtävät pääasiassa etätyöskentelyllä.

Vesi- ja viemärlaitos

Vastuuhenkilö: tekninen johtaja

Vesi- ja viemärlaitoksen tehtävä on turvata toimialueensa kiinteistöille tehokas ja toiminnallisesti varma veden jakelu ja jäteveden poisto. Lisäksi vesilaitos toimittaa vettä yhdelle vesiosuuskunnalle.

Vesi- ja viemärlaitoksen digitointi on aloitettu vuonna 2023. Varatulla investointirahalla on päivitetty tarvittavat ohjelmistot ja digitointityö on tehty loppuun vuonna 2025.

Vesilaitoksen pitkäaikaisen hoitajan eläköidyttyä kesällä 2025, rekrytoitiin vesilaitokselle uusi hoitaja. Uusi vesilaitoksen hoitaja aloitti perehtymisjakson jo vuoden 2025 alussa, sijaisti vesilaitoksen hoitajaa vuosilomien ajan ja vaihtui vesilaitoksen hoitajaksi kesällä.

Rouskun raakavesilinjan ilmanpoistokaivojen saneeraus on suunniteltu ja toteutetaan talven aikana.

Jätevedenpuhdistamon päivitystä ja kunnossapitoinvestointeja on toteutettu vuoden 2025 aikana merkittävästi. Kiparin jätevedenpuhdistamon uusiminen on suunniteltu vuonna 2025 ja toteutetaan keväällä 2026.

Vesi- ja viemärlaitoksesta on muodostettu kirjanpidollinen taseyksikkö. Rautavaaran kunnanvaltuusto on keväällä 2024 kunnanhallituksen esityksestä päättänyt määrittää vesilaitoksen osalta peruspääoman koroksi 0 % ja päättänyt myöntää vuosittaisen avustuksen sisäisenä siirtona vesi- ja viemärlaitoksen hoitajan palkka- ja sivukuluihin. Näin ollen vesilaitoksen toiminta kattaa kulunsa ja toiminta on taloudellisesti kannattavaa.

Taulukko 12: Vesi- ja viemärilaitoksen tuloslaskelma

TULOSLASKELMA	TA 2025 Euroa	TA 2026 Euroa	TS 2027 Euroa	TS 2028 Euroa
LIKEVAIHTO				
Vesimaksut (ulkoiset)	150 000	150 450	150 450	150 450
Vesimaksut (sisäiset)	56 251	52 208	52 208	52 208
Perusmaksut (ulkoiset)	26 900	26 900	26 900	26 900
Perusmaksut (sisäiset)	4 080	4 150	4 150	4 150
Muut maksut	6 500	6 500	6 500	6 500
Tuet ja avustukset	53 568	52 003	52 003	52 003
VALMISTUS OMAAN KÄYTTÖÖN				
AINEET JA TARVIKKEET	-62 471	-54 647	-55 452	-56 269
PALVELUJEN OSTOT				
Ulkoiset	-49 500	-64 083	-64 083	-64 083
Sisäiset	-9 506	-12 525	-12 525	-12 525
HENKILÖSTÖMENOT				
Palkat	-43 840	-42 065	-43 241	-44 451
Eläkekulut	-8 678	-8 260	-8 492	-8 732
Muut henkilösivukulut	-1 050	-1 138	-1 166	-1 198
POISTOT	-74 683	-85 167	-86 869	-80 184
LIIKETOIMINNAN MUUT KULUT	-2 700	-3 200	-3 200	-3 200
LIKEYLIJÄÄMÄ	44 871	21 126	17 183	21 569
RAHOITUSTULOT JA -MENOT				
Korkomenot				
Korvaus peruspääomasta				
YLIJÄÄMÄ ENNEN VARAUKSIA	44 871	21 126	17 183	21 569
Poistoeron lisäys				
Varauksen vähennys				
TILIKAUDEN YLI/ALIJÄÄMÄ	44 871	21 126	17 183	21 569

Kiinteistöomaisuuden hoito ja toimitilajohtaminen

Vastuuhenkilö: tekninen johtaja

Kokonaisuudella tarkoitetaan mm. toimitilojen hankintaa ja toimitiloihin liittyvä taloussuunnittelua, asuntojen ja liiketilojen vuokrausta, kiinteistöjen sopimusasioita, riskien hallintaa, viranomaisyhteyksiä ja kunnan edunvalvontaa.

Kiinteistöomaisuuden hoitoa ohjataan kunnan kiinteistöstrategian avulla. Kiinteistöstrategian avulla tilakeskus yhdessä muiden toimialojen kanssa määrittää kiinteistöt, joita kehitetään tai joista pyritään luopumaan. Käytännön toimintaa selkeästi ohjaa mm. jako myytäviin kiinteistöihin ja osakkeisiin sekä purettaviin rakennuksiin.

Rautavaaran kunnan suorassa omistuksessa olevista rakennuksista tärkeimpiä ovat koulut, päiväkotit ja hyvinvointialueelle vuokrattavat perusturvapalvelujen rakennukset. Rakennusten kerrosala on noin 19 000 m² ja tilavuus noin 65 000 m³. Tilakeskuksen alaisia tiloja vuokrataan sisäisenä vuokrauksena kunnan muille palvelualueille.

Lisäksi ulkoisille asiakkaille on vuokrattu tiloja. Merkittävin vuokraaja on hyvinvointialue, joka tuottaa sote- ja pelastustoimen palveluita. Hyvinvointialueelle vuokratut tilat ovat jatkossa asumispalveluyksiköt (Poutapilvi, Niittyvilla, Päivänsini), terveyskeskus, päiväkeskus sekä pelastusasema.

Servica Oy toimii keskuskeittiön tiloissa, tuottaen ruokapalveluja sekä koulukeskukselle, että hyvinvointialueen tarpeisiin.

Vähennyksenä aiempiin vuosiin pois toiminnasta ja vuokrauksesta jäävät asumispalveluyksikkö Hopeapaju, Rautaharjussa sijaitseva Touhutupa ja virastotalon alakerrasta entisen perusturvapalvelun hallinnon tilat.

Hyvinvointialueelle vuokrattujen tilojen vuokratuotto on jatkossa vuosittain noin 800 000 euroa.

Hyvinvointialueen määräaikaiset vuokrasopimukset päättyvät 2025 vuoden loppuun.

Sote-voimaannpanolain mukaan, mikäli kunta vuokraa jatkossa toimitiloja hyvinvointialueelle, tulee nämä vuokrattavat tilat yhtiöittää nykyisten vuokrasopimusten puitteissa, eli 2025 vuoden loppuun mennessä. Rautavaaran kunta on tilannut BDO Oy:ltä yhtiöittämisselvityksen vuonna 2024.

Rautavaaran kunnanhallitus on päättänyt 16.6.2025 ettei kunta käynnistä yhtiöittämistä vaan jatkaa kiinteistöjen vuokraustoimintaa hyvinvointialueelle nykyisen käytännön mukaisesti.

Rautavaaran Leipomon uuden osan ja Tulilyhty Oy:n Wakan Tanka -yksikön toimitilat ovat kunnan omistuksessa. Kyseisissä kiinteistöissä ylläpitokuluista vastaa vuokralainen yksin ja vuokra muodostuu pelkästään pääomavuokrasta.

Yläasteen opettajien asuntola puretaan kiinteistöstrategian ja päätösten mukaisesti talvella 2025–2026.

Kiinteistöstrategia 2024–2034:n mukaisesti valmistellaan sekä kunnan suoraan omistamien, että Rautavaaran Vuokratilat Oy:n omistamien vajaakäyttöisten ja huonokuntoisten kiinteistöjen alasajoa ja niistä luopumista.

Kiinteistöhoito

Kiinteistöhoitoon liittyviä tehtäviä ovat mm. talotekniikan hoito, vihertyöt, ulkoalueiden puhtaanapito ja käsilumityöt. Rakennusten lämmitys, sähkö ja vakuutukset kuuluvat myös tilakeskuksen toimeen.

Ulkoalueiden auraus ja koneelliset talvikunnossapidon työt ostetaan hankintasopimuksen mukaisesti urakoitsijalta.

Rakennusten kunnossapito

Rakennusten kunnossapidolla tarkoitetaan tässä sekä käyttötalous- että investointimäärärahoilla tehtävien rakennusten kunnossapidon suunnittelua ja toteuttamista. Lisäksi tilataan tarvittaessa rakennusten kuntoon liittyviä asiantuntijapalveluita, selvityksiä ja raportteja kunnossapidon ohjelmointia ja hankesuunnittelua varten.

Merkittävän tehtäväkokonaisuuden muodostaa myös kiinteistöjen ylläpitoon liittyvät rakennuttamistehtävät eli töiden tilaaminen ja työmaavalvonta. Hankekohtaisesti arvioidaan asiantuntijapalveluiden ostotarve hankkeiden rakennuttamiseen.

Pihojen ylläpito

Sisältää pihojen kunnossapidon ohjelmointiin liittyvät tehtävät, pihojen ylläpitoon kuuluvat rakennuttamis- ja valvontatehtävät sekä kiinteistöhoitosopimuksiin liittyvät työt, kuten pihatöiden valvonta, hankinnat ja tilaaminen. Tehtäviä ulkoalueilla ovat lisäksi koneelliset kunnossapitopalvelut, koulu- ja päiväkotipihojen perusparannukset, osakorjaukset ja muut ohjelmoitavat kunnossapitotyöt.

Teknisten palvelujen valtuustotason tavoitteet 2026

Tavoite	Toimenpiteet	Mittari tai indikaattori	Vastuutaho
Luontomatkailun kehittäminen			
Tavoite 1: Matkailukohteiden rakennetut puitteet ovat siistejä ja ehjiä.	Toimenpide 1: Kohteiden parkkipaikat, WC:t, nuotiopaikat jne säännöllisten tarkastusten kohteiksi, huoltokierrokset.	Mittari 1: Onko tarkastukset ja korjaukset toteutuneet? Säännölliset huoltokierrokset?	Tekniset palvelut
Paikkakunnalla käyvien viiptymän pidentäminen			
Tavoite 1: Pidetään uimarannoilla, parkkipaikoilla, luontokohteilla jne puitteet kunnossa.	Toimenpide 1: Kartoitetaan kohteiden parkkipaikkojen, levähdysalueiden jne varustelut. Lisätään tarvittaessa ja huolehditaan ylläpidosta.	Mittari 1: Onko palautekanavien palautteisiin reagoitu?	Tekniset palvelut
Vanhon ja uusien yritysten toimintaedellytysten kehittäminen			
Tavoite 1: Hyödynnetään omissa hankkeissa ja hankinnoissa paikallisten yritysten palveluja.	Toimenpide 1: Huolehditaan hankintoja ja kilpailutuksia tehdessä että paikallisilla toimijoilla on mahdollisuus osallistua.	Mittari 1: Onko lähialueen toimijat saaneet tarjouspyynnöt, tarjonneet, valittu?	Tekniset palvelut
Hyvinvointia ja viihtymistä tukevan asuinympäristön kehittäminen ja markkinointi			
Tavoite 1: Kehitetään ja ylläpidetään kuntalaisille tärkeitä puitteita ja mahdollisuuksia vapaa-ajan aktiviteetteihin.	Toimenpide 1: Otetaan kuntalaisten palautteet huomioon investointeja suunniteltaessa.	Mittari 1: Onko uusia saatu uusia tai kehitetty merkittävästi olemassa olevia paikkoja?	Tekniset palvelut

Yhdistystoiminnan hyödyntäminen hyvinvoinnin ja terveyden edistämisessä			
Tavoite 1: Luodaan yhdistyksille mahdollisuuksia hankkia tuloja toiminnan kattamiseen.	Toimenpide 1: Hyödynnetään yhdistyksiä palveluntarjoajina esim. Liikuntapaikkojen kunnossapidossa ja hoidossa.	Mittari 1: Onko ulkoilupaikkojen hoito hankittu yhdistyksiltä?	Tekniset palvelut
Kunta on hyvä paikka tehdä töitä			
Tavoite 1: Tuetaan ja ylläpidetään henkilöstön työkykyä.	Toimenpide 1: Toimitaan varhaisen välittämisen mallin mukaisesti ja ylläpidetään aitoa vuorovaikutusta.	Mittari 1: Onko toimittu mallin mukaan, pidetty keskustelut jne? Keva:n kysely.	Tekniset palvelut / esihenkilöt
Tavoite 2: Huolehditaan että työntekijöillä on oikeat työvälineet työntekoon.	Toimenpide 2: Hankitaan tarvittavat ohjelmistot jne ja pidetään olevat ajan tasalla. Hankitaan tekniselle henkilöstölle tarvittavat ammattityökalut.	Mittari 2: Kysely henkilöstölle koetaanko työnteon edellytysten olevan kunnossa.	
Kuntatalous, joka kestää myös ekologisen ja sosiaalisen tarkastelun			
Tavoite 1: Kuntalaisten tasapuolinen kohtelu maksuissa.	Toimenpide 1: Saatetaan ja pidetään kunnan saatavat ajan tasalla ja hoidetaan perinnät.	Mittari 1: Onko vanhat saatavat hoidettu, saatavat ajan tasalla?	Tekniset palvelut / kirjanpito

3.3 Hyvinvointipalvelut

Vastuuhenkilö: rehtori-sivistysjohtaja

3.3.1 Sivistystoimi

Toiminnan kuvaus ja keskeiset muutokset 2026

Hyvinvoinnin palvelualue tuottaa pääosin lakisäätöisiä palveluita, mutta lisäksi myös muuta kunnan olennaista toimintaa ja ennalta ehkäisevää kuntalaisten hyvinvoinnin ja terveyden edistämistyötä. Hyvinvoinnin palvelualue koostuu koulutoimesta (sis. esi- ja perusopetus, lukiokoulutus), varhaiskasvatuspalveluista (sis. päiväkotia ja perhepäivähoito) ja kulttuuri- ja vapaa-aikapalveluista (sis. kirjasto, nuorisot-, liikunta- ja kulttuuritoimet, etsivä nuorisotyö, vapaa sivistystyö, hyte-työ ja kotoutumispalvelut). Hyvinvointipalveluihin kuuluu myös joukkoliikenne. Vastuualuejohtajina palvelualueella toimivat rehtori-sivistysjohtaja, apulaisrehtori, päiväkodinjohtaja ja kulttuuri- ja vapaa-aikapäällikkö.

Hyvinvointipalveluihin kuuluu yksi tulosalue, sivistystoimi. Vuoden 2026 aikana sivistystoimen hallinnossa tai henkilöstössä ei tapahdu merkittäviä muutoksia. Syksyllä 2025 uutena toimintamuotona käynnistynyt koulunuorisotyö jatkuu kokeiluluonteisena 31.7.2026 asti. Koulunuorisotyön tavoitteena on tukea nuorten hyvinvointia ja osallisuutta sekä vahvistaa liikunnallista elämäntapaa. Pääosa koulunuorisotyöntekijän palkkakustannuksista katetaan hankerahoituksella. Hankkeiden päätyttyä toiminta pyritään vakiinnuttamaan kunnan vakinaiseksi toiminnaksi, mikäli tämän arvioidaan olevan toiminnallisesti ja taloudellisesti perusteltua.

Koulutoimi

Vastuhenkilö: rehtori-sivistysjohtaja ja apulaisrehtori

Rautavaaran kunnassa perusopetusta järjestetään yhtenäiskoulussa, joka kattaa luokat 1–9. Perusopetuksen yhteydessä järjestetään myös esiopetus. Yhtenäiskoulun luokat 1–9 ja Rautavaaran lukio toimivat yhteisissä tiloissa koulukeskuksella. Esiopetuksen tilat ovat koulun läheisyydessä Monitoimitalolla.

Koulutoimen henkilöstömäärässä ei tapahdu muutoksia vuoden 2026 aikana. Perusopetuksessa toimii kaksi yhdysluokkaa (1–2 ja 3–4), muutoin opetus toteutetaan yksisarjaisena. Yhtenäiskoulun oppilasmäärän ennakoidaan laskevan vuodesta 2026 alkaen noin -9 % vuodessa. Lukion opiskelijamäärää ovat vahvistaneet lukuvuosina 2024–2025 ja 2025–2026 Finest Future -ohjelman kautta lukioon hakeneet kansainväliset opiskelijat. Mikäli opiskelijoita ei tulevaisuudessa hakeudu vastaavaa määrää myös lukiossa opiskelevien määrä kääntyy jyrkkään laskuun vuodesta 2027 alkaen.

Taulukko 13. Oppilasennuste

	2025–2026	2026–2027	2027–2028	2028–2029
Esikoulu	9	8	4	3
1–6-luokat	60	58	53	42
7–9-luokat	44	39	37	39
Perusopetus yhteensä	113	105	94	84
Lukio	38	38	31	25
Yhteensä	151	143	125	109

Rautavaaran yhtenäiskoulun painopistealueena on lukuvuonna 2025–2026 hyvinvointi, jota pyritään vahvistamaan koko kouluyhteisön, niin oppilaiden kuin henkilökunnankin, näkökulmasta. Toisena painopisteenä jatkuu opetushenkilöstön osaamisen kehittäminen, jota toteutetaan mm. Osaava tulevaisuus – opetushenkilöstön osaamisen kehittyminen nousuun Pohjois-Savossa-hankkeen kautta. Lukuvuonna 2025–2026 pyritään vahvistamaan ja kehittämään erityisesti tiimityötä. Hanke päättyy keväällä 2026 mutta vastaavaa seudullista yhteistyötä on suunnitelmassa jatkaa myös tämän jälkeen. Harrastamisen Suomen mallin mukaisen kerhotoiminnan toteuttaminen ja kehittäminen jatkuu aluehallintoviraston hankerahoituksella 31.7.2026 asti. Vastaavaa rahoitusta tullaan hakemaan myös lukuvuodelle 2026–2027.

Vuonna 2025 keskeisin muutos sekä perusopetuksessa että lukiokoulutuksessa on ollut oppimisen tukea koskevat lainsäädännölliset muutokset, jotka tulivat voimaan 1.8.2025 alkaen. Oppimisen tuen uudistuksella on ollut vaikutuksia sekä koulun toimintakulttuuriin että hallintoon. Oppimisen tuen uudistuksessa on meneillään siirtymäaika, jonka aikana otetaan käyttöön ja kehitetään edelleen oppimisen tuen prosesseja sekä päivitetään tukea koskevat asiakirjat ja tehdään uuden lainsäädännön mukaiset oppimisen tukea koskevat päätökset. Tämä tulee näkymään vahvasti vielä vuoden 2026 aikana.

Rautavaaran lukio on tehnyt tiivistä yhteistyötä lislalmen lukion kanssa yhteisen hankkeen kautta 1.8.2024 alkaen oppimisen tuen käytänteiden kehittämiseksi. Yhdessä tukien – kohti uutta oppimisen tukea – hankkeelle haettiin ja saatiin jatkoaikaa. Yhteistyö hankkeen tiimoilta jatkuu toukokuun 2026 loppuun asti. Mahdollisuuksia yhteistyön jatkumiselle hankkeen jälkeen selvitetään kevään aikana.

Rautavaaran lukio on liittynyt elokuun 2025 alusta alkaen Pohjois-Savolaiseen MAHIS-yhteistyöverkostoon, mikä mahdollistaa ammatillisen tutkinnon ja opintokokonaisuuksien suorittamisen lukio-opintojen yhteydessä Ylä-Savon ammattioppilaitoksessa. Tavoitteena on, että

vuoden 2026 aikana ensimmäiset opiskelijat aloittavat kaksoistutkinnon suorittamisen. Lukion kehittämistä jatketaan LUMA-toimintaa ja kansainvälisyyttä painottaen. Lääketieteellis-luonnontieteellisen painotuslinjan opintokokonaisuutta kehitetään edelleen ja pyritään hankkimaan yhteistyökumppaneita opintotarjonnan monipuolistamiseksi. Kansainvälisyys toiminnassa jatketaan yhteistyötä Metsäkartanon ja Finest Futuren kanssa. Tämän lisäksi pyritään hankkimaan myös kansainvälisiä yhteistyökumppaneita sekä hakemaan Erasmus-hankerahoitusta. Lukion vetovoimaisuuden lisäämistä markkinoinnin ja kehitystyön kautta on tarpeen myös edelleen jatkaa. Lukion vetovoiman kehittäminen ja etenkin oman paikkakunnan nuorten kannustaminen lukio-opintoihin on keskeistä pätevien opettajien saamiseksi ja pitämiseksi paikkakunnalla. Tavoitteena on, että MAHIS-opinnot osaltaan monipuolistavat opintotarjontaa ja siten mahdollistavat mahdollisimman monelle nuorelle opiskelun Rautavaaran lukiossa.

Merkittävimmät, sekä perusopetukseen että lukiokoulutukseen, liittyvät riskit liittyvät väestömäärän laskuun ja pieneneviin ikäluokkiin. Oppilas- ja opiskelijamäärien väheneminen vaikuttaa rahoitukseen, tilankäyttöön ja henkilöstöresursseihin. Riskien vaikutus korostuu harvaan asutuilla alueilla ja pienissä kunnissa, joissa mahdollisuudet sopeuttaa palveluverkkoa ovat rajallisia. Oppilas- ja opiskelijakohtaiset kustannukset tulevat ikäluokkien pienentyessä kasvamaan. Kustannusten noustessa paineet palveluiden sopeuttamiseen kasvavat, mikä vaikuttaa väistämättä myös palveluiden laatuun. Palvelutason heikkeneminen ja kapenevat tuntikehykset tulevat vaikuttamaan merkittävästi pätevän ja osaavan henkilöstön pysyvyyteen ja saatavuuteen. Rautavaaran kaltaisessa pienessä kunnassa perusopetus ja lukiokoulutus muodostavat tiiviin kokonaisuuden. Mikäli ikäluokat pienenevät ennakoidulla tavalla, eikä lukioon hakeudu opiskelijoita paikkakunnan ulkopuolelta, merkittävänä riskinä on, että lukion toiminta ennen pitkää lakkaa. Tämä puolestaan vaikeuttaa myös laadukkaan perusopetuksen toteuttamista.

Varhaiskasvatus

Vastuuhenkilö: päiväkodinjohtaja

Rautavaaralla on vuonna 2026 väestöennusteen mukaan 22 varhaiskasvatuskäistä lasta. Lisäksi esikouluikäisiä lapsia on 8. Potentiaalista tarvetta varhaiskasvatukselle on olemassa. Vuonna 2026 varhaiskasvatuksen arvioitu ryhmäkoko päiväkodissa on edellä esitettyyn perustuen noin 20 lasta. Lisäksi päiväkodissa on täydentävässä varhaiskasvatuksessa arvioilta viisi lasta. Päiväkotitoimii myös perhepäivähoidon varahoitopaikkana.

Rautavaaran päiväkodin lasten ikäjakauma on nuorentunut ja alle kolmevuotiaita lapsia on päiväkodissa yhä enemmän. Henkilöstön tarve ei vähene, vaikka lasten päälukumäärä tulisi vähentämään. Varhaiskasvatuslain mukaan päiväkodissa lasten ja aikuisten suhdeluku on alle kolme- vuotiaiden lasten kohdalla 1:4.

Rautavaaran päiväkotitoimii avoimena arkisin klo 06–18.00 välisenä aikana. Vuorotyötä tekeville perheille tarjotaan työvuoroihin perustuvaa vuorohoitoa klo 18:00 – 06:00 välisenä aikana sekä viikonloppuisin.

Vuonna 2026 päiväkodissa työskentelee päiväkodinjohtaja, varhaiskasvatuksen opettaja, kaksi kokoaikaista varhaiskasvatuksen lastenhoitajaa ja yksi 50 % työaikaa tekevä varhaiskasvatuksen lastenhoitaja. Lisäksi päiväkodissa työskentelee hankerahoituksella määräaikainen lastenhoitaja. Kunnassa on yksi perhepäivähoitaja.

Vuodelle 2026 pyritään rekrytoimaan Rautavaaran päiväkodille varhaiskasvatuksen erityisopettaja. Mikäli rekrytoinnin tuloksena ei saada Rautavaaralle palkattua lakisääteistä varhaiskasvatuksen erityisopettajaa, ostetaan tarvittava varhaiskasvatuksen erityisopetus ostopalveluna itsenäiseltä palveluntuottajalta. Vuonna 2026 varhaiskasvatuksen erityisopettajan palkkamenoihin varataan 27 200 €.

Rautavaaran päiväkodin varhaiskasvatuksen toiminnanohjausjärjestelmä Wilman käyttö loppuu vuoden 2025 loppuun mennessä. Rautavaaran kunta on päättänyt hankkia uudeksi varhaiskasvatuksen toiminnanohjausjärjestelmäksi TietoEvy Oy:ltä EdLevo toiminnanohjausjärjestelmän. Hankinta on tehty vuoden 2025 aikana ja vuoden 2025 talousarvioon on sisällytetty varhaiskasvatuksen toiminnanohjausjärjestelmän hankintahinta. Vuoden 2026 talousarvioon ja jatkossa joka vuosi talousarvioon varataan määräraha toiminnanohjausjärjestelmän tukimaksuihin. Vuonna 2026 tukimaksu on 8340 €/vuosi.

EdLevo on järjestelmä, jonka kautta huoltajat tekevät lapselleen hakemukset päiväkotiin ja jossa tehdään perheille palvelupäätös. Huoltajat ilmoittavat siellä lastensa hoitoajat ja sen kautta laitetaan viestejä ja tiedotteita perheisiin. EdLevossa tehdään myös lasten varhaiskasvatuspäätökset, sijoituspäätökset sekä asiakasmaksupäätökset. Sähköiset hoitoaikakirjaukset ovat pohjana lasten läsnäolo-, poissaolo- ja sairauspäivien tilastoinnille.

Varhaiskasvatuksen toiminnanjärjestämisen ja laadukkaan varhaiskasvatuksen toteuttamisen riskinä on pätevän henkilöstön rekrytoinnin haasteet. Keväällä 2025 varhaiskasvatuksen lastenhoitajan määräaikaiseen ja vakituisen tehtävään oli hyvin hakijoita, mutta vain muutama kelpoinen hakija. Varhaiskasvatuksen erityisopettajan tehtävään ei useissa rekrytoinneissa ole tullut yhtään hakemusta.

Kulttuuri- ja vapaa-aika

Vastuuhenkilö: kulttuuri- ja vapaa-aikapäällikkö

Kulttuuri- ja vapaa-aikatoimi vastaa kunnan kirjasto-, nuoriso-, vapaa-aika-, hyvinvointi- ja kotoutumispalveluista sekä kunnan tapahtumista.

Paras luonnostaan 2021–2025-kuntastrategian ja hyvinvointisuunnitelman 2021–2025 tavoitteiden mukaisesti kulttuuri- ja vapaa-aikatoimi huolehtii osaltaan kunnan strategisista tavoitteista toteuttamalla perustehtäviään ja kehittämällä aktiivisesti toimintaansa. Monipuoliset palvelut edistävät liikunnallista elämäntapaa, tarjoavat mielekästä tekemistä eri-ikäisille, edistävät hyvinvointia, vähentävät päihteidenkäyttöä ja ylipäätään parantavat elämänlaatua.

Kirjaston, kulttuurin, vapaa-ajan ja liikunnan osalta kulttuuri- ja vapaa-aikatoimen vuosi 2026 on suurin piirtein samanlainen kuin vuosi 2025. Toimintaa kehitetään, mutta erityisiä taloudellisia muutoksia ei ole luvassa. Tavoitteena on järjestää kulttuuritapahtumia ja kirjastonäyttelyitä monipuolisesti myös tulevaisuudessa. Vapaa-aikatoiminnan tavoite on edelleen parantaa ja säännöllistää aikuisille ja ikäihmisille suunnattuja kerhoja.

Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen saralla otettiin vuonna 2025 monia edistysaskeleita. Rautavaara liittyi mukaan Mieliteko-ohjelmaan, Kaikukorttiin ja voitti Suomen välittävimmän kunnan tittelin. Aktiivinen hyte-työ ja sen kehittäminen jatkuu vuonna 2026: hyte-tietoutta lisätään, kunnassa järjestetään hyvinvointiteemainen viikko ja yhteistyötä kolmannen sektorin kanssa parannetaan.

Kotoutumispalvelut siirtyivät vuoden 2025 alusta kulttuuri- ja vapaa-aikatoimen alle. Kotoutumispalvelut tukevat etenkin kunnassa olevien pakolaisten ja Rautavaaran lukiossa opiskelevien kansainvälisten opiskelijoiden arkea. Vuoden 2026 aikana tavoitteena on vakiinnuttaa ystäväperhetoiminta ja järjestää tapahtumia, joissa kansainväliset opiskelijat pääsevät tutustumaan paikallisväestöön.

Nuorisotoimi jatkaa laadukkaiden nuorisopalveluiden tuottamista kunnan lapsille ja nuorille. Vuoden 2025 lokakuussa erityisnuorisotyöntekijä sai itselleen työparin koulunuorisotyöntekijästä, joka on palkattu kuntaan kahden eri hankkeen avulla. Hankkeet jatkuvat heinäkuuhun 2026 asti. Hankkeiden on tarkoitus kehittää koulussa tehtävää nuorisotyötä sekä lisätä lasten ja nuorten

liikunnallista elämäntapaa. Vuoden 2026 nuorisotyössä järjestetään vähintään yksi leiri, pilotoidaan digitaalista nuorisotilaa ja kehitetään nuorten osallisuuden lisäämisen keinoja kunnassa.

Kulttuuri- ja vapaa-aikatoimeen liittyy joitain toiminnallisia ja taloudellisia riskejä, jotka ovat kokonaisuudessaan kohtalaisen pieniä. Enemmistö riskeistä liittyy talouden yleiseen alavireeseen ja kasvaviin kustannuksiin. Lisäksi todennäköisesti vuonna 2027 voimaantuleva valtiovarainministeriön valmistelema valtionosuusuudistus voi vaikuttaa kunnan kulttuuri- ja sivistyspalveluista saamiin valtionosuuksiin. Tällä hetkellä ei ole riittävästi tietoa arvioida, millainen vaikutus valtionosuusuudistuksella olisi Rautavaaran kunnan valtionosuuksiin.

Kulttuuri- ja vapaa-aikatoimen eräs haaste on tiimin pieni koko. Tällä hetkellä toimeen kuuluvat kulttuuri- ja vapaa-aikapäällikkö, erityisnuorisotyöntekijä, hyvinvointi- ja kotoutumiskoordinaattori, koulunuorisotyöntekijä (hanke 31.7.2026 asti), kirjastovirkailija, siviilipalvelusmies (maaliskuuhun 2026 asti) ja vapaa-aikaohjaaja. Vakituisen tiimin ollessa pieni yhdenkin ihmisen pitkäaikainen poissaolo voi vaikuttaa työskentelyyn, työn tuloksiin ja esimerkiksi sairausloman yhteydessä työnantajalle koituviin kustannuksiin. Pienikokoisessa tiimissä on myös paljon hiljaista tietoa, jota ei ole kirjoitettu ylös.

Rautavaaran kunta on saanut pakolaisten vastaanotosta ja heidän kotoutumisestaan koituvista kustannuksista niin sanottua kotoutumiskorvausta. Tällä hetkellä kunta saa korvausta vuonna 2022 kuntaan saapuneista ukrainalaisista pakolaisista. Vuosittain summa on ollut noin 15 000 e riippuen paikkakunnalla asuvien pakolaisten määrästä. Vuodesta 2027 alkaen kotoutumiskorvauksia ollaan laskemassa kunnilta 30 miljoonaa euroa ja kunnille kotoutumislaisia (681/2023) asetettuja lakisääteisiä velvoitteita ollaan keventämässä. Tällä hetkellä ei kuitenkaan ole tiedossa, mihin velvoitteisiin keventäminen kohdistuisi. Kotoutumiskorvausten pienentämisen tai jopa lakkauttamisen vaikutus Rautavaaran kunnan talouteen on kuitenkin pieni. Korvausta saa vain ensimmäisen kolmen Suomessa vietetyn vuoden ajalta, eli vuonna 2025 kotoutumiskorvauksien maksu päättyy joka tapauksessa kaikkien Rautavaaaralla olevien ukrainalaisten pakolaisten osalta. Mikäli kuntaan kuitenkin saapuu tulevaisuudessa pakolaisia, heistä saatava korvaus on todennäköisesti pienempi, samaan aikaan kun pakolaisten vastaanotosta tulee kuitenkin kustannuksia.

Valtiontalouden sopeutustoimet voivat vaikuttaa myös Rautavaaran nuorisotyöhön. Etsivän nuorisotyön korvauksien mahdollinen putoaminen on pieni riski nuorisotoimelle, koska sillä katetaan osa erityisnuorisotyöntekijän palkasta ja muista kustannuksista. Rautavaaran kunnan etsivästä nuorisotyöstä vuosittain aluehallintovirastolta saatu tuki oli vuoteen 2023 asti 15 000 euroa vuodessa. Vuonna 2024 kunnan saama tuki oli 12 500 euroa, vuonna 2025 tuki oli 13 750 euroa. Vuonna 2026 tuki tulee pysymään samana. Valtiontalouden nuorisokeskuksiin vaikuttavat sopeutustoimet voivat vaikuttaa välillisesti Rautavaaran kunnan nuorisotyöhön. Opetus- ja kulttuuriministeriö leikkasi vuonna 2025 nuorisokeskusten Nuotta-toiminnasta noin 550 000 euroa, mutta lähialueen kaksi nuorisokeskusta saivat edelleen hyvin rahoitusta. Mikäli opetus- ja kulttuuriministeriö tekee sopeutustoimia lisää, tämä voi heijastua myös nuorisotyöhön Rautavaaaralla, sillä nuorisotyössä on tehty yhteistyötä Rautavaaaralla sijaitsevan Metsäkartanon ja Nurmeksessa sijaitsevan Hyvärilän nuorisokeskuksen kanssa.

Taulukko 14. Hyvinvointipalvelut yhteensä

Hyvinvointipalvelut yhteensä

	TA 2026 (€)	TA 2025 (€)	TP 2024 (€)	Muutos TA 2025 (€ ja %)		Muutos TP 2024 (€ ja %)		TS 2027 (€)	TS 2028 (€)
Toimintamenot	3 586 796	3 386 545	3 104 554	200 251	6 %	482 242	16 %	3 602 696	3 656 602
Toimintatulot	639 173	625 628	608 604	13 545	2 %	30 569	5 %	603 484	590 981
Netto	2 947 623	2 760 917	2 495 950	186 706	7 %	451 673	18 %	2 999 212	3 065 621

Taulukko 15. Hyvinvointipalvelut euroa per asukas

Toimintakulut netto:		Hyvinvointilautakunta			
	TA 2026	TA 2025	TP 2024	TS 2027	TS 2028
Euroa per asukas	2 243	2 048	1 765	2 338	2 449
Asukasmäärä	1 314	1 348	1 414	1 283	1 252

Taulukko 16. Hyvinvointipalvelujen sisäiset erät

Hyvinvointipalvelujen sisäiset erät

	TA 2026 (€)	TA 2025 (€)	TP 2024 (€)	Muutos TA 2025 (€ ja %)		Muutos TP 2024 (€ ja %)		TS 2027 (€)	TS 2028 (€)
Sisäiset menot	923 042	707 765	827 114	215 277	30 %	95 928	12 %	923 042	923 042
Sisäiset tulot				0		0			
Netto	923 042	707 765	827 114	215 277	30 %	95 928	12 %	923 042	923 042
Poistot	29 287 €	18 202 €	12 680 €	-	-	-	-	38 630 €	38 630 €

Taulukko 17. Hyvinvointipalvelut euroa per oppilas (perusopetus)

Toimintakulut netto:		Perusopetus			
	TA 2026	TA 2025	TP 2024	TS 2027	TS 2028
Euroa per oppilas	14 547	13 902	11 678	16 389	18 781
Oppilasmäärä	109	111	118,5	99,5	89

Taulukko 18. Hyvinvointipalvelut euroa per oppilas (lukio)

Toimintakulut netto:		Lukio			
	TA 2026	TA 2025	TP 2024	TS 2027	TS 2028
Euroa per oppilas	13 859	15 894	16 069	15 556	19 558
Oppilasmäärä	38	31	29	34,5	28

Hyvinvointipalvelujen valtuustotason tavoitteet 2026

Tavoite	Toimenpiteet	Mittari tai indikaattori	Vastuutaho
Luontomatkailun kehittäminen			
Tavoite 1: Leiritoiminta nuorisotyössä.	Toimenpide 1: Nuorisotyö järjestää lasten ja nuorten toiveita kuunnellen 1–3 leiriä vuoden aikana.	Mittari 1: Järjestettyjen leirien määrä.	Hyvinvointipalvelut
Tavoite 2: Vahvistetaan rautavaaralaisten lasten ja nuorten hyvinvointia luontoyhteyttä vahvistamalla.	Toimenpide 1. Kehitetään edelleen ja otetaan käyttöön luontopedagogisia menetelmiä varhaiskasvatuksessa ja koulutoimessa. Toimenpide 2. Hyödynnetään aktiivisesti alueen luontoympäristöjä.	Mittari 1: Luontopedagogisia menetelmiä on käytetty säännöllisesti (väh. kuukausittain) (kyllä/ei) Mittari 2. Varhaiskasvatuksessa ja koulussa on järjestetty vähintään yksi tapahtuma, jossa lapset ja nuoret ovat vierailleet (kyllä/ei).	Hyvinvointipalvelut
Paikkakunnalla käyvien viiptymän pidentäminen			
Tavoite 1: Kirjaston asema kunnan kulttuurisena keskuksena ja vierailukohteena.	Toimenpide 1: Kirjasto kasvattaa profiiliaan koko kunnan kulttuurisena keskuksena. Kirjastossa järjestetään läpi vuoden erilaisia näyttelyitä, kuitenkin vähintään kymmenen (10) näyttelyä. Toimenpide 2: Kirjaston kävijämäärät pysyvät suunnilleen samalla tasolla. Toimenpide 3: Kirjastossa järjestetään vähintään kolme (3) kirjastoarjesta poikkeavaa tapahtumaa.	Mittari 1: Kirjastossa on läpi vuoden näyttelyitä, kuitenkin vähintään kymmenen (10) erillistä näyttelyä. Mittari 2: Kävijämäärä on pysynyt samana/kasvanut/pienentynyt verrattuna edelliseen vuoteen. Mittari 3: Kirjastossa järjestettiin/ei järjestetty vähintään kolme (3) kirjastoarjesta poikkeavaa tapahtumaa.	Hyvinvointipalvelut

<p>Tavoite 2: Rautavaaralla on monipuolisia tapahtumia, jotka lisäävät viihtyvyyttä, nostavat kunnan tunnettuutta ja houkuttelevat väkeä vierailemaan kauempaakin.</p>	<p>Toimenpide 1: Kunnan, yksityishenkilöiden, yhdistysten ja yritysten yhteistyössä järjestämät Rautavaarapäivät järjestetään vuonna 2026 suurin piirtein samankokoisena kuin vuosina 2024 ja 2025.</p> <p>Toimenpide 2: Kulttuuritapahtumia järjestettiin monipuolisesti eri-ikäisille läpi vuoden.</p>	<p>Mittari 1: Rautavaarapäivät järjestettiin suurin piirtein samankokoisena kuin vuosina 2024 ja 2025.</p> <p>Mittari 2: Kulttuuritapahtumia järjestetty monipuolisesti eri-ikäisille läpi vuoden. Tapahtumien määrä.</p>	<p>Hyvinvointipalvelut</p>
Vanhojen ja uusien yritysten toimintaedellytysten kehittäminen			
<p>Tavoite 1: Yritysyhteistyö tapahtumien, hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen sekä kulttuurin parissa.</p>	<p>Toimenpide 1: Tehdään yhteistyötä yhdistysten lisäksi myös yritysten kanssa, esimerkiksi kulttuurin, tapahtumien ja hyte-työn kentällä.</p>	<p>Mittari 1: Yhteistyötä on tehty/ei ole tehty. Yhteistyössä tehtyjen tapahtumien määrä.</p>	<p>Hyvinvointipalvelut</p>
<p>Tavoite 2: Pyydetään yhdistyksiä ja järjestöjä mukaan koulun ja varhaiskasvatuksen toimintaan.</p>	<p>Toimenpide 2: Koulu ja varhaiskasvatus ovat aktiivisia yhdistysten suuntaan ja ehdottavat yhteistyön muotoja.</p>	<p>Mittari 1: yhdistykset ovat tehneet yhteistyötä koulun ja/tai varhaiskasvatuksen kanssa vähintään kahdessa tapahtumassa.</p>	<p>Hyvinvointipalvelut</p>
Hyvinvointia ja viihtymistä tukevan asuinympäristön kehittäminen ja markkinointi			
<p>Tavoite 1: Rautavaaralla on hyvät mahdollisuudet sisäliikuntaan ja kuntalaiset hyödyntävät liikuntamahdollisuuksia.</p>	<p>Toimenpide 1: Tarjotaan edullisia ja tietyin edellytyksin maksuttomia liikuntatiloja käyttäjille.</p>	<p>Mittari 1: Monitoimitalon filojen käyttöaste. Monitoimitalon liikuntasalia käytetään vähintään yhtä paljon kuin edellisenä vuonna.</p>	<p>Hyvinvointipalvelut</p>
<p>Tavoite 2: Rautavaaralla kehitetään ympäristöä ja vapaa-aikatoimintaa.</p>	<p>Toimenpide 1: Valitaan vähintään kaksi (2) kehityskohdetta Vapaa-aikakyselystä 2025 ja toteutetaan ne.</p> <p>Toimenpide 2: Ikäihmisille on säännöllistä kerhotoimintaa vuonna 2026.</p>	<p>Mittari 1: Kehityskohteet valittu ja ne on toteutettu/ ei toteutettu/ toteuttaminen on alkanut vuoden 2026 aikana.</p> <p>Mittari 2: Säännöllinen kerhotoiminta on toteutunut/ei ole toteutunut.</p>	<p>Hyvinvointipalvelut</p>

<p>Tavoite 3: Kehittyvä ja kokeileva nuorisotyö.</p>	<p>Toimenpide 1: Kokeillaan digitaalista nuorisotilaa.</p> <p>Toimenpide 2: Nuorisotyössä järjestetään vähintään kolme (3) teemapäivää tai -tapahtumaa.</p> <p>Toimenpide 3: Toimivammat nuorisotilat. Selvitellään edellytyksiä ja vaihtoehtoja nykyiselle nuorisotilalle, jotta se vastaisi sijainniltaan ja varustelultaan paremmin nuorten tarpeita. Jos vaihtoehtoisia tiloja löytyy, vaihdetaan nuorisotilan paikkaa.</p>	<p>Mittari 1: Digitaalista nuorisotilaa on kokeiltu. Digitaalista nuorisotyötä dokumentoidaan. Digitaaliseen nuorisotilaan osallistuneiden määrä.</p> <p>Mittari 2: Vähintään kolme teemapäivää/-tapahtumaa on järjestetty/ei ole järjestetty.</p> <p>Mittari 3: Tilavaihtoehtoja on selvitetty/ei ole selvitetty. Nuorisotilalle on löydetty/ei ole löydetty parempaa paikkaa.</p>	<p>Hyvinvointipalvelut</p>
<p>Tavoite 4: Tuetaan kuntalaisten liikkumista.</p>	<p>Toimenpide 1: Kirjastoon on perustettu liikuntavälinelainaamo, jonne on hankittu erilaisia välineitä.</p> <p>Toimenpide 2: Kunnassa järjestetään vähintään kolme (3) liikunta-aiheista tapahtumaa/tempausta.</p>	<p>Mittari 1: Liikuntavälinelainaamo on perustettu/ei ole perustettu.</p> <p>Mittari 2: Vähintään kolme (3) liikunta-aiheista tapahtumaa/tempausta järjestetty/ei ole järjestetty.</p>	<p>Hyvinvointipalvelut</p>
<p>Tavoite 5: Parannetaan hyvinvointitietoisuutta.</p>	<p>Toimenpide 1: Järjestetään hyvinvointiviikko.</p> <p>Toimenpide 2: Kehitetään yhdistysten ja yritysten kanssa vuosikello vuosittaisille tapahtumille, tempauksille ja kerhoille.</p>	<p>Mittari 1: Toteutunut/ei toteutunut.</p> <p>Mittari 2: Vuosikello toiminnalle on/ei ole kehitetty.</p>	<p>Hyvinvointipalvelut</p>

Yhdistystoiminnan hyödyntäminen hyvinvoinnin ja terveyden edistämisessä			
Tavoite 1: Kunta tekee järjestöjen kanssa toimivaa yhteistyötä.	<p>Toimenpide 1: Kohdennetaan yhdistyksille toiminta-avustusta hyvinvoinnin edistämiseen ja huomioidaan yhdistysavustuksien myöntämisessä hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen.</p> <p>Toimenpide 2: Kunnassa järjestetään vähintään kerran vuodessa yhdistyksille suunnattu tapahtuma, esimerkiksi yhdistysten yhteiset pikkujoulut.</p>	<p>Mittari 1: Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen huomioitiin yhdistysavustuksia jaettaessa.</p> <p>Mittari 2: Vähintään yksi yhdistyksille suunnattu tapahtuma järjestetty.</p>	Hyvinvointipalvelut
Kunta on hyvä paikka tehdä töitä			
Tavoite 1: Vahvistetaan työntekijöiden työkykyä ja – hyvinvointia.	<p>Toimenpide 1: Kartoitetaan palvelualueen työntekijöiden toiveita työkyvyn tukemiseen kehityskeskusteluissa, tiimipalavereissa ja kyselyin</p> <p>Toimenpide 2: Otetaan toimenpiteitä kokeiluun työntekijöiden toiveiden mukaisesti.</p>	<p>Mittari 1: Työntekijöiden toiveita on kartoitettu. (kyllä/ei)</p> <p>Mittari 2: Työkykyä ja – työhyvinvointia tukevia toimenpiteitä on kokeiltu ja otettu käyttöön.</p>	Hyvinvointipalvelut
Kuntatalous, joka kestää myös ekologisen ja sosiaalisen tarkastelun			
Tavoite 1: Lapsia ja nuoria osallistava, yhteisöllinen kunta.	<p>Toimenpide 1: Nuorisovaltuuston toimikausi on vaihtumassa. Nuorisovaltuuston uusi toimikausi saadaan käynnistettyä onnistuneesti. Nuorisovaltuusto järjestää vuoden aikana ainakin yhden tapahtuman tai toiminnon.</p> <p>Toimenpide 2: Kunnassa pilotoidaan Lapsiparlamenttia.</p>	<p>Mittari 1: Nuorisovaltuuston toimikausi on käynnistetty onnistuneesti ja nuorisovaltuusto on järjestänyt vähintään yhden tapahtuman/toiminnon .</p> <p>Mittari 2: Lapsiparlamenttia on pilotoitu/ei ole pilotoitu.</p> <p>Mittari 3: Yhteisöllinen tila on tehty/ei ole tehty.</p>	Hyvinvointipalvelut

	<p>Toimenpide 3: Rautaharjuun saadaan yhteisöllinen tila lukio-opiskelijoille.</p> <p>Toimenpide 4: Vuoden aikana halukkaille nuorille mahdollistetaan osallistuminen nuorisovaihtoihin ja muihin Erasmus+ -tuettuihin toimintoihin.</p>	<p>Mittari 4: Osallistuminen on ollut mahdollista. Toimintoihin osallistuneiden nuorien määrä.</p>	
<p>Tavoite 2: Kotoutumisasiakkaat integroituvat onnistuneesti yhteiskuntaan.</p>	<p>Toimenpide 1: Kansainvälisille lukiolaisille suunnattu ystäväperhetoiminta on käynnissä.</p> <p>Toimenpide 2: Järjestetään vuoden aikana vähintään yksi tapahtuma, jossa kansainväliset nuoret voivat kohdata myös paikallisväestöä.</p>	<p>Mittari 1: Ystäväperhetoiminta on saatu/ei ole saatu vakiinnutettua vuoden loppuun mennessä. Ystäväperheiden määrä.</p> <p>Mittari 2: Toteutunut/ei toteutunut. Järjestettyjen tapahtumien määrä.</p>	<p>Hyvinvointipalvelut</p>

4 Tuloslaskelmaosa

Tuloslaskelmaosa on kunnan kokonaistaloudellinen laskelma, jonka tehtävänä on osoittaa tulo-rahoituksen riittävyys palvelujen järjestämisestä aiheutuviin kustannuksiin.

Talousarvion tuloslaskelmaosa laaditaan tilinpäätöksen tuloslaskelman tapaan vähennyslaskukaavan muotoon ja tuloslaskelmaosan välituloksina esitetään toimintakate ja vuosikate. Tuloslaskelmaosan viimeisenä rivinä esitetään tilikauden tulos, mikä siirretään taseeseen kertyneeseen yli-/alijäämään.

Tuloslaskelma rakentuu seuraavasti: Toimintakate 5 376 429 euroa ilmoittaa, paljonko käyttötalouden kuluista jää katettavaksi verotuloilla ja valtionosuuksilla. Verotuloja arvioidaan kertyvän yhteensä 3 817 000 euroa. Valtionosuuksia arvioidaan kertyvän yhteensä 2 110 330 euroa. Valtionosuudet kasvavat 11,7 % (eli 221 071 euroa) edellisvuodesta. Vuosien 2027–2028 valtionosuusarvion pohjana on vuoden 2026 valtionosuusarvio.

Rahoituseriä arvioidaan kertyvän nettomääräisesti noin 298 000 euroa, jossa on nousua edellisvuoteen 19 000 euroa. Korkotuottoihin ja -kuluihin sisältyvät mm. korot otto- ja antolainoista sekä talletuksista. Rahoituseriä parantaa viime vuosina toteutuneen mukaisina arvioidut osinkotuotot. Vuosikate 848 901 euroa on kunnan kokonaistulo-rahoitusta kuvaava välitulos. Tuloslaskelmassa vuosikatteen tulisi kattaa poistot eli pitkävaikutteisten tuotannon tekijöiden käytöstä aiheutuneet kustannukset. Rahoituslaskelmassa vuosikatteen riittävyttä arvioidaan ensisijaisesti investointien ja lainanlyhennysten suhteen. Vuonna 2026 vuosikate kattaa poistot.

Tilikauden tulos on 45 710 euroa ylijäämäinen. Tilikauden tulos on tilikaudelle jaksotettujen tulojen ja menojen erotus, joka lisää tai vähentää kunnan vapaaehtoisia varauksia tai omaa pääomaa. Tilikauden tulos siirretään taseeseen ja se kerryttää yli-/alijäämää. Terveessä taloudessa tilikauden tuloksen tulisi riittää lainojen lyhennyksiin ja mielellään osittain tai kokonaan uusiin investointeihin. Kassavarat riittävät lainojen lyhennyksiin ja investointeihin vuonna 2026. Taloussuunnitelma, jonka osa tuloslaskelma on, on kuntalain (410/2015) 110 § 3 momentin mukainen, koska se on kolmen vuoden suunnitelmakaudella tasapainossa tai ylijäämäinen 245 758 euroa. Tuleviin vuosiin liittyy kuitenkin merkittävää epävarmuutta muun muassa tuleviin valtionosuusleikkauksiin liittyen sekä hyvinvointialueelle vuokrattuihin tiloihin liittyen.

Taulukko 19: Tuloslaskelma 2022–2028.

TULOSLASKELMA 2023–2028

(Ulkoiset)

TULOSLASKELMA	TP 2023 Euroa	TP2024 Euroa	TA2025 Euroa	TA 2026 Euroa	TS2027 Euroa	TS2028 Euroa
Toimintatuotot yhteensä	2 772 466	2 864 213	2 729 039	2 535 099	2 473 230	2 458 907
Myyntitulot	900 448	978 935	901 741	900 760	895 371	895 371
Maksutulot	33 204	34 897	38 000	42 000	42 000	42 000
Tuet ja avustukset	304 692	338 906	303 283	268 842	220 362	206 039
Muut toimintatulot	1 534 122	1 511 475	1 486 015	1 323 497	1 315 497	1 315 497
Toimintakulut yhteensä	-6 976 777	-6 889 592	-7 551 361	-7 911 528	-7 883 057	-7 978 863
Henkilöstökulut	-3 470 004	-3 506 103	-3 699 393	-3 946 990	-3 997 867	-4 088 420
Palvelujen ostot	-2 271 318	-2 194 332	-2 527 086	-2 574 384	-2 502 714	-2 497 714
Ain. tarv. ja tavarat	-793 365	-706 563	-769 555	-750 925	-752 537	-763 690
Avustukset	-179 761	-240 644	-271 500	-344 515	-344 515	-344 515
Muut toimintakulut	-262 329	-241 950	-283 827	-294 714	-285 424	-284 524
Toimintakate	-4 204 311	-4 025 379	-4 822 322	-5 376 429	-5 409 827	-5 519 956
Verotulot	3 769 895	3 587 762	3 509 000	3 817 000	3 927 000	4 030 000
Kunnan tulovero	1 999 055	1 986 993	1 930 000	2 054 000	1 989 000	2 025 000
Kiinteistövero	486 329	503 509	502 000	499 000	499 000	499 000
Yhteisövero	1 284 511	1 097 260	1 077 000	1 264 000	1 439 000	1 506 000
Valtionosuudet	927 781	1 512 827	1 889 259	2 110 330	2 110 330	2 110 330
Kunnan peruspalvelujen valtionosuus	424 712	1 001 324	1 456 000	1 406 525	1 406 525	1 406 525
Opetus- ja kult.v-os	127 036	134 475	142 259	410 755	410 755	410 755
Verotulomen.korv.	376 033	377 028	291 000	293 050	293 050	293 050
Rahoitustulot ja -kulut	170 807	358 172	279 000	298 000	291 000	306 000
Korkotulot	68 919	79 649	40 000	37 000	20 000	20 000
Muut rahoitustulot	352 265	408 424	345 000	349 000	349 000	349 000
Korkokulut	-132 726	-127 274	-105 000	-85 000	-75 000	-60 000
Muut rahoituskulut	-117 651	-2 627	-1 000	-3 000	-3 000	-3 000
Vuosikate	664 172	1 433 382	854 937	848 901	918 503	926 374
Poistot ja arvonalent.						
Suunn. muk. poistot	-737 417	-756 766	-763 937	-803 191	-827 230	-817 599
Arvonalentumiset						
Satunnaiset erät						
Satunnaiset tuotot						
Satunnaiset kulut						
Tilikauden tulos	-73 245	676 616	91 000	45 710	91 273	108 775

5 Investointiosa

Investointeja vuodelle 2026 on varattu investointiosan suunnitelman mukaisesti. Pääosa investoinneista on teknisten palveluiden palvelualueen vastuulla, mutta investointeja on varattu myös hallintopalveluiden, elinkeinopalveluiden ja hyvinvoinnin palvelualueen toimintaan.

Asumispalveluyksiköiden ovien kulunvalvonta- ja sähkölukitusjärjestelmä on vanhentunutta tekniikkaa, johon ei löydy enää varaosia. Varataan investointimäärärahaa 20 000 euroa Hedsamlukituksen uusimiseen.

Kuntalaisia pyritään osallistamaan kotikuntansa talouden suunnitteluun osallistuvan budjetoinnin (OSBU) käyttönotolla. Vuoden 2026 aikana osallistuvaan budjetointiin rakennetaan ns. OSBU-prosessi, jossa ideoita kerätään, ideoista toteuttamiskelpoiset valmistellaan äänestykseen ja kuntalaisille annetaan mahdollisuus äänestää eri vaihtoehtojen välillä. Äänestyksen voittaneet ideat päättyvät toteutukseen osallistuvaan budjetointiin varatun 20 000 euron investointimäärärahan puitteissa.

Saarelan sillan toteutus alkaa vuoden 2025 kuluessa, jatkuen kuitenkin kevääseen 2026. Sillan kustannuksia varten varataan investointimäärärahaa 160 000 euroa vuodelle 2026.

Koulukeskuksen kalusteita ja kalustoa on vaihteittain uusittava, koska ne ovat tulleet käyttöikänsä päähän. Kalusteiden uusiminen on aloitettu v. 2025 ja sitä on edelleen tarpeen jatkaa. Esitetty summa sisältää käsityöluokan ja musiikkiluokan kalusteiden uusimisen, muita koulukeskuksen kalustehankintoja sekä ICT-kaluston uusimisesta aiheutuvia kustannuksia. Koulukeskuksen kalusteiden ja kaluston uusimiseen varataan 55 000 €.

Lokakuussa 2023 Rautavaaran kuntaan kohdistuneen kyberhyökkäyksen seurauksena kunnan ICT-ympäristöön tehtiin tarvittavia parannuksia jo vuoden 2023 aikana. Työtä on jatkettu vuosina 2024–2025 ja työ jatkuu myös vuonna 2026. ICT-ympäristön kehittämiseen sekä kunnan hallinnon sähköistymiseen on varattu 15 000 euron investointimääräraha, joka kattaa hallinnon ICT-ympäristön kehitystarpeet. Investointimäärärahalla pystytään varautumaan lainsäädännön muutoksista johtuviin uudistustarpeisiin sähköisissä palveluissa sekä sähköisessä asiakirjahallinnossa.

Erikseen varataan tekoölylisenssien hankintaan 10 000 euroa, jolla pyritään kehittämään esimerkiksi Rautavaaran kunnan hallinnon toimintaa sekä elinkeinopalveluita. Lisenssejä voidaan hyödyntää myös kunnan verkkosivujen kehittämisessä, jota toteutetaan käyttötalouden puolelta saavutettavuuteen ja verkkosivujen löydettävyyden parantamiseen liittyen vuoden 2026 aikana.

Monitoimitalo on Rautavaaran julkisista rakennuksista ainoa, jossa ei ole varavoimaa. Monitoimitalo on merkittävässä osassa kunnan varautumista suunniteltaessa ja varavoiman hankkiminen monitoimitalolle aloitetaan suunnittelulla vuonna 2026. Suunnittelua varten varataan 10 000 euroa investointimäärärahaa.

Kiparin ja Jokisuunniemen lähivirkistysalueet on koettu tärkeimmiksi lähivirkistysalueiksi ja niihin panostamista jatketaan tulevinakin vuosina. 2026 vuoden talousarvioon varataan investointimäärärahaa 30 000 euroa, kohteena mm. valtuustoaloitteen mukaisesti uuden kodan tai laavun rakentaminen Kiparin huipulle.

Kunnan liikuntapaikkojen uudistamiseen eli monitoimitalon urheilukentän perusparantamiseen varataan kustannuspaikalle liikuntapaikkojen uudistaminen investointimäärärahaa 150 000 euroa vuodelle 2026 ja saman verran suunnitelmavuodelle 2027.

Monitoimitalon väestösuojatilan kalusteet ja VSS-varusteet ovat vanhentunutta ja pääosin käyttökelvotonta. 30 000 euron investointimäärärahalla uusitaan VSS-varusteet ja muokataan väestösuojatilat ajan tasalle.

Rautavaaran kunnan päiväkotia on tulossa käyttöikänsä päähän ja päiväkodin nykyistä rakennusta ei ole järkevää peruskorjata. Vuodelle 2026 varataan 30 000 euroa uuden päiväkodin hankesuunnittelua varten ja suunnitelmavuodelle 2027 650 000 euroa rakentamisen toteuttamiseksi.

Vesilaitoksen investointeihin varataan kiinteistösulkujen uusintaan 20 000 euroa sekä vesi- ja viemäriverkoston uusimiseen 200 000 euroa vuodelle 2026 ja saman verran suunnitelmavuodelle 2027.

Kunnalla on Jokisuunniemessä kaavoitettuja omakotitontteja, joille ei ole toteutettu vesi- ja viemäriverkkoa. Kustannuspaikalle Jokisuunniemen ja Kiparin tonttien infra varataan 30 000 euroa vesi- ja viemäriverkoston rakentamiseksi Jokisuunniemen uusille tonteille.

Taulukko 20: Investoinnit 2025–2028

Investointiohjelma Kunnanhallitus ja lautakunnat	Käyttö 2025				
	TA 2025	08.09.25	TA 2026	TS 2027	TS 2028
009000 Tonttien myynti					
Menot					
Tulot		4 000			
Netto		-4 000			
009055 Tiilikka kiinteistöyhtiön hankkiminen					
Menot					
Tulot					
Netto					
009064 Hedsam asumispalveluyksiköihin					
Menot	20 000		20 000		
Tulot					
Netto	20 000		20 000		
009065 Valvontakameroiden hankinta					
Menot	25 000				
Tulot					
Netto	25 000				
009070 Osallistuva budjetointi					
Menot			20 000		
Tulot					
Netto			20 000		
009236 Saarelan silta					
Menot	450 000	17 983	160 000		
Tulot / mahdollinen avustus	375 000				
Netto	75 000	17 983	160 000		
009351 Koulukeskuksen kalusteet ja kalusto					
Menot	81 000	59 056	55 000		
Tulot					
Netto	81 000	59 056	55 000		
009046 Hallinnon ICT-ympäristö					
Menot	15 000		15 000		
Tulot					
Netto	15 000		15 000		
009365 Koirametsän rakentaminen					
Menot	50 000	14 031			
Tulot					
Netto	50 000	14 031			

009370 Patsaspuistohanke				
Menot	30 000			
Tulot				
Netto	30 000			
009259 Kylttien ja opasteiden uusiminen				
Menot	30 000	3 184		
Tulot				
Netto	30 000	3 184		
009306 Monitoimitalon varavoiman hankkiminen				
Menot			10 000	150 000
Tulot				
Netto			10 000	150 000
009266 Kiparin ja Jokisuunniemen ym. lähivirkistysalueiden kehitt.				
Menot	30 000		30 000	
Tulot				
Netto	30 000		30 000	
009026 Tekoälylisenssit				
Menot			10 000	
Tulot				
Netto			10 000	
009256 Liikuntapaikkojen uudistaminen				
Menot	600 000		150 000	150 000
Tulot	180 000			
Netto	420 000		150 000	150 000
009269 Teiden ja parkkipaikka-alueiden perusparantaminen				
Menot	100 000	3 400	50 000	
Tulot				
Netto	100 000	3 400	50 000	
009308 Monitoimitalon VSS-tilan päivitys				
Menot			30 000	
Tulot				
Netto			30 000	
009213 Hopeapajun kattoremontti				
Menot	150 000	92 610		
Tulot				
Netto	150 000	92 610		
009319 Terveyskeskuksen kattoremontti				
Menot				
Tulot				
Netto				

009363 Varhaiskasvatuksen toiminnanohjausjärjestelmä				
Menot	12 000			
Tulot				
Netto	12 000			
009242 Kaavatiet katuvalot				
Menot	20 000			
Tulot				
Netto	20 000			
009328 Uuden päiväkodin hanke				
Menot		30 000	650 000	
Tulot				
Netto		30 000	650 000	
009366 Kuntoportaat				
Menot	20 000			
Tulot				
Netto	20 000			
Investointiohjelma				
Vesi- ja Viemärilaitos				
009801 Viemäriverkoston viemärikaivojen uusinta				
Menot				
Tulot				
Netto				
009840 Kiinteistösulkujen uusinta				
Menot		20 000		
Tulot				
Netto		20 000		
009800 Vesi- ja viemäriverkoston uusiminen				
Menot		200 000	200 000	
Tulot				
Netto		200 000	200 000	
009817 Vesi- ja viemäriinjojen digitointi				
Menot				
Tulot				
Netto				
009819 Jokisuunniemen ja Kiparin tonttien infra				
Menot		30 000		
Tulot				
Netto		30 000		

Investointiohjelma	Käyttö				
	TA 2025	2025	TA 2026	TS 2027	TS 2028
Investoinnit yhteensä:		08.09.2025			
Menot	1 633 000	190 264	830 000	1 150 000	0
Tulot	555 000	4 000	0	0	0
Netto	1 078 000	186 264	830 000	1 150 000	0

6 Rahoitusosa

Talousarvion rahoitusosassa esitetään toiminnan, investointien ja rahoituksen rahavirrat. Rahoitusosa esitetään vähennyslaskukaavan muodossa. Välisummana esitetään toiminnan ja investointien rahavirta. Ylijäämäinen välisumma osoittaa, että investoinnit rahoitetaan kokonaisuudessaan tulo-rahoituksella, investointien rahoitusosuuksilla ja omaisuuden myynnillä. Alijäämäinen välisumma osoittaa määrän, joka on rahoitettava pääomarahoituksella. Toiminnan ja investointien rahavirran kertymä ei saisi muodostua pysyvästi negatiiviseksi.

Mainitun välisumman ja rahoituksen rahavirran yhteen laskettu määrä osoittaa budjetoitujen rahavirtojen kokonaisvaikutuksen kunnan maksuvalmiuteen. Rahoituslaskelma on keskeinen osa kunnan talousarviota ja tilinpäätöstä. Sen avulla kootaan tulo-rahoitus (käyttötalous netto), investoinnit sekä pääomarahoitus (lainojen lisäykset ja lainojen lyhennykset) yhteen laskelmaan.

Rautavaaran kunnan toiminnan ja investointien rahavirta oli vuonna 2017 ylijäämäinen ensimmäistä kertaa sitten vuoden 2010 tilinpäätöksen. Toiminnan ja investointien rahavirta on ollut sen jälkeen positiivinen vuosina 2017–2024 (ylijäämäinen), mikä tarkoitti, että toteutetut investoinnit on rahoitettu kokonaan tulo-rahoituksella, ei velanotolla. Vuonna 2025 investoinnit on rahoitettu kassavaroin.

Vuoden 2026 toiminnan ja investointien rahavirta on 18 901 euroa ylijäämäinen. Vuosi 2017 oli ensimmäinen sitten tilinpäätöksen 2012, milloin kunnan pitkäaikaiset lainat vähenevät, eli velkaantumisen laski. Siitä lähtien pitkäaikaiset lainat ovat vähentyneet joka vuosi ja talousarviovuonna 2026 pitkäaikaiset lainat vähenevät edelleen. Taloussuunnitelmakauden vuosina 2026–2028 ei arvioida otettavan ollenkaan uutta lainaa, vaan kokonaislainamäärä laskee vuosittain pitkäaikaisten lainojen vähennyksen myötä.

Vuoden 2026 talousarvion vaikutus kunnan maksuvalmiuteen on 354 485 euroa negatiivinen, mutta kunnan kassatilanne on mm. hyvien vuosikatteiden ja viivästyneiden investointimenojen vuoksi poikkeuksellisen hyvä, ja kunnan maksuvalmius jää rahoituslaskelman mukaan edelleen hyvälle tasolle. Myös vuoden 2027 kunnan maksuvalmiuden ja kassatilanteen muutos on negatiivinen 599 766 euroa. Sen sijaan 2028 on rahoituslaskelman mukaan positiivinen 594 270 euroa.

Taulukko 21: Rahoituslaskelma 2023–2028.

RAHOITUSLASKELMA 2023-2028

RAHOITUSLASKELMA	TP2023	TP2024	TA2025	TA2026	TS2027	TS2028
Toiminnan rahavirta	889 736	1 164 668	854 937	848 901	918 503	926 374
Vuosikate	664 172	1 433 382	854 937	848 901	918 503	926 374
Satunnaiset erät						
Tulorahoituks. korj.erät	225 564	-268 714				
Investointien rahavirta	-404 536	-443 685	-1 078 000	-830 000	-1 150 000	0
Investointimenot	-458 536	-443 685	-1 633 000	-830 000	-1 150 000	
Rahoitusos. inv.men.	41 900		555 000			
Pysyvien vast. hyöd.	12 100					
luovutustulot						
Toiminnan ja investointien rahavirta	485 200	720 983	-223 063	18 901	-231 497	926 374
Rahoituksen rahavirta						
Antolainauks. muutokset						
Antolainasaam. lis.						
Antolainasaam. väh.		13 119				
Lainakannan muutokset						
Pitkäaikaisten lainojen lisäys						
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	-941 266	-506 083	-508 400	-508 400	-513 130	-477 860
Lyhytaik.lainojen lisäys						
Lyhytaik.lainojen väh.						
Oman pääoman muutokset						
Muut maksuvalm. muutokset	169 626	172 660	144 415	135 014	144 861	145 756
Rahoituksen rahavirta	-771 640	-320 304	-363 985	-373 386	-368 269	-332 104
Vaikutus maksuvalmiuteen	-286 440	400 679	-587 048	-354 485	-599 766	594 270

7 Talousarvion sitovuus ja toimintavaltuudet

Käyttötalouden osalta meno- ja tuloarviot ovat sitovia valtuustoon nähden tulosalueittain nettomääräisinä. Talousarviovuoden aikana menojen mahdollisesti ylittyessä tai tulojen alittuessa valtuustolle esitettävälle määrärahamuutokselle on esitettävä kate jo valtuustokäsittelyyn. Investointiosa on sitova valtuustoon nähden hankkeittain nettomääräisenä. Usealle vuodelle ajoittuvassa investointihankkeessa valtuusto voi antaa hankkeen perusteluissa hankevastaavalle toimivaltuuden tarkistaa hankintamenon jaksottamista myöhemmin eri vuosien kesken kokonaiskustannusarvion rajoissa. Tuloslaskelmaosan osalta valtuustoon nähden sitovia eriä ovat

- Verotulot
- Valtionosuudet
- Rahoituserät
- Satunnaiset erät, ja
- Tilinpäätössiirrot.

Rahoitusosan osalta valtuustoon nähden sitovia eriä ovat

- Antolainasaamisten muutokset nettomääräisenä
- Pitkäaikaisten lainojen muutokset nettomääräisenä, ja
- Lyhytaikaisten lainojen muutokset nettomääräisenä.

Kunnanhallitus ja lautakunnat hyväksyvät talousarvioon perustuvat tulosalueensa käyttösuunnitelmat tilikartan tasolla neljä, sekä päättävät talousarvioon varattujen määrärahojen käyttämisestä hallintosäännön mukaisesti. Lautakunnat myös päättävät tulosalueensa määrärahojen siirrosta ns. tasojen neljä välillä ja tulosalueen tulosvastuullinen viranhaltija kustannuspaikkojen välillä. Tulosalueen tulosvastuulliset viranhaltijat hyväksyvät käyttösuunnitelmat kustannuspaikkatasolla ja päättävät määrärahojen käytöstä hallintosäännön mukaisesti.

Kunnanhallituksen toimintavaltuudet hallintosäännön 7 §:n mukaisissa asioissa:

1. kiinteän omaisuuden ja rakennusten ostaminen, myyminen ja vaihtaminen 1 000 000 euroon saakka
2. irtaimen omaisuuden ja osakkeiden ostaminen, myyminen ja vaihtaminen 1 000 000 euroon saakka
3. tavaroiden ja palvelujen hankkiminen ja myyminen 1 000 000 euroon saakka
4. rakennusten ja rakennelmien vuokraaminen kunnan käyttöön 1 000 000 euroon saakka
5. lainan antaminen tytäryhteisöille ja muille yhteisöille omat pääomanehtoiset sijoitukset yhtiöihin (mm. osallistuminen osakeantoihin) kunnanvaltuuston hyväksymien omistajapolitiikan linjausten mukaisesti 1 000 000 euroon saakka
6. rakennus- ja laitehankkeiden tarveselvitysten sekä hankesuunnitelman ja kustannusarvion hyväksyminen 1 000 000 euroon saakka
7. rakennus- ja laitesuunnitelmien hyväksyminen 1 000 000 euroon saakka
8. vahingonkorvausvaatimusten ratkaiseminen, kun vaadittu korvaus on enintään 1 000 000 euroa
9. maankäyttösopimusten hyväksyminen kunnanvaltuuston hyväksymien yleisten perusteiden mukaisesti 1 000 000 euroon saakka (MRL 91 b §), kehittämiskorvauksen määrääminen ja sille suoritettava korko (MRL 91 g §)
10. hankkeiden omarahoitusosuuden hyväksyminen 1 000 000 euroon saakka

Hyvinvointilautakunnan toimintavaltuudet hallintosäännön 10 §:n mukaisissa asioissa:

1. tavaroiden ja palveluiden hankkiminen ja myyminen palvelualueellaan 200 000 euroon saakka
2. palvelualueen merkittävät sopimukset 200 000 euroon saakka
3. vahingonkorvausvaatimusten ratkaiseminen enintään 100 000 euroon saakka
4. hankkeiden omarahoitusosuuden hyväksyminen 100 000 euroon saakka

Teknisen lautakunnan toimintavaltuudet hallintosäännön 12 §:n mukaisissa asioissa:

1. tavaroiden ja palveluiden hankkiminen ja myyminen palvelualueellaan 200 000 euroon saakka
2. palvelualueen merkittävät sopimukset 200 000 euroon saakka
3. vahingonkorvausvaatimusten ratkaiseminen enintään 100 000 euroon saakka
4. hankkeiden omarahoitusosuuden hyväksyminen 100 000 euroon saakka
5. kiinteän omaisuuden myyminen, ostaminen ja vaihtaminen 100 000 euroon saakka
6. maankäyttö sopimusten hyväksyminen kunnanvaltuuston hyväksymien yleisten perusteiden mukaisesti 100 000 euroon saakka (MRL 91 b §)
7. muun yleisen alueen kuin kadun suunnitelmat, kun suunnitelman kustannusarvio on enintään 100 000 euroa (MRL 90 §)

Kunnanjohtajan toimintavaltuudet hallintosäännön 16 §:n mukaisissa asioissa:

1. irtaimen omaisuuden poistaminen tai luovuttaminen käytettäväksi sekä tavaroiden ja palveluiden hankkiminen ja myyminen 20 000 euroon saakka
2. vahingonkorvausvaatimusten ratkaiseminen, kun vaadittu korvaus on enintään 10 000 euroa
3. sopimusten hyväksyminen päätäntävaltaansa kuuluvissa asioissa 20 000 euroon saakka
4. hankkeiden omarahoitusosuuden hyväksyminen 5 000 euroon saakka

Hallintojohtajan toimintavaltuudet hallintosäännön 18 §:n mukaisissa asioissa:

1. irtaimen omaisuuden poistaminen tai luovuttaminen käytettäväksi sekä tavaroiden ja palveluiden hankkiminen ja myyminen 20 000 euroon saakka
2. sopimusten hyväksyminen päätäntävaltaansa kuuluvissa asioissa 20 000 euroon saakka
3. hankkeiden omarahoitusosuuden hyväksyminen 5 000 euroon saakka

Elinkeinopäällikön toimintavaltuudet hallintosäännön 19 §:n mukaisissa asioissa:

1. sopimusten hyväksyminen 5 000 euroon saakka
2. vastualueensa irtaimen omaisuuden poistaminen tai luovuttaminen käytettäväksi sekä tavaroiden ja palveluiden hankkiminen ja myyminen 5 000 euroon saakka

Hyvinvoinnin palvelualuejohtajan toimintavaltuudet hallintosäännön 20 §:n mukaisissa asioissa:

1. palvelualueensa irtaimen omaisuuden poistaminen tai luovuttaminen käytettäväksi sekä tavaroiden ja palveluiden hankkiminen ja myyminen 20 000 euroon saakka
2. sopimusten hyväksyminen 20 000 euroon saakka
3. kunnan edustaminen tuomioistuimessa ja muussa viranomaisessa, kun edustettavaan asiaan liittyvä vastuu, arvo tai merkitys on olennainen palvelualueen kannalta
4. hankkeiden omarahoitusosuuden hyväksyminen 5 000 euroon saakka

Rehtorin toimintavaltuudet hallintosäännön 21 §:n mukaisissa asioissa:

1. sopimusten hyväksyminen 5 000 euroon saakka
2. vastualueensa irtaimen omaisuuden poistaminen tai luovuttaminen käytettäväksi sekä tavaroiden ja palveluiden hankkiminen ja myyminen 5 000 euroon saakka

Päiväkodinjohtajan toimintavaltuudet hallintosäännön 23 §:n mukaisissa asioissa:

1. sopimusten hyväksyminen 5 000 euroon saakka
2. vastuualueensa irtaimen omaisuuden poistaminen tai luovuttaminen käytettäväksi sekä tavaroiden ja palveluiden hankkiminen ja myyminen 5 000 euroon saakka

Kulttuuri- ja vapaa-aikapäällikön toimintavaltuudet hallintosäännön 24 §:n mukaisissa asioissa:

1. sopimusten hyväksyminen 5 000 euroon saakka
2. vastuualueensa irtaimen omaisuuden poistaminen tai luovuttaminen käytettäväksi sekä tavaroiden ja palveluiden hankkiminen ja myyminen 5 000 euroon saakka

Teknisen johtajan toimintavaltuudet hallintosäännön 25 §:n mukaisissa asioissa:

1. palvelualueensa irtaimen omaisuuden poistaminen tai luovuttaminen käytettäväksi sekä tavaroiden ja palveluiden hankkiminen ja myyminen 20 000 euroon saakka
2. sopimusten hyväksyminen 20 000 euroon saakka
3. kunnan edustaminen tuomioistuimissa ja muussa viranomaisessa, kun edustettavaan asiaan liittyvä vastuu, arvo tai merkitys on olennainen palvelualueen kannalta
4. liike-, teollisuus-, toimisto- ja muiden vastaavien muuhun kuin asuinkäyttöön tarkoitettujen tilojen hallintaan oikeuttavien osakkeiden sekä mainittuun käyttöön, tarkoitettujen rakennusten (ilman maapohjaa) ostaminen ja myyminen 20 000 euroon saakka
5. hankkeiden omarahoitusosuuden hyväksyminen 5 000 euroon saakka

Rakennustarkastajan toimintavaltuudet hallintosäännön 26 §:n mukaisissa asioissa:

1. lupa- ja viranomaisyksikön irtaimen omaisuuden poistamista tai luovuttamista käytettäväksi sekä tavaroiden ja palvelujen hankinta ja myynti 5 000 euroon saakka

Siivouspalvelupäällikön toimintavaltuudet hallintosäännön 27 §:n mukaisissa asioissa:

1. sopimusten hyväksyminen 5 000 euroon saakka
2. vastuualueensa irtaimen omaisuuden poistaminen tai luovuttaminen käytettäväksi sekä tavaroiden ja palveluiden hankkiminen ja myyminen 5 000 euroon saakka

Kunnanjohtajan ja hallintojohtajan toimintavaltuudet hallintosäännön 132 §:n mukaisissa asioissa

Kunnanjohtajalla ja hallintojohtajalla on edustaessaan kuntaa tuomioistuimissa oikeus sopia tuomioistuimissa vireillä oleva riita-asia 10 000 euroon saakka.

Hallintosäännön 2 §:n mukaan uudet tai laajennettavat palvelut vaativat toimielimen päätöksen talousarviossa annettujen toimintavaltuuksien mukaisesti. Uudet tai Laajennettavat palvelut edellyttävät kunnanhallituksen lupaa, jos niitä ei ole mahdollista hyväksyä talousarvion puitteissa. Toimintavaltuuksissa mainitut euromäärät ovat ilman arvonlisäveroa. Hankinnoista on tehtävä aina asianomaisen viranomaisen päätös hallintosäännön ja talousarviossa annettujen toimivaltuuksien puitteissa. Tavanomaiseen työhön kuuluvista hankinnoista ei tehdä erillistä viranhaltijapäätöstä. Tavanomaisiksi hankinnoiksi katsotaan alle 1 000 euron hankinnat tai olemassa olevan puite- tai hankintasopimuksen sisällä tavanomaisen tavaran tai palvelun hankkiminen alle 5 000 euron hankinnoissa tai jo olemassa olevien ohjelmistojen vaadittavat päivitykset alle 5 000 euron hankinnoissa.